

בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ והחברות המאוחדות שלו

דין וחשבון

ליום 31 בדצמבר 2023

תוכן עניינים

5	דבר יושב ראש הדירקטוריון.....
9	דוח הדירקטוריון וההנהלה.....
87	הצהרות לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי.....
89	דוח הדירקטוריון וההנהלה על אחריותם לדוח השנתי.....

רשימת לוחות

12	לוח 1 מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן.....
24	לוח 2 השינויים בסעיפי הרווח וההפסד העיקריים.....
25	לוח 3 התפתחות תשואת הרווח הנקי להון העצמי על פי רבעונים.....
25	לוח 4 תרומת מגזרי ההצמדה השונים להכנסות הריבית, נטו.....
25	לוח 5 תרומת מגזרי ההצמדה השונים להכנסות הריבית, נטו לפי רבעונים.....
26	לוח 6 פירוט פערי הריבית לפי מגזרי הצמדה.....
26	לוח 7 הרכב הנכסים נושאי הריבית הממוצע של הבנק לפי מגזרי ההצמדה השונים.....
29	לוח 8 מערך טכנולוגיית המידע.....
30	לוח 9 רווח כולל אחר.....
31	לוח 10 נתונים עיקריים מהמאזן.....
31	לוח 11 פירוט יתרת המזומנים והפיקדונות בבנקים.....
32	לוח 12 התפלגות תיק ניירות הערך של הבנק לפי סוגי המנפיקים.....
33	לוח 13 ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים.....
33	לוח 14 הרכב פיקדונות הציבור.....
34	לוח 15 התפתחות ביתרת הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המוחזקים עבור לקוחות הבנק.....
35	לוח 16 מבנה ההון.....
35	לוח 17 נכסי סיכון.....
35	לוח 18 יחס הלימות הון.....
36	לוח 19 יחס המינוף.....
38	לוח 20 שינויים ברווחיות מגזר אנשים פרטיים.....
39	לוח 21 פילוח הכנסות ורווחיות מוצרים ושירותים.....
40	לוח 22 שינויים ברווחיות מגזר ניהול פיננסי.....
41	לוח 23 לקוחות עיקריים.....
44	לוח 24 מנהלי הסיכונים בבנק.....
53	לוח 25 יתרות של סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים.....
53	לוח 26 תנועה באשראי לציבור לא צובר.....
54	לוח 27 מדדי ניתוח איכות האשראי לציבור, ההוצאות וההפרשה להפסדי אשראי.....
54	לוח 28 מידע נוסף על איכות אשראי.....

לוח	29	מרכיבי ההפרשה להפסדי אשראי.....	55
לוח	30	סיכון אשראי לפי ענפי משק (פעילות בישראל).....	56
לוח	31	סיכון אשראי לאנשים פרטיים- יתרות ומאפייני סיכון שונים.....	58
לוח	32	פילוח לפי גודל חבות הלווה.....	59
לוח	33	התפלגות לפי גובה ההכנסה הקבועה בחשבון.....	59
לוח	34	סיכון אשראי בעייתי לפני הפרשה להפסדי אשראי לאנשים פרטיים.....	60
לוח	35	שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי לאנשים פרטיים.....	60
לוח	36	השינוי בשווי ההוגן בעקבות שינוי בשיעור של 2% בריבית.....	62
לוח	37	השווי ההוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים.....	63
לוח	38	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם.....	63
לוח	39	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו.....	64
לוח	40	חשיפת הבסיס.....	65
לוח	41	סיכון שער חליפין - השפעת רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ.....	66
לוח	42	סיכון מדד - השפעת רגישות לשינויים במדד.....	66
לוח	43	יחס כיסוי נזילות.....	68
לוח	44	יחס מימון יציב.....	68
לוח	45	טבלת גורמי סיכון.....	82

בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ והחברות המאוחדות שלו

דבר יושב ראש הדירקטוריון

ליום 31 בדצמבר 2023

דבר יושב ראש הדירקטוריון ליום 31 בדצמבר 2023

בשם הדירקטוריון והנהלה אני גאה להציג בפניכם את הדו"ח הכספי המסכם את ביצועי הבנק לשנת 2023. שנה זו החלה ברקע השינויים המשמעותיים שחלו בסביבה המקרקעית הכלכלית העולמית, והסתיימה בצל המתקפה הרצחנית של ארגוני הטרור על מדינת ישראל, והמלחמה שבאה בעקבותיה ובמועד כתיבת דברים אלה אנו נמצאים עדיין בעיצומה.

בשנת 2023 המשיך בנק ישראל, כמו בנקים מרכזיים נוספים בעולם, להעלות את הריבית במטרה לרסן את ההתפרצות האינפלציונית, לאחר עשור של אינפלציה נמוכה וריבית ריאלית אפסית. במהלך שנת 2023 עלתה הריבית מ-3.25% ל-4.75%. בתחילת שנת 2024 הוריד בנק ישראל את הריבית והיא עומדת כיום על 4.5%.

שנת 2023 הייתה שנת העבודה השנייה בתכנית האסטרטגית החדשה לחומש 2022-2026 שמטרתה למצב את בנק יהב כבנק הקמעונאי הטוב ביותר בישראל עם הצעת הערך המשתלמת ביותר ללקוח הישראלי תוך מתן שירות איכותי.

בהתאם לתכנית, גם בשנה זו המשיך הבנק להעמיק ולהרחיב את פעילותו בקרב משקי הבית והשכירים בישראל תוך גיוס עשרות אלפי לקוחות חדשים והמשך הרחבת הפריסה הסניפית שלו, וזאת בין היתר על רקע התגברות התחרות בשוק הקמעונאי.

בשנה החולפת השיק הבנק פיתוחים טכנולוגיים משמעותיים הכוללים זיהוי ביומטרי באפליקציית הבנק, פניית לקוחות בוואטסאפ, זימון פגישות באתר הבנק, הרחבת מוצרי החיסכון ללקוחות, מערכת סקרי שביעות רצון לקוחות והשקת פילוט לפתיחת חשבון דיגיטלי. כל זאת, לצד המשך הקפדה על מתן שירות מקצועי ואיכותי ללקוחותינו.

שנת 2023 הסתיימה בתוצאות מרשימות: הרווח הנקי גדל ב-22% ועמד על 339 מיליון ש"ח, שיעור התשואה להון הגיע ל-14.5%, יחס היעילות התפעולית השתפר ל-55.1%, כל זאת תוך שמירה על יציבות פיננסית גבוהה הבאה לידי ביטוי ביחסי הלימות הון גבוהים ותיק אשראי איכותי.

לצערנו, הרבעון האחרון של השנה עמד בסימן המלחמה שפרצה ב-7 באוקטובר 2023 וכאמור, אנו עדיין בעיצומה. בתקופה זו שבה המציאות בה כולנו חיים השתנתה לבלי הכר, התמקדנו במתן תמיכה ללקוחותינו ולעובדינו, כאשר אנו נחשבים מתמיד להמשיך ולשמור על רציפות השירות ללקוחות ולאפשר קבלת שירותים בנקאיים על מנת לסייע להם ככל האפשר להמשיך בשגרה; זאת, תוך שמירה מרבית על בטחון ורווחת העובדים והלקוחות, וסיוע ללקוחות בהתאם למתווה בנק ישראל והרבה מעבר לכך. כמו כן, הבנק לקח חלק במיזמים רבים לטובת נפגעי המלחמה, ובכלל זה סיוע כספי לארגוני תמיכה והצלה, תרומה ליחידות לוחמות ובכלל זה לגדוד המאומץ שלנו "רשף", סיוע למיזמים של משפחות חטופים, תמיכה במפונים, בצוותים רפואיים ובכוחות הביטחון, פעילות משותפת עם העמותות שאנו פועלים עימן דרך קבע, ועוד.

ליבנו עם משפחות הנרצחים והחללים הי"ד, מיטב בנינו ובנותינו, ואנו ממשיכים לדאוג ללוחמים בחזית, להתפלל לשובם של כל החטופים ולאחל רפואה שלמה לפצועי ונפגעי המלחמה.

האתגרים שבפתח שנת 2024 מורכבים יותר בשל השפעות הלחימה ותוצאותיה. אנו מעריכים כי ברבעון הראשון של שנת 2024 תימשך ההשפעה המהותית של המלחמה על הפעילות העסקית, ועם זאת בתכנית העבודה לשנת 2024 הבנק שם לו יעדים אתגריים בהמשך צמיחה, בד בבד עם קידום המקצועיות, הפיכת 'מסע הלקוח' במרחב הדיגיטלי של הבנק לשירותי וחוויות, העמקת הפעילות עם עסקים קטנים, הרחבת ההלוואות בערבות המדינה והמשך ביסוס מותג הבנק: הכי בשבילך!

בהזדמנות זו, אני מבקש להודות, בשמי ובשם חברי דירקטוריון, למנכ"ל הבנק היוצא שאול גלברד, אשר סיים את כהונתו במהלך השנה החולפת, לאחר 15 שנה בהן הוביל את הבנק לשורה של הישגים יוצאי דופן, ולאחל למנכ"ל הנכנס אבשלום בוסקילה, הצלחה רבה בהובלת הבנק נוכח האתגרים הרבים העומדים בפניו. כמו כן, להביע הערכה רבה לעובדים ולהנהלה על שנה בלתי רגילה של עשייה מאומצת ואיכותית, על מסירותם ומקצועיותם ועל ההירתמות וההתייצבות של העובדים בתקופה הקשה שעברנו. הצוות האיכותי של העובדים והמנהלים בבנק אפשרו להגיע להישגים שרשם הבנק בשנת 2023 ועל כך תודתי העמוקה. אני סמוך ובטוח ביכולות הצוות האיכותי של עובדי הבנק ומנהליו, שיאפשרו לבנק להמשיך כבנק קמעונאי מוביל ולהשיג את היעדים העסקיים גם בשנת 2024.

כמו כן, ברצוני להביע את הערכתי הרבה ללקוחותינו הממשיכים להביע בנו אמון בכל יום מחדש, לחברי הדירקטוריון ולחברינו בהנהלת הבנק, יחד נמשיך להצמיד את הבנק קדימה.

ישראל אנגל, רו"ח
יו"ר הדירקטוריון

3 במאוס 2024
כג' אדר א' תשפ"ד

בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ והחברות המאוחדות שלו

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2023

תוכן עניינים

11	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה.....
11	תיאור תמציתי של הבנק ותחומי הפעילות העיקריים.....
12	מידע כספי תמציתי!.....
13..	תמצית הסיכונים העיקריים.....
15	יעדים ואסטרטגיה עסקית.....
20	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי.....
20	מגמות, תופעות התפתחויות ושינויים מהותיים.....
24	התפתחויות מהותיות בהכנסות, הוצאות וברוח כולל אתר.....
31	המבנה וההתפתחויות של הנכסים וההתחייבויות, ההון והלימות ההון.....
37	מגזרי פעילות פיקוחיים.....
42	סקירת הסיכונים.....
42	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם.....
47	סיכוני אשראי.....
60	סיכוני שוק.....
67	סיכון מזילות ומימון.....
71	סיכון תפעולי.....
74	סיכונים אחרים.....
83	מדיניות ואומדנים חשבונאית קריטיים, בקורות ונהלים.....
83	מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים.....
83.	אומדנים חשבונאיים קריטיים.....
86	בקורות ונהלים.....
87	הצהרות לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי.....
89	דוח הדירקטוריון וההנהלה על אחריותם לדוח השנתי.....

דוח הדירקטוריון וההנהלה לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023

דירקטוריון הבנק וההנהלה מתכבדים להגיש את דוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2023. הדוח מוגש עם הדוחות הכספיים המאוחדים המבוקרים של בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ (להלן הבנק) הנוגעים למצבו העסקי של הבנק ולתוצאות פעולותיו בגין שנת 2023 (להלן השנה המדווחת).

הדוחות הכספיים של הבנק נערכו על פי הוראותיו והנחיותיו של המפקח על הבנקים ובוקרו על ידי רואי החשבון המבוקרים של הבנק. הנתונים מוצגים בהם בסכומים מדווחים.

מידע צופה פני עתיד

המידע המפורט בדוח זה והנוגע לתיאור עסקי הבנק, למצבו הכספי ולתוצאות פעילותו עשוי להכיל מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך התשכ"ח - 1968. משפטים הכוללים ביטויים, כגון 'אנו מאמינים', 'שואפים', 'צפוי', 'מתכוונים', 'אמור ל...', 'מעריכים', 'חוזים' וביטויים דומים אחרים מצביעים על כך שמדובר במידע צופה פני עתיד.

מידע זה מבטא את השקפתו הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים המבוססים על הערכות ולכן נתונים לסיכונים, לחוסר ודאות ואף לאפשרות שלא יתממשו כלל או שיתממשו במקצת בלבד.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

תיאור תמציתי של הבנק ותחומי הפעילות העיקריים

בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ הוקם בשנת 1954 ומוחזק על ידי בנק מזרחי טפחות בע"מ והחברה למפעלי כלכלה ותרבות לעובדי המדינה בע"מ, בחלקים שווים. הבנק מתמחה במתן שירותים פיננסיים למגזר הקמעונאי - משקי בית ועובדים שכירים באמצעות 55 סניפים, 3 מתוכם במתכונת חלקית.

תחומי פעילותו העיקריים של הבנק הם:

- שירותים פיננסיים ובנקאיים במגוון רחב של פעילויות בתחומי השקעות, אשראי, ניירות ערך, כרטיסי אשראי, מטבע חוץ וכיו"ב.
- ניהול הנכסים וההתחייבויות וניהול תיק הנוסטרו.
- מתן אשראי מפיקדונות מיועדים לעובדי המדינה ואחרים.

מידע כספי תמציתי

לוח 1 מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן

2019	2020	2021	2022	2023	
מדדי ביצוע עיקריים (באחוזים)					
11.3	11.2	11.2	13.8	14.5	תשואה להון
0.63	0.61	0.61	0.81	0.95	תשואה לנכסים ממוצעים
9.51	9.44	9.85	10.51	11.90	יחס הון עצמי רובד 1
5.56	5.07	5.55	6.08	6.52	יחס המינוף
208	249	266	209	391	יחס כיסוי הנזילות
-	-	162	156	170	יחס מימון יציב נטו ⁽³⁾
3.37	3.01	2.83	3.25	3.76	יחס הכנסות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
68.4	67.2	66.8	60.5	55.1	יחס יעילות תפעולית ⁽²⁾
מדדי איכות אשראי עיקריים (באחוזים)					
0.73	0.80	0.68	0.76	1.20	שיעור יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין האשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
0.05	0.04	0.07	0.06	0.08	שיעור אשראי לציבור לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
0.19	0.14	0.10	0.08	0.25	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד לשנת הדיווח (במיליוני ש"ח)					
167.1	183.1	203.0	278.7	339.2	רווח נקי
741.0	753.4	761.6	939.8	1,168.8	הכנסות ריבית, נטו
26.0	20.3	1.8	15.2	80.4	הוצאות בגין הפסדי אשראי
146.9	157.0	175.7	175.2	167.7	הכנסות שאינן מריבית
140.2	149.1	165.3	165.2	157.4	מזה: עמלות
607.7	612.2	626.2	674.7	736.3	הוצאות תפעוליות ואחרות
281.5	283.7	297.0	338.2	363.7	מזה: משכורות והוצאות נלוות
6.85	7.51	8.32	11.43	13.91	רווח נקי למניה
נתונים עיקריים מהמאזן, לסוף שנת הדיווח (במיליוני ש"ח)					
27,299.4	33,462.6	33,759.3	35,020.2	37,187.8	סך כל הנכסים
14,226.9	20,300.7	21,009.0	21,009.1	22,411.8	מזה: מזומנים ופיקדונות בבנקים
1,793.6	2,170.5	1,212.0	1,710.6	2,573.7	ניירות ערך
10,880.0	10,574.6	11,129.4	11,912.4	11,788.4	אשראי לציבור, נטו
25,757.3	31,735.2	31,842.8	32,846.1	34,706.4	סך כל ההתחייבויות
23,344.8	29,327.9	29,991.0	31,102.5	33,060.3	מזה: פיקדונות הציבור
42.8	20.5	41.1	34.3	61.2	פיקדונות מבנקים
528.9	525.7	634.1	524.9	332.8	כתבי התחייבות נדחים
1,542.1	1,727.4	1,916.5	2,174.1	2,481.4	הון עצמי
877	860	856	871	906	מספר משרות ממוצע
נתונים נוספים (באחוזים)					
2.81	2.49	2.30	2.74	3.29	יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים
0.53	0.49	0.50	0.48	0.44	יחס עמלות לנכסים ממוצעים

(1) הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.

(2) היחס שבין ההוצאות התפעוליות והאחרות לבין הסכום של הכנסות הריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.

(3) הגילוי בגין יחס מימון יציב נטו חל מיום 31 בדצמבר 2021, ולכן לא הוצגו מספרי השוואה.

תמצית הסיכונים העיקריים

הפעילות העסקית השוטפת של הבנק במגוון המוצרים והמכשירים הפיננסיים המאזניים והחוץ מאזניים חושפת את הבנק לסיכונים שונים, ביניהם סיכוני אשראי, סיכוני שוק ונזילות, סיכונים תפעוליים וסיכוני בקרה פנימית נוספים.

סיכון אשראי – הסיכון המרכזי אתו מתמודד הבנק בעת מתן אשראי ללקוח ובעת ניהול האשראי השוטף הוא הסיכון לאי החזרת אשראי הנלקח על ידי לווים (איכות הלווים), וכן הסיכון לפגיעה בשווי ההוגן של הביטחונות שהעמידו הלקוחות כנגד האשראי.

סיכון אשראי בתיק ההשקעות של הבנק – תיק ההשקעות מגלם בתוכו סיכון שהצד הנגדי של הבנק לא יעמוד בהתחייבויותיו. תיק ההשקעות של הבנק מורכב מפיקדונות בבנקים ומאג"ח. נכסי סיכון האשראי בתיק ההשקעות מושפעים מיתרת ההשקעות, מהתפלגות טווח ההפקדות (ארוך או קצר) ומאיכות האשראי של הצד הנגדי לעסקה.

סיכון ריכוזיות בתיק ההשקעות של הבנק – נובע מריכוז השקעות של הבנק כנגד צד נגדי יחיד. הסיכון כולל גם סיכון ריכוזיות ענפי וסיכון ריכוזיות מדינה. במסגרת תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון על פעילות ההשקעות, מבחין הבנק בין מספר סוגי השקעות: אג"ח מדינה, פיקדונות בבנקים, אג"ח קונצרני של בנקים וחברות כרטיסי אשראי ואג"ח קונצרני אחר.

סיכון שוק – לבנק מספר חשיפות שוק הנובעות מאופי פעילותו וממגזרי ההצמדה השונים. לסיכוני השוק מספר מרכיבים עיקריים:

סיכון ריבית – חשיפה של מצבו הפיננסי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית במגזרי ההצמדה השונים.

סיכון אינפלציה – סיכון הנובע מכך ששינויים במדד המחירים לצרכן עלולים לשחוק או להגדיל את שווי הפוזיציות של הבנק.

סיכון מט"ח – שינויים בשערי החליפין של המטבעות השונים עלולים להשפיע על מצבו הפיננסי של הבנק כאשר ישנו עודף/חסר של נכסים במגזר המט"ח במטבעות השונים. ההשקעה של הבנק במגזר המט"ח נמוכה ביחס לאפיקי ההשקעה האחרים.

סיכון נזילות – סיכון הנזילות הינו סיכון לרווח הבנק, להונ, ליציבותו ולמוניטין שלו עקב אי יכולת לעמוד בהתחייבויות שוטפות או עתידיות. הסיכון נובע מאי הוודאות באשר לזמינות המקורות ומן הביקוש לשימושים. בנוסף, במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים, עלול להיווצר מצב של עלות בלתי מתוכננת בגיוס המקורות או במכירת השימושים.

סיכון מוניטין – הסיכון לירידה פוטנציאלית בערך הבנק ובפעילותו העסקית, הנובעת מכך שהבנק יתפס באופן שלילי בעיני לקוחות, ספקים, בעלי מניות, משקיעים או רגולטורים.

סיכון אסטרטגי עסקי – סיכון העשוי להביא לפגיעה ברווחי הבנק הנובעת משינויים בסביבה העסקית שבה הבנק פועל, מתוך החלטות אסטרטגיות שגויות, אי יישום נכון של החלטות או הערכות לקויה לשינויים כלכליים ענפיים או טכנולוגיים.

סיכון תפעולי – הסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. סיכון זה כולל סיכונים מחשוב אולם אינו כולל סיכוני מוניטין וסיכונים אסטרטגיים.

הנזקים מסיכונים תפעוליים יכולים להתבטא הן בנזקים כלכליים ישירים והן בנזקים עקיפים הנובעים מסיכונים אחרים, כגון: חשיפה משפטית, אי עמידה בהוראות החוק, נזק למוניטין הבנק ועוד.

ניהול המשכיות עסקית – סיכון לעמידות הבנק בעת התרחשות שיבושים תפעוליים, הגרמים מאירועים חיצוניים או פנימיים, ולמידת ההשפעה ששיבושים מסוגים אלו עלולים לגרום, בין היתר, לרציפות הפעילות העסקית, למוניטין, נכסי ורווחיות הבנק.

סיכוני מחשוב וטכנולוגיית המידע – הסיכון לכשל במידע ו/או במערכות המידע והתפעול של הבנק. מערך המחשוב של הבנק מספק תמיכה אסטרטגית לפעילותו העסקית של הבנק ויש לו תפקיד מרכזי בשמירה על יציבותו ואמינותו של הבנק. סיכון מחשוב וטכנולוגיית המידע הינו סיכון תפעולי אשר קשור במוצרים, שירותים, פעילויות ותהליכים הקשורים לטכנולוגיות המידע. יישום חסר או חלקי של תהליכים והעדר נהלים נאותים לניהול ובקרה של הסיכונים הנובעים מטכנולוגיות המידע עלול להוביל להפסדים תפעוליים משמעותיים. לפיכך, ניהול אפקטיבי של סיכון זה מהווה מרכיב בסיסי בתכנית ניהול הסיכונים של הבנק.

בבנק פועלת מערכת ליבה בנקאית של חברת TCS הבינלאומית מקונצרן TATA, מערכת הליבה מתופעלת על ידי חברת TCS במודל של מיקור חוץ.

סיכוני אבטחת מידע וסייבר – נובעים מליקויים בהגנה על מערכות המחשב של הבנק והמידע הנכלל בהן. סיכון סייבר נובע מאירוע בו מתבצעת תקיפה של מערכות המחשב על ידי או מטעם יריבים חיצוניים או פנימיים לבנק.

מדיניות ניהול הסיכונים בתחומים השונים מיועדת לתמוך בשגרה ובחירום בהשגת היעדים העסקיים, תוך קביעת תיאבון סיכון לשם הגבלת החשיפה לסיכונים אלה.

הסיכונים העיקריים אליהם חשוף הבנק מפורטים בפרק סקירת הסיכונים.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

לבנק תכנית אסטרטגית לחומש 2022-2026 שמטרתה להמשיך להרחיב את היקף הפעילות ופלא השוק של הבנק תוך שמירה על אופי פעילותו הייחודי זאת, הודות להצעת הערך המשתלמת ביותר ללקוח הישראלי תוך מתן שירות מקצועי וחווית לקוח איכותית. עיקרי התוכנית הם:

- הרחבת והעמקת פעילותו הקמעונאית של הבנק והגדלת פלא השוק שלו בקרב השכירים בישראל.
- גיוס לקוחות שכירים מקרב כלל אוכלוסיית משקי הבית בישראל עם דגש על מגזרים המשיקים לאוכלוסיית הלקוחות הקיימת כבר בבנק.
- הרחבת פעילותו בקרב עסקים קטנים ובינוניים, בין היתר באמצעות הלוואות בערבות המדינה.
- מתן הצעות של מגוון מוצרים בנקאיים גם ללקוחות שמשכורתם אינה מועברת לחשבונם בבנק.
- הרחבה ומינוף היכולות הטכנולוגיות על מנת לספק ללקוחות שירותים באמצעות ערוצי תקשורת וכלים דיגיטליים מהירים, יעילים וידידותיים לביצוע פעולות.
- היערכות לשינויים בסביבה התחרותית והרגולטורית ושינויים בדפוסי ההתנהגות של הצרכנים, בין היתר, על ידי מיקוד בחדשנות בעלת ערך ללקוחות הבנק.
- הרחבת אוכלוסיית לקוחותיו של הבנק גם באזורים בהם הפריסה הסניפית מצומצמת יחסית, בין היתר באמצעות סניפים במתכונת עבודה מיוחדת, ערוצי תקשורת וכלים דיגיטליים מתקדמים.
- שיפור ביחסי יעילות - גידול בהכנסות ושמירה על היקף עלויות מרוסן.

במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, הבנק פועל לניהול אקטיבי ואפקטיבי של החשיפות כדי למקסם רווחים, תוך שמירה על חשיפה מבוקרת לסיכונים שוק וריבית ועל נזילות נאותה. כל אלה, בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון והנהלה ובכפוף למגבלות הרגולטוריות הרלוונטיות.

צפי להתפתחויות בשנה הקרובה

- הרחבת קהל לקוחות הבנק, בעיקר בקרב שכירים ומשקי בית.
- הרחבה הפריסה הסניפית.
- התאמת הפעילות לסביבת הריבית המשתנה.
- התאמת הפעילות להשפעות המלחמה על הכלכלה הישראלית וההתנהגות הצרכנית.
- המשך פיתוח מערכת הליבה הבנקאית.
- השקעה מואצת ושדרוג השירות ללקוחות הבנק, בין היתר באמצעות השירותים הדיגיטליים, המספקים ללקוחות נגישות מרבית לשירותי הבנק.
- הרחבת הפנייה ומגוון מוצרים לבעלי מקצועות חופשיים הסמוכים לאוכלוסיית היעד של ציבור השכירים בישראל. בשלב זה היקפי הפעילות והאשראי לקהל לקוחות זה אינם מהותיים.
- הגברת התחרות גם על רקע השינויים הרגולטוריים שמגבירים שקיפות ומסירים חסמי מעבר כמו נידוד בין הבנקים ובנקאות פתוחה.
- התפתחויות בתחום אמצעי תשלום דיגיטליים, לרבות העברות כספים מיידיות.

הזדמנויות ואיומים הנובעים מהאסטרטגיה העסקית

הזדמנויות:

- התמחות בניהול חשבונות למשקי בית תוך התמקדות באשראי ומתן שירות מקיף, איכותי ומקצועי.
- מינוף יכולות הערוצים הדיגיטליים לטובת הרחבת השירות ללקוחות הבנק.
- הסרת חסמים במעבר לקוחות בין הבנקים לאור כניסת רגולציית נידוד בין בנקים ובנקאות פתוחה, אשר מגבירה את השקיפות ויכולה להקל על מעבר לקוחות לבנק.
- הסרת מגבלת בנק ישראל בדבר סכום מתן אשראי לתאגידים.
- שיתוף פעולה עם חברות פינטק תוך מינוף רגולציית הבנקאות הפתוחה.

איומים:

- איומים תפעוליים וטכנולוגיים משמעותיים כגון איומי סייבר.
- שינויים בשוק (מיתון, אינפלציה, שינוי בריביות, שינוי בשערי מטבע וכו').
- חוסר ודאות שנוצרה כתוצאה ממלחמת חרבות ברזל והשלכותיה האפשריות על הכלכלה בישראל.
- תחרות מוגברת במערכת הבנקאית והפיננסית על פעילויות מגזר משקי הבית בעיקר בתחום האשראי והפיקדונות המושפעת, בין היתר, מסביבת הריבית וכן מכניסת שחקנים חדשים לשוק.
- תחרות מוגברת בשל שינויים מבניים בשוק כרטיסי האשראי עקב השימוש בכרטיסים חוץ בנקאיים וארנקים דיגיטליים.
- שינויים מהותיים בהתנהגות צרכנית.
- שינויים מהותיים בחקיקה והוראות רגולטוריות רלוונטיות המצריכים היערכות מורכבת.

שינויים במקורות המימון

בחודש אוגוסט 2023, פדה הבנק בפדיון מוקדם מלא, לאחר קבלת אישור בנק ישראל, כתבי התחייבות נדחים בסכום כולל של כ- 200 מיליון ש"ח אשר הונפקו ב- 2018.

הסכם שכר

בחודש יוני 2023 חתמו הבנק ונציגות העובדים על הסכם שכר לשנים 2023 - 2027. הסכם השכר כולל עלייה מדורגת בשיעור גידול השכר לעובדים, מענקים חד פעמיים בשנת 2023 ותוכנית פרישה מרצון.

ריבית על יתרות זכות בחשבונות עו"ש

החל מחודש יולי 2023 הבנק משלם ריבית בשיעור שנתי של 2% על יתרות זכות יומיות בחשבונות עו"ש בהתאם לקריטריונים שאושרו לעניין זה (יתרה בסכום של עד 25,000 ש"ח בחשבון מעבירי משכורת, בכפוף ליתרה חודשית ממוצעת של עד 30,000 ש"ח בחשבון העו"ש).

מלחמת חרבות ברזל

מדינת ישראל מצויה מאז חודש אוקטובר במצב מלחמה במסגרתו גויסו כוחות מילואים בהיקף משמעותי, ונגרמו נזקים ישירים ועקיפים למשק הישראלי ולציבור הפרטי. המלחמה הינה בעלת השלכות פיננסיות רחבות, לרבות ירידה חדה בהיקף הפעילות במשק, תנודות חדות בשווקים הפיננסיים, ירידה בתוצר, גידול משמעותי בגרעון הממשלתי, עלייה ברמת האבטלה, פגיעה בעסקים ועוד. נכון למועד הדוח הכספי לבנק רמת רווחיות גבוהה ויחסים פיננסיים איתנים. יחד עם זאת, חוסר הוודאות היא רבה על רקע החשש להתרחבות המערכה גם בצפון הארץ. לכן קשה להעריך את ההשפעות הכלכליות והפיננסיות הצפויות כתוצאה מהמלחמה על המשק, על הבנק ועל ציבור לקוחותיו.

תמיכה בלקוחות

בנק ישראל פרסם מתווה מקיף שאומץ על ידי הבנקים, לסיוע ללקוחות בהתמודדות עם השלכות מלחמת חרבות ברזל.

הלקוחות שבמעגל הראשון בהתאם למתווה, זכאים לבקש דחיית תשלומי הלוואות בריבית אפס לתקופה של עד שישה חודשים, כמו כן, ניתן פטור גורף לתקופה של שישה חודשים לגביית עמלות למעט פעילות מט"ח וניירות ערך. בנוסף זכאות לריבית אפס על יתרות חובה בחשבון עו"ש, בכפוף לתנאים שבמתווה.

המעגל השני כולל את כל יתר לקוחות הבנק. בהתאם למתווה לקוחות אלו זכאים לבקש דחיית תשלומי הלוואות לתקופה של עד שישה חודשים בריבית הסכמית.

בנוסף העניק הבנק ללקוחות הקלות נוספות בתחום האשראי כגון הלוואות גישור ללא ריבית, הלוואות בריביות מוטבות והגדלת מסגרות אשראי.

להלן השפעת הטבות שהבנק העניק במסגרת ההתמודדות עם המלחמה:

פרטי	מסחרי	סך הכול
במיליוני ש"ח		
שינויים בתנאי חובות ⁽¹⁾	0.7	5.6
הלוואות ללא ריבית או בריבית מופחתת	6.6	-
ויתור על עמלות ⁽¹⁾	0.1	3.5
הטבות אחרות ⁽¹⁾	0.2	-
סך הכל הטבות שהבנק העניק	7.6	9.1
הטבות שטרם נוצלו ⁽²⁾	16.8	16.8
סך הכל אומדן הטבות בהנחת ניצול מלא	32.5	32.5

מידע נוסף על פעילויות לטובת הלווים במסגרת ההתמודדות עם המלחמה

יתרת אשראי עם שינויים בתנאי החובות	255.4	32.2	287.6
סכום התשלומים שנדחו	16.6	2.3	18.9
דחיית תשלומים ממוצעת בחודשים	4.08	3.93	4.07
מזה: אשראי בעייתי	1.9	0.8	2.7
מזה: אשראי שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי	0.6	0.1	0.7
יתרת הלוואות שניתנו ללא ריבית או בריבית מופחתת	87.7	-	87.7
שיעור ריבית ממוצע	4.58	-	4.58
שיעור ממוצע של ריבית הפריים בתקופה האמורה (באחוזים)	6.25	-	-

הלוואות שניתנו במסגרת קרנות בערבות מדינה

יתרת אשראי	-	8.3	8.3
שיעור ריבית ממוצע (באחוזים)	-	7.86	7.86

(1) נרשמה הפרשה מתאימה בגין ששת חודשי ההטבה.

(2) הטבות שטרם נוצלו מחושבות על פי עלות המקסימלית שצפויה לבנק בגין יישום המתווה האמור לעיל. עלות זו מבוססת על אומדנים פנימיים והנחות שונות בדבר היקף הלקוחות הזכאים למתווה והיקף פעילותם.

סיכון האשראי והפרשה להפסדי אשראי

הבנק קבע יעד לפיו הוא יפעל לתמוך בלקוחותיו תוך שמירה על טיב תיק האשראי. לצורך כך, הבנק בחן את התהליכים, העקרונות, הסמכויות, דרכי ושיטות ניהול הסיכונים המשמשים לניהול תיק האשראי בשגרה, ועדכן אותם בהתאם להתפתחויות. כמו כן, הגביר הבנק את אמצעי הניטור הכוללים, בין היתר, ניתוח של אוכלוסיות שונות (כגון לקוחות המצויים באזורי העימות, לקוחות שהכנסתם נפגעה ולקוחות שדחו הלוואות), הגברת תדירות הניטור יחסית לשגרה כדי להגיב בצורה מהירה לכל התפתחות, הרחבת השימוש במבחני הקיצון וניתוחי הרגישות. כמו כן, הבנק בוחן באופן שוטף כל פעולה נדרשת כדי לעמוד ביעד שקבע עם תחילת המלחמה.

הבנק הידק את הבקרה על רמת הסיכון של הלקוחות, ונקט ברגישות המתחייבת מהמצב מול הלקוחות בכל הקשור לתהליכי גבייה.

על רקע המלחמה, שהחלה בחודש אוקטובר 2023, הנהלת הבנק בחנה את כל המידע הזמין כדי לקבוע את האומדן הטוב ביותר של הפסדי האשראי הצפויים. נכון למועד אישור הדוחות, לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכון של תיק האשראי. שיעור הכשלים בבנק נמוך משמעותית משיעור הכשלים במערכת הבנקאית, דבר המעיד על האיכות הגבוהה של התיק. יחד עם זאת, לאור חוסר הוודאות הרבה ולאור החשש מהשלכות כלכליות אפשריות על ציבור לקוחות הבנק, הנחות הבנק הן כי עלולה לחול פגיעה בכושר ההחזר של חלק מלקוחות הבנק אשר תבוא לידי ביטוי בעלייה בשיעורי הכשל וצמצום היקפי הגביה מלקוחות.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר חישוב הפסדי האשראי הצפויים, הוחלט על אימוץ מתודולוגיה זהירה ושמרנית להגדלת ההפרשה האכותית.

לאורך זמן, ככול שיעמוד לרשות הבנק מידע נוסף לגבי השפעות צפויות נוספות של המלחמה, אומדני ההפרשה יותאמו למידע הנוסף.

תרחישי קיצון

נוכח המלחמה הבנק מבצע מבחני קיצון נוספים לתיק האשראי שלו, על מנת לבחון את השפעת המלחמה על לקוחותיו, בשל האפשרות שהכנסתם תיפגע משמעותית.

מבחני הקיצון נעשים במתווים שונים, בהתבסס על מודל הדירוג של הבנק ומלווים בניתוחי רגישויות לאור אי הוודאות הקיימת בשוק.

שיעורי הכשל מחושבים לפי ניתוח אוכלוסיות שונות בתיק, בהתאם למאפיינים המנותחים על ידי הבנק, כגון, פגיעה בהכנסה, דחיית הלוואות, דירוג וכו'.

הבנק מנטר באופן שוטף את רמת הכשל, הפיגורים, השכר וההכנסה של הלקוחות על מנת לוודא כי תרחישי הבנק נותנים ביטוי הולם למצב בפועל.

הבנק פעל בשמרנות והקצה הפרשה נוספת בגין כשלי אשראי אפשריים, תוך בחינת תרחישי קיצון.

בקורות וניטורים

הבנק פועל לחיזוק מערך הבקורות והניטורים בתחומים שונים, כגון: סיכונים תפעוליים בדגש על סיכוני IT וסיכוני אבטחת מידע וסייבר, סיכוני הונאות ומעילות, סיכוני הלבנת הון ואיסור מימון טרור וסיכונים פיננסיים.

רגולציה

החל מתחילת המלחמה העבירו רגולטורים שונים הנחיות לצורך התמודדות עם השפעות המלחמה. הבנק עוקב אחר ההנחיות ופועל בהתאם, בין היתר, חוק דחיית מועדים אשר מעגן אפשרות דחייה של ביצוע חיובים חוזיים ואחרים.

דירוג אשראי

לאחר תאריך המאזן, סוכנות הדירוג הבינלאומית מודי'ס הודיעה על הורדת דירוג מדינת ישראל מ-A1 ל-A2 עם תחזית דירוג שלילית. כמו כן, דרוג חמשת הבנקים הגדולים בישראל ירד ל-A3 עם תחזית דרוג שלילית. בחודש אוקטובר 2023 סוכנות הדירוג הבינלאומית S&P הודיעה על השארת דירוג מדינת ישראל AA-, אך תחזית הדירוג ירדה מיציבה לשלילית. בהמשך להודעה זו, הודיעה חברת מעלות על שינוי התחזית של מרבית הבנקים במערכת ובכללם בנק יהב מיציבה לשלילית. סוכנות דירוג האשראי הבינלאומית פיץ' הודיעה על הצבת הדירוג של מדינת ישראל והבנקים הגדולים תחת מעקב שלילי.

מעורבות חברתית

בפעילותו הקהילתית הבנק הגדיל את מעורבותו מול גופים המסייעים לאוכלוסיות שנפגעו מהמלחמה.

מידע צופה פני עתיד

הערכות הבנק בדבר השלכות אפשרויות של המלחמה והשפעתה הינן מידע צופה פני עתיד המבוסס, בין היתר, על מידע ואומדנים המצויים בידי הבנק למועד אישור הדוחות הכספיים. הערכות אלה אינן ודאיות והן עשויות להתממש באופן שונה מהותית.

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

מגמות, תופעות התפתחויות ושינויים מהותיים

סקירה תמציתית של ההתפתחויות העיקריות במהלך התקופה הנסקרת

שנת 2023 הייתה שנה קשה לכלכלה הישראלית. בנוסף להעלאות הריבית בארץ ובעולם שנמשכו אל תוך שנת 2023 והביאו להידוק מוניטרי והאטת הצמיחה הכלכלית, הכלכלה בישראל הושפעה גם משני אירועים פנימיים מהותיים: המחלוקת סביב הרפורמה המשפטית ומלחמת "חרבות ברזל". בעקבות המחלוקת סביב הרפורמה המשפטית, במהלך תשעת החודשים הראשונים של השנה פרמיית הסיכון של המשק עלתה ולוותה בפיחות של שער החליפין שתורם לעלייה באינפלציה, בירידה במחירי המניות ובתנודתיות רבה בשוק המט"ח ובשווקים הפיננסיים. החל מה-7 באוקטובר, בעקבות מתקפת פתע רצחנית ביישובי עוטף עזה פרצה מלחמת 'חרבות ברזל' אשר נמשכת עד היום. כתוצאה מכך, עלה החשש מחוסר יציבות בשווקים הפיננסיים, ובפרט מהתנודתיות הרבה בשוק המט"ח שהחריפה עם פרוץ המלחמה. בנוסף, עלה החשש מהשפעת המלחמה על נתוני הפעילות והתפתחות האינפלציה. כתוצאה מכך, התמקדה הוועדה המוניתרית בשמירה על יציבות השווקים והפחתת אי הוודאות.

ערב המלחמה התאפיין המשק בעודף בחשבון השוטף, יחס חוב - תוצר נמוך ויתרות מט"ח גבוהות. הפעילות הכלכלית בישראל הייתה ברמה גבוהה, למרות ההתמתנות בחודשים האחרונים ושוק עבודה הדוק ובסביבת תעסוקה מלאה.

האומדן הראשון לרבעון הרביעי של שנת 2023 שבו פרצה מלחמת חרבות ברזל, מצביע על עליה בשיעור נמוך של 2.0% בלבד בתוצר המקומי הגולמי בשנת 2023 וירידה של 0.1% בתוצר לנפש. זאת לעומת צמיחה של 6.5% בתמ"ג בשנת 2022. ההתכווצות ברבעון הרביעי נובעת באופן ישיר מהמלחמה והושפעה בעיקר מגיוס המילואים הנרחב, התשלומים עבור דיור חלופי למפונים והעדר כח עבודה נרחב בענף הבינוי.

המדד המשולב של בנק ישראל המשקף את כלל פעילות המשק, ירד בכ- 1.0% בתקופה המדווחת לעומת עלייה של כ- 2.7% בתקופה המקבילה אשתקד.

מתחילת המלחמה שוק העבודה ספג מכה חריפה- שיעור האבטלה הרחב זינק פי שניים וחצי בחודש אחד ועמד באוקטובר על כ-10.4%, השיעור הגבוה ביותר מאז אפריל 2021. הרקע לזינוק הינו ההוצאה לחל"ת של מאות אלפי עובדים. ערב המלחמה, שיעור האבטלה הרחב עמד על כ- 4.2% בלבד. בסוף התקופה המדווחת עמד שיעור האבטלה הרחב על כ- 7.5% לעומת 5.5% בתחילת השנה.

בתחילת חודש פברואר 2024, החליטה חברת דירוג האשראי הבינ"ל Moody's על הורדת דירוג האשראי של ישראל מציון של A1 לציון של A2, על רקע מלחמת 'חרבות ברזל'. בנוסף, העמידה החברה תחזית שלילית למדינה. הליך נוסף שנקטה חברת הדירוג Moody's הינו הורדת הדירוג של חמשת הבנקים הגדולים בישראל מ-A2 ל-A3. מדובר בהליך טכני בלבד שלא מעיד על איתנות הבנקים ומתרחש מכיוון שהבנקים הם מוסדות שמוגדרים כנתמכים על ידי המדינה בעת משבר.

אינפלציה ושערי חליפין

בתקופה המדווחת עלה מדד המחירים לצרכן הידוע ב-3.3%, גבוה במעט מהיעד העומד על 3%, זאת לאחר שבתחילת השנה עמד על קצב שנתי של 5.4%, שיא מאז שנת 2008. העלייה בשיעור האינפלציה שהחלה בשנת 2021 הושפעה מהגורמים הבאים: המלחמה בין רוסיה ואוקראינה שהחלה בפברואר 2022 והביאה לפגיעה בשרשראות האספקה ואף גרמה למשבר אנרגיה חמור באירופה, צמצום תפוקת הנפט על ידי סעודיה ורוסיה והיחלשות השקל מול הדולר והאירו; כל זאת לצד הגידול בביקושים.

מנגד, העלאות הריבית בארץ ובעולם יחד עם התמתנות הביקושים תרמו לריסון האינפלציה. עם זאת, יש לציין כי למרות העלייה בסביבת האינפלציה בישראל, עד סוף הרבעון הראשון של 2023 היא נותרה נמוכה באופן יחסי למרבית הכלכלות בעולם ונראה כי גם המלחמה שהתרחשה ברבעון הרביעי של השנה לא הובילה לשינוי האינפלציה בטווח המידי.

למלחמה שתי השפעות מנוגדות, מצד אחד בעקבות המלחמה ישנו קיטון בהיצע בעקבות גיוס המילואים ופגיעה ביכולת הייצור באזורי הגבול – אלו מובילים לעליית האינפלציה. מנגד, הירידה בביקושים בהשפעת המלחמה תוביל לירידה באינפלציה. מדד דצמבר 2023 (מדד בגין) הפתיע בירידה ולראשונה מאז תחילת 2022 האינפלציה השנתית נכנסה לטווח היעד ועמדה על 3%.

יעד האינפלציה שנקבע על-ידי בנק ישראל נותר גם השנה ללא שינוי ועומד על 3%-1%.

בסביבת האינפלציה העולמית, על רקע המדיניות המוניטרית המצמצמת אשר נקטו הבנקים המרכזיים בעולם החלה התמתנות בקצב האינפלציה. בהתאם לכך, הבנקים המרכזיים האטו את קצב העלאות הריבית. ה-FED, הבנק המרכזי של ארה"ב, העלה את הריבית 10 פעמים ברציפות עד חודש יולי עם הפסקה של חודש אחד בלבד, עד לרמה של 5.5%, שיא של 22 שנה. ה-ECB, הבנק המרכזי האירופאי, העלה אף הוא את הריבית, כ-10 פעמים ברציפות עד חודש ספטמבר, מ-0% לרמה של 4.5%. ה-BOE, הבנק המרכזי באנגליה, העלה את הריבית כ-14 פעמים ברציפות החל מדצמבר 2021 ועד אוגוסט 2023, לרמה של 5.25%.

סביבת האינפלציה בעולם התמתנה בחלק ניכר מהמדינות, אך עדיין שווה מעל יעדי הבנקים המרכזיים. תוואי הריבית הצפוי מהשווקים ירד באופן משמעותי, ועל פיו צפויות מספר הורדות ריבית במהלך שנת 2024.

בסיכום התקופה המדווחת פוחת השקל מול הדולר בשיעור של כ-3.07%, לאחר פחות בשיעור של כ-13.15% בשנת 2022 ושערו היציג נקבע על 3.627 שקל לדולר בסוף השנה. מול האירו פוחת השקל בשנת 2023 בשיעור של כ-6.9% והגיע לרמה של 4.0116 שקל לאירו בסוף שנת 2023, בהמשך לפחות בשיעור של כ-6.6% בשנת 2022. היחלשות השקל הושפעה בעיקר מהמחלוקות בארץ בעקבות הרפורמה המשפטית ומהתגברות המתיחות הביטחונית בארץ אשר גרמו להסטת כספים מהשוק המקומי לחו"ל. מפרוץ מלחמת "חברות ברזל" חל פחות משמעותי נוסף בשקל עד שב-27 באוקטובר טיפס הדולר ועמד על שער של 4.081 שיא של למעלה מ-11 שנה. לאור השפעות המלחמה ולצורך ייצוב השווקים, עם פרוץ המלחמה הכריז בנק ישראל על תכנית למכירת מט"ח בהיקף של עד 30 מיליארדי דולרים, מתוך יתרות המט"ח שעמדו על כ-200 מיליארדי דולרים, שהם כ-40% תוצר. בנוסף, במידת הצורך, אספקת הנזילות לשוק תתבצע גם ע"י הפעלת מנגנוני עסקאות SWAP בשוק המט"ח בסכום של עד 15 מיליארדי דולרים. כמו כן, בנק ישראל הפעיל תכנית ריפו לאג"ח ממשלתיות וקונצרניות. בפועל, לאחר כחודשיים בלבד, בעקבות התחזקות השקל עצר בנק ישראל את המכירה ובכך מתחילת המלחמה מכר כ-8.5 מיליארדי דולרים בלבד.

מדיניות פסקאליט ומוניטארית

במחצית הראשונה של שנת 2023 עלתה ריבית בנק ישראל 4 פעמים ברציפות, בהמשך ל-6 העלאות רצופות במהלך שנת 2022, לרמה של 4.75%. בנימוקי הוועדה המוניטרית להעלאות הריבית התייחסה הוועדה לפעילות הכלכלית האיתנה במשק, אם כי ניתן לראות התמתנות מסוימת במספר אינדיקטורים, שוק העבודה ההדוק וסביבת האינפלציה הגבוהה.

החל מהמחצית השנייה של 2023 בעקבות החשש מפני האטה בפעילות הכלכלית ולמרות שהאינפלציה עדיין גבוהה מהיעד וכן על רקע המלחמה אשר הביאה את הצורך לייצב השווקים והפחתת אי הוודאות, החליטה הוועדה להותיר את ריבית בנק ישראל ללא שינוי. בתחילת ינואר 2024 החליטה הוועדה המוניטרית להוריד את הריבית ב-0.25%, לרמה של 4.5%, ירידה ראשונה מאז תחילת מגפת הקורונה בשנת 2020. במהלך זה הופכת ישראל למדינה הראשונה בין המדינות המפותחות שמורידה את הריבית במשך לאחר תקופה ארוכה של העלאות ריבית. בהחלטתה ציינה הוועדה כי תוואי הריבית ייקבע בהתאם להמשך התכנסות האינפלציה ליעדה, המשך היציבות בשווקים הפיננסיים, הפעילות הכלכלית והמדיניות הפיסקאלית.

לפי התחזיות המעודכנות של בנק ישראל, הריבית צפויה להיות ברמה של 4.00% - 3.75% ברבעון הרביעי של שנת 2024.

בשנת 2023, נמדד גירעון תקציבי מצטבר בסך של כ-77.5 מיליארד ש"ח (לעומת עודף של כ-9.9 מיליארד ש"ח בשנת 2022), שהם כ-4.2% מהתמ"ג. הגידול בגירעון נובע מגידול בהיקף ההוצאות לצד קיטון בהכנסות המדינה כל זאת על רקע מלחמת 'חרבות ברזל'.

הוצאות הממשלה בשנת 2023, הסתכמו בכ-516.1 מיליארד ש"ח (כולל הוצאות תוכנית הסיוע הכלכלי), גידול של כ-12.5% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. סך הוצאות המלחמה בשנת 2023 עמדו על כ-24.7 מיליארד ש"ח. מתוך סך הוצאות הממשלה, הוצאות המשרדים שהן הסעיף העיקרי בצד ההוצאות, הסתכמו בכ-454.1 מיליארד ש"ח, עליה של כ-13.3% לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

בשנת 2023 הסתכמו הכנסות המדינה בכ-438.6 מיליארד ש"ח, קיטון של כ-6.4% ביחס לשנת 2022. הירידה בהכנסות בשנת 2023 ביחס לשנת 2022 נובעת ממספר גורמים: בשנת 2022 נרשמו הכנסות חריגות בעקבות היציאה ממשבר הקורונה, ירידה בהכנסות מנדל"ן, האטה בצריכה הפרטית על רקע עליית הריבית, התמתנות בפעילות העסקית בסקטור ההייטק ומלחמת 'חרבות ברזל'. מתוך סך ההכנסות, ההכנסות ממסים שהן הסעיף העיקרי בצד ההכנסות, הסתכמו בכ-412.2 מיליארד ש"ח, קיטון של כ-5.5% לעומת שנת 2022. כל נתוני התקציב עדיין ראשוניים ועשויים להשתנות.

שוקי הכספים וההון

לאורך השנים שוק ההון והכלכלה בישראל הפגינו חוסן אשר התבטא בתשואות דומות ואף גבוהות ביחס לממוצע בבורסות המובילות בעולם. לעומת זאת, בשנת 2023 המסחר בשוק המניות בארץ התאפיין בתנודתיות רבה ובמנותק מהמגמה הכלל עולמית, זאת בהשפעת הרפורמה המשפטית ו'מלחמת חרבות ברזל' שהתרחשו בארץ. מתחילת השנה ועד ה-7 באוקטובר המסחר בבורסה בת"א הסתכם בעליות שערות זניחות לעומת המדדים המובילים בעולם שהציגו עליות בשיעור דו ספרתי. המסחר בשוקי העולם וגם בתל אביב התנהל על רקע העלאות הריבית על ידי הבנקים המרכזיים. בעקבות המחלוקת על הרפורמה במערכת המשפט החלה הסתת כספים מהשוק המקומי לחו"ל, השקל נחלש תוך תנודתיות וההשקעות בהייטק ירדו. מנגד, נרשמו גורמים חיוביים שהשפיעו על שוק המניות בארץ והם: המשך צמיחה חיובית וגבוהה, שיעור אבטלה נמוך ואישרור דירוג האשראי הגבוה של מדינת ישראל ללא שינוי ע"י חברות הדירוג הבינ"ל Moody's, Fitch ו-S&P. עם זאת, בעקבות המלחמה חברות הדירוג Moody's ו-Fitch הודיעו כי הן מכניסות את דירוג האשראי של ישראל ל"מעקב שלילי" וחברת הדירוג S&P החליטה להוריד את תחזית הדירוג.

בסיכום התקופה המדווחת הסתכם המסחר בעליות שערות בכל מדדי המניות המובילים. בסיכום השנה עלו מדד ת"א 35 ות"א 90 בכ-3.8% ו-4.3% בהתאמה, לעומת ירידות של כ-9.2% ו-18.2% בתקופה המקבילה אשתקד.

מחזורים נמוכים נרשמו במהלך התקופה המדווחת במסחר בשוק המניות (כולל קרנות סל) בהיקף של כ-2.0 מיליארד ש"ח בממוצע ליום, נמוך בכ-13% מהמחזור הממוצע בשנת 2022. לפי נתוני הבורסה, הירידה במחזורי המסחר בתקופה המדווחת הושפעה מהירידה בפעילות הציבור הישראלי ומשקיעי החוץ. מנגד, התמיכה של הגופים המוסדיים המקומיים שרכשו מניות מתחילת המלחמה תרמו למיתון הירידות בשוק המניות.

אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד והשקליות רשמו ירידה של כ-0.4% ועליה של כ-1.3% בהתאמה בתקופה המדווחת לעומת ירידות של כ-10.4% ו-10% בהתאמה בתקופה המקבילה אשתקד. מדד איגרות החוב הממשלתיות הלא צמודות בריבית קבועה לטווח הקצר והבינוני עלו בכ-4.2% כל אחת ולטווח הארוך נרשמה ירידה של כ-1.4%. זאת לעומת ירידות של כ-1.6%, 8.2% ו-16.7% בהתאמה בתקופה המקבילה אשתקד.

מחזור המסחר היומי הממוצע בשוק איגרות החוב (כולל קרנות סל) הסתכם במהלך התקופה המדווחת בכ-3.9 מיליארד ש"ח, גבוה בכ-13% מהמחזור הממוצע בשנת 2022.

בסוף חודש דצמבר 2023 עמדה הריבית במשק לשנה בשיעור של כ-3.92%.

אירועי סיכון הידועים לציבור וסיכונים מובילים ומתפתחים

סיכון המשכיות עסקית

עם תחילת מלחמת חרבות ברזל הפעיל הבנק את תכנית ההמשכיות העסקית שלו, והגביר את הבקרה אחר התפתחות הסיכונים השונים, ובייחוד סיכון תפעולי וסיכון אשראי.

הבנק איננו מזהה בשלב זה עלייה משמעותית בנזקים או בפוטנציאל לנזקים, אולם הגביר את הבקורות ונוקט משנה זהירות, בעיקר כדי לוודא שגורמים עוינים אינם מנצלים את המלחמה כדי לבצע הונאות או תקיפות סייבר.

מתחילת המלחמה שמר הבנק על רציפות תפעולית ועסקית ועל פרופיל סיכון מתון, בהתאם ליעדים שקבע. בהתאם ננקטו צעדים למנוע פגיעה באיכות תיק האשראי ובכללם: הבנק הגביר את אמצעי הניטור על התפתחות הסיכון בתיק, מנטר את ההתפתחויות בתיק האשראי באופן שוטף, הן לנוכח המצב בפועל, והן באמצעות מבחני הקיצון, עדכן את מודל דירוג האשראי של הלקוחות, ובוחן באופן שוטף כל פעולה נדרשת כדי לעמוד ביעד שקבע עם תחילת המלחמה.

נכון למועד אישור הדוחות לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכונים של הבנק והבנק ממשיך לנטר את פרופיל הסיכון שלו.

סיכון אבטחת מידע וסייבר

כחלק מההתפתחויות הטכנולוגיות בעולם, פועל הבנק במגוון ערוצים לרבות ערוצי תקשורת. ערוצים אלו חושפים אותו לסיכונים קיברנטיים. בשנים האחרונות חל גידול באיומים קיברנטיים על מוסדות פיננסיים בעולם ובישראל. איומים אלו מתאפיינים בתחכום גובר והולך של התקפות סייבר, בגידול בעוצמת הנזק הפוטנציאלי ובקושי לזהות התקפות.

הוראות בנק ישראל דורשות מהתאגידים הבנקאיים לשים דגש מיוחד ולנקוט צעדים דרושים לצורך ניהול אפקטיבי של הגנת הסייבר.

הבנק מפעיל כל העת מערך הגנה אקטיבי וניטור שוטף ומקיף. בנוסף, מבצע הבנק צעדים ספציפיים לזיהוי הסיכונים והאיומים בתחומי הפעילות החשופים לאירועים קיברנטיים, למניעה וצמצום סיכוני אבטחת מידע וסייבר, כלפי עובדיו, קבלני משנה ומיקור חוץ.

פירוט בנוגע לסיכון זה ראה בפרק אבטחת מידע וסייבר.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, הוצאות וברוח כולל אחר

לוח 2 השינויים בסעיפי הרווח וההפסד העיקריים

שיעור השינוי	שנת		שיעור השינוי	רבעון רביעי		
באחוזים	2022	2023	באחוזים	2022	2023	
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
24	939.8	1,168.8	(4)	282.7	272.4	הכנסות ריבית, נטו
	15.2	80.4		3.0	17.6	הוצאות בגין הפסדי אשראי
						הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
18	924.6	1,088.4	(9)	279.7	254.8	הכנסות שאינן מריבית
(4)	175.2	167.7	(12)	46.0	40.4	הוצאות תפעוליות ואחרות
9	674.7	736.3	5	181.2	190.5	הפרשה למיסים על הרווח
23	146.4	180.6	(24)	49.8	37.9	רווח נקי
22	278.7	339.2	(29)	94.7	66.8	תשואת הרווח הנקי להון העצמי
	13.8	14.5		17.7	10.9	יחס יעילות תפעולית ⁽¹⁾
	60.5	55.1		55.1	60.9	

(1) היחס שבין ההוצאות התפעוליות והאחרות לבין הסכום של הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.

רווח ורווחיות

הרווח הנקי הסתכם בשנה המדווחת בסך של 339.2 מיליון ש"ח לעומת 278.7 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עלייה של כ-22%.

הגורמים העיקריים שהשפיעו על הרווח הנקי הם כדלקמן:

- גידול בהכנסות ריבית עקב עלייה בהיקף הפעילות במגזר השקלי ובריבית בנק ישראל.
- גידול בהוצאות ריבית על פיקדונות הציבור לאור עלייה בשיעורי הריבית ומעבר לקוחות מיתרת זכות בעו"ש לפיקדונות.
- עלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי הנובעת בעיקר מהוצאה בשל עדכון מודל הפרשה להפסדי אשראי בגין התאמות איכותיות עקב מלחמת חרבות ברזל ומעלייה במחיקות חשבונאיות נטו.
- עלייה בהוצאות תפעוליות ואחרות עקב גידול בהוצאות שכר, מחשוב, פרסום ושיווק.

הרווח הנקי ברבעון הרביעי של השנה הסתכם בסך של 66.8 מיליון ש"ח לעומת 94.7 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד, ירידה של כ-29%. הירידה נבעה בעיקר מירידה בהכנסות על רקע מלחמת חרבות ברזל וכן מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

לוח 3 התפתחות תשואת הרווח הנקי להון העצמי על פי רבעונים

2022				2023			
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי
באחוזים							
10.0	11.9	15.0	17.7	17.6	17.5	12.4	10.9
67.8	63.0	58.5	55.1	53.6	52.5	53.8	60.9 ⁽¹⁾

(1) יחס ההוצאה להכנסה מחושב על פי היחס בין ההוצאות התפעוליות והאחרות לבין הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.

הכנסות והוצאות

הכנסות הריבית, נטו הסתכמו בשנה המדווחת בסך של 1,168.8 מיליון ש"ח לעומת 939.8 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עלייה של כ- 24%.

לוח 4 תרומת מגזרי ההצמדה השונים להכנסות הריבית, נטו

2022		2023		שיעור השינוי
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		באחוזים
1,032.7	1,628.1	595.4	58	הכנסות ריבית
92.9	459.3	366.4	394	הוצאות ריבית
939.8	1,168.8	229.0	24	הכנסות ריבית, נטו
מזה:				
891.8	1,091.1	199.3	22	מטבע ישראלי לא צמוד
25.8	34.1	8.3	32	מטבע ישראלי צמוד למדד
22.2	43.6	21.4	96	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
939.8	1,168.8	229.0	24	סך הכול

לוח 5 תרומת מגזרי ההצמדה השונים להכנסות הריבית, נטו לפי רבעונים

2022				2023			
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4
במיליוני ש"ח							
206.6	233.3	269.0	323.8	367.3	409.1	428.6	423.1
12.9	18.8	20.1	41.1	76.3	102.0	130.3	150.7
193.7	214.5	248.9	282.7	291.0	307.1	298.3	272.4
מזה:							
185.5	201.1	235.9	269.3	272.9	284.1	276.7	257.4
4.2	7.9	7.4	6.3	7.8	11.4	9.7	5.2
4.0	5.5	5.6	7.1	10.3	11.6	11.9	9.8
193.7	214.5	248.9	282.7	291.0	307.1	298.3	272.4

הכנסות ריבית
הוצאות ריבית
הכנסות ריבית, נטו
מזה:
מטבע ישראלי לא צמוד
מטבע ישראלי צמוד למדד
מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
סך הכול

פער הריבית מבטא את ההפרש שבין שיעור ההכנסה על נכסים נושאי ריבית לבין שיעור ההוצאה על התחייבויות נושאות ריבית. פער הריבית מחושב על בסיס יתרות ממוצעות. היתרה הממוצעת במגזר הלא צמוד מחושבת על בסיס יתרות יומיות ועל בסיס יתרות לתחילת החודשים במגזר צמוד המדד ומגזר המט"ח.

לוח 6 פירוט פערי הריבית לפי מגזרי הצמדה

2022	2023	
באחוזים		
2.78	2.46	מטבע ישראלי לא צמוד
(0.52)	(0.33)	מטבע ישראלי צמוד למדד
0.07	(1.05)	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
2.53	2.29	פער הריבית הכולל

המגזר השקלי הלא צמוד – הכנסות הריבית נטו עלו בשנה המדווחת ב-199.3 מיליון ש"ח לעומת שנה קודמת. העלייה נובעת מגידול בהיקף הפעילות במגזר ומעלייה בריבית בנק ישראל. מנגד חלה עליה בהוצאות ריבית על פקדונות הציבור לאור עלייה בשיעורי הריבית ומעבר לקוחות מיתרת זכות בעו"ש לפקדונות. התשואה בשנת 2023 על הנכסים עלתה ב-1.80% ל-5.05% והתשואה על ההתחייבויות עלתה ב-2.12% ל-2.59%, זאת במקביל לעלייה ממוצעת של 3.26% בריבית בנק ישראל בשנה המדווחת לעומת שנה קודמת.

המגזר השקלי הצמוד למדד – הכנסות הריבית נטו בשנה המדווחת עלו ב-8.3 מיליון ש"ח לעומת השנה הקודמת. העלייה נבעה בעיקר בהיקף הפעילות ומירידה בהוצאות בגין כתבי התחייבויות נדחים.

מגזר מטבע חוץ – הכנסות הריבית נטו בשנה המדווחת עלו בכ-21.4 מיליון ש"ח לעומת שנה קודמת. העלייה נבעה בעיקר מעלייה בתשואות במגזר.

הכנסות ריבית נטו ברבעון הרביעי של השנה הסתכמו בסך 272.4 מיליון ש"ח לעומת 282.7 מיליון ש"ח תקופה מקבילה אשתקד, ירידה של כ-4%. הירידה נובעת בעיקר מהמגזר השקלי כתוצאה מעלייה בתשואה על פיקדונות הציבור שקוזה מעלייה בתשואות על נכסי המגזר.

לוח 7 הרכב הנכסים נושאי הריבית הממוצע של הבנק לפי מגזרי ההצמדה השונים

2022	2023	
באחוזים		
93	92	מגזר לא צמוד
3	3	מגזר צמוד למדד
4	5	מגזר מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)

למידע נוסף ראה גילוי בדבר שיעורי הכנסות והוצאות ריבית וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות, בנספח 1 בפרק בדבר ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים לדוח.

הוצאות בגין הפסדי אשראי בשנה המדווחת הסתכמו בסך של 80.4 מיליון ש"ח לעומת 15.2 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. העלייה נובעת בעיקר מהוצאה בשל עדכון מודל ההפרשה להפסדי אשראי בגין התאמות איכותיות עקב המלחמה (לפרטים נוספים ראה פרק מלחמת חרבות ברזל). כמו כן, חל גידול במחיקות חשבונאיות נטו.

שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין האשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הוא 1.2% ליום 31 בדצמבר 2023 לעומת שיעור של 0.76% נכון ליום 31 בדצמבר 2022.

העלייה בהוצאה בתקופה המדווחת לעומת תקופה מקבילה אשתקד הסתכמה ב- 65.2 מיליון ש"ח ונובעת מעליה בסך 19.7 מיליון ש"ח בגין מחיקות חשבונאיות נטו, ומעלייה בסך 46.0 מיליון ש"ח בגין הפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור. מנגד חלה ירידה בגין הפרשה להפסדי אשראי על פיקדונות בבנקים ואגרות חוב בסך 0.5 מיליון ש"ח.

הוצאות בגין הפסדי אשראי ברבעון הרביעי של השנה הסתכמו בסך של 17.6 מיליון ש"ח לעומת 3.0 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. העלייה נובעת בעיקר מגידול במחיקות חשבונאיות נטו.

למידע נוסף ראה ניתוח התפתחות אשראי לציבור, נטו וכן סיכומי אשראי בפרק 'סקירת הסיכונים'.

ההכנסות שאינן מריבית הסתכמו בשנה המדווחת בסך של 167.7 מיליון ש"ח לעומת 175.2 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, ירידה של כ- 4%.

עמלות

- הכנסות הבנק מהשתתפות בהכנסות של חברות כרטיסי אשראי הסתכמו בשנה המדווחת בסך של 51.2 מיליון ש"ח לעומת 58.7 מיליון ש"ח בשנה קודמת, ירידה של כ- 13%. הירידה נובעת בעיקר מירידה במחזורי הפעילות של הלקוחות בכרטיסי האשראי ברבעון הרביעי של השנה על רקע מלחמת חרבות ברזל וכן מהפחתת העמלה הצולבת.
- ההכנסות משוק ההון, הכוללות עמלות ניירות ערך ועמלות הפצה, הסתכמו בשנה המדווחת בסך של 45.8 מיליון ש"ח לעומת 49.5 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, ירידה של כ- 7%, הנובעת מירידה בהיקפי הפעילות של הלקוחות בשוק ההון ומעבר לקרנות כספיות על רקע עליית ריבית בנק ישראל.
- ההכנסות מניהול חשבון הסתכמו בשנה המדווחת בסך של 23.3 מיליון ש"ח לעומת 22.8 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עלייה של כ- 2%.
- הכנסות מהפרשי המרה הסתכמו בשנה המדווחת בסך של 21.4 מיליון ש"ח לעומת 18.5 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עלייה של כ- 16%. העלייה נובעת מעלייה בהיקף הפעילות של הלקוחות.

ההכנסות שאינן מריבית ברבעון הרביעי של השנה הסתכמו בסך של 40.4 מיליון ש"ח לעומת 46.0 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה של כ- 12%. הירידה נובעת בעיקר מהשתתפות הבנק בהכנסות של חברות כרטיסי אשראי ומניהול חשבון על רקע מלחמת חרבות ברזל וכן בשל מתן פטור על עמלות לאוכלוסיית זכאיות להקלות לפי מתווה בנק ישראל.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנה המדווחת בסך של 736.3 מיליון ש"ח לעומת 674.7 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עלייה של כ- 9%.

- **הוצאות השכר** הסתכמו בשנה המדווחת בסך של 363.7 מיליון ש"ח לעומת 338.2 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עלייה של כ- 8%. בנטרול הפרשה למענקים עלו הוצאות השכר בכ- 5%. העלייה נובעת בעיקר מעלייה בשכר השוטף, עלייה במספר המועסקים וכן חתימת הסכם שכר לשנים 2023-2027 עם נציגות העובדים.
- ברבעון הרביעי של השנה הסתכמו הוצאות השכר בסך של 90.7 מיליון ש"ח לעומת 95.1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה של כ- 5%.

- **הוצאות אחזקה ופחת בניינים וציוד** הסתכמו בשנה המדווחת בסך של 123.1 מיליון ש"ח לעומת 114.6 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עלייה של כ- 7%, הנובעת בעיקר מהוצאות פחת וארנונה.

ברבעון הרביעי של השנה הוצאות האחזקה והפחת הסתכמו בסך של 32.4 מיליון ש"ח לעומת 26.9 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה של כ- 20%, הנובעת בעיקר מהוצאות פחת וארנונה.

- **הוצאות אחרות** הסתכמו בשנה המדווחת בסך של 249.5 מיליון ש"ח לעומת 221.9 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עלייה של כ- 12%. העלייה נובעת בעיקר מעלייה בהוצאות מחשוב, בין היתר בשל עלייה בתשלומים הצמודים למדד המחירים לצרכן ולשער החליפין, ומעלייה בהוצאות פרסום ושיווק. ברבעון הרביעי של השנה הסתכמו ההוצאות האחרות בסך של 67.4 מיליון ש"ח לעומת 59.2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה של כ- 14%. העלייה נובעת בעיקר מעלייה בהוצאות מחשוב ובהוצאות פרסום ושיווק.

הפרשה למסים על הרווח הסתכמה בשנה המדווחת בסך של 180.6 מיליון ש"ח, ושיעורה מהרווח לפני מסים הוא כ- 34.7% בדומה לשנה קודמת.

הרווח הנקי למניה רגילה בת 0.01 ש"ח ע.ג. עמד בשנה המדווחת על 13.91 ש"ח לעומת 11.43 ש"ח בשנה הקודמת.

לוח 8 מערך טכנולוגיית המידע

להלן ההוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע כפי שנכללו בדוח רווח והפסד (במיליוני ש"ח):

שנת 2023				
תכנה ⁽²⁾	חומרה	אחר	סך הכל	
11.9	1.2	8.6 ⁽³⁾	21.7	הוצאות שכר עבודה ונלוות
1.6	-	-	1.6	הוצאות בגין רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים
29.1	4.4	11.0	44.5	הוצאות בגין מיקור חוץ ⁽¹⁾
29.4	9.6	-	39.0	הוצאות בגין פחת
-	-	112.8	112.8	תשלומים לנותני שירותי מחשוב ואחר
72.0	15.2	132.4	219.6	סך הכול הוצאות
שנת 2022				
11.3	1.5	8.2 ⁽³⁾	21.0	הוצאות שכר עבודה ונלוות
1.0	-	-	1.0	הוצאות בגין רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים
22.4	3.9	8.8	35.1	הוצאות בגין מיקור חוץ ⁽¹⁾
27.3	8.4	-	35.7	הוצאות בגין פחת
-	-	107.5	107.5	תשלומים לנותני שירותי מחשוב ואחר
62.0	13.8	124.5	200.3	סך הכול הוצאות

להלן תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה ויתרות נכסים (במיליוני ש"ח):

שנת 2023				
תכנה	חומרה	אחר	סך הכל	
7.2	-	-	7.2	עלויות בגין שכר עבודה ונלוות
6.9	0.2	-	7.1	עלויות בגין מיקור חוץ ⁽¹⁾
6.2	12.8	-	19.0	עלויות רכישה או רישיונות שימוש
20.3	13.0	-	33.3	סך הכול עלויות
84.9	21.5	-	106.4	סך הכל עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2023
שנת 2022				
6.1	-	-	6.1	עלויות בגין שכר עבודה ונלוות
8.0	-	-	8.0	עלויות בגין מיקור חוץ ⁽¹⁾
10.8	2.2	-	13.0	עלויות רכישה או רישיונות שימוש
24.9	2.2	-	27.1	סך הכול עלויות
94.0	18.1	-	112.1	סך הכל עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2022

(1) עלויות בגין מיקור חוץ - לצורך פיתוח, תחזוקה והתקנות חדשות.

(2) לרבות הוצאות בגין זכויות שימוש של תוכנה.

(3) הוצאות אחרות בגין שכר עבודה ונלוות ומיקור חוץ כוללות בעיקר שירותי אדמיניסטרציה.

(4) לפרטים בנוגע למדיניות חשבונאית ראה ביאור 1(ב) לדוחות הכספיים.

לוח 9 רווח כולל אחר

התאמות בגין איגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן	התאמות בגין הטבות לעובדים במיליוני ש"ח	סך הכל
(2.8)	(30.3)	(33.1)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023		
(1.9)	-	(1.9)
רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן		
-	(51.1)	(51.1)
רווח (הפסד) אקטוארי נטו		
-	4.3	4.3
(רווחים) הפסדים נטו שסוגו מחדש לדוח רווח והפסד		
(1.9)	(46.8)	(48.7)
שינוי במהלך התקופה		
0.8	16.0	16.8
השפעת המס המתייחס		
(3.9)	(61.1)	(65.0)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023		

המבנה וההתפתחויות של הנכסים וההתחייבויות, ההון והלימות ההון

לוח 10 נתונים עיקריים מהמאזן

יתרה ליום			
שיעור השינוי	שינוי	31/12/22	31/12/23
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
6	2,167.6	35,020.2	37,187.8
7	1,402.7	21,009.1	22,411.8
50	863.1	1,710.6	2,573.7
(1)	(124.0)	11,912.4	11,788.4
6	1,957.8	31,102.5	33,060.3
(37)	(192.1)	524.9	332.8
14	307.3	2,174.1	2,481.4
באחוזים:			
		6.2	6.7

פיקדונות בבנקים

לוח 11 פירוט יתרת המזומנים והפיקדונות בבנקים

יתרה ליום				
שיעור השינוי	שינוי	31/12/22	31/12/23	
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
58	1,848.7	3,165.6	5,014.3	מזומנים ופיקדונות בבנק ישראל
53	43.6	81.6	125.2	פיקדונות בבנקים מסחריים עד שלושה חודשים ⁽¹⁾
				פיקדונות בבנקים מסחריים יותר משלושה חודשים ⁽¹⁾
(3)	(489.6)	17,761.9	17,272.3	
7	1,402.7	21,009.1	22,411.8	סך הכול
(4)	(769.6)	17,283.5	16,513.9	מזה פיקדונות בחברת האם
(1) היתרות מוצגות לאחר הפרשה להפסדי אשראי בגין פיקדונות בבנקים. לפרטים בנוגע להפרשה להפסדי אשראי ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים.				

הבנק ביצע פירעון מוקדם בתחנת יציאה והפקדה מחדש של מספר פיקדונות. כאשר השינוי בתנאי הפיקדונות הינו מינורי, הם טופלו כהתאמת תשואה.

ניירות ערך

לוח 12 התפלגות תיק ניירות הערך של הבנק לפי סוגי המנפיקים

יתרה ליום ⁽¹⁾			
שיעור השינוי	שינוי	31/12/22	31/12/23
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
איגרות חוב מוחזקות לפדיון			
29	341.0	1,184.8	1,525.8
(15)	(57.8)	391.9	334.1
18	15.5	85.5	101.0
איגרות חוב זמינות למכירה			
	531.4	48.4	579.8
	33.0	-	33.0

(1) היתרות מוצגות לאחר הפרשה להפסדי אשראי בגין ניירות ערך מוחזקים לפדיון. לפרטים בנוגע להפרשה להפסדי אשראי ראה ביאור 10 בדוחות הכספיים.

לבנק אין חשיפה למוסדות פיננסיים זרים בגין סיכון אשראי מאזני וחוזק מאזני.

אשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור, נטו ביום 31 בדצמבר 2023 הסתכם ב-11,788.4 מיליון ש"ח לעומת 11,912.4 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022, קיטון של כ-1%.

שיעור יתרת האשראי לציבור נטו מסך נכסי המאזן נכון ליום 31 בדצמבר 2023 הוא כ-32% לעומת כ-34% בשנה קודמת.

למידע נוסף ראה סיכון אשראי בפרק 'סקירת הסיכונים' וכן דוח הבנק הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ולמידע על סיכונים שנכלל באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון האשראי הכולל לציבור מורכב מסיכון אשראי מאזני ומסיכון אשראי חוץ-מאזני, הכולל מסגרות אשראי בלתי מנוצלות וערביות.

סיכון האשראי הכולל לציבור נכון ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכם ב-18,116 מיליון ש"ח לעומת 17,711 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022.

סך כל ההפרשות להפסדי אשראי הרשומות בספרי הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכם בסך של 147.0 מיליון ש"ח לעומת 95.4 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022. ההפרשות ליום 31 בדצמבר 2023 מורכבות מסך של 142.6 מיליון ש"ח בגין אשראי מאזני לציבור (שיעור של 1.2% לעומת 0.76% ליום 31 בדצמבר 2022). סך של 3.0 מיליון ש"ח בגין פיקדונות בבנקים ואיגרות חוב וסך של 1.4 מיליון ש"ח בגין אשראי חוץ-מאזני. ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין אשראי מאזני לציבור כוללת התאמה לגורמים סביבתיים בסך של 98.2 מיליון ש"ח.

פעילות חוץ מאזנית

לוח 13 ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים

יתרה ליום			
שערור השינוי	שינוי	31/12/22	31/12/23
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים:			
(10)	(0.6)	5.9	5.3
(6)	(2.0)	35.8	33.8
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי			
8	253.8	3,164.8	3,418.6
9	226.4	2,500.8	2,727.2
(1) היתרות מוצגות לפני הפרשה להפסדי אשראי. לפרטים בנוגע להפרשה להפסדי אשראי ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים.			

פיקדונות הציבור וניירות ערך במשמרת

לוח 14 הרכב פיקדונות הציבור

יתרה ליום			
שערור השינוי	שינוי	31/12/22	31/12/23
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
(19)	(4,134.4)	22,305.1	18,170.7
69	6,092.2	8,797.4	14,889.6
6	1,957.8	31,102.5	33,060.3

להלן התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים

חלק המגזר מסך פיקדונות הציבור		יתרה ליום			
2022	2023	שערור השינוי	שינוי	31/12/22	31/12/23
באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
95	95	7	1,939.6	29,487.9	31,427.5
-	-	(14)	(18.5)	133.9	115.4
5	5	2	36.7	1,480.7	1,517.4
100	100	6	1,957.8	31,102.5	33,060.3

לוח 15 התפתחות ביתרת הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המוחזקים עבור לקוחות הבנק

יתרה ליום				
שיעור השינוי	שינוי	31/12/22	31/12/23	
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
24	3,449.4	14,652.7	18,102.1	ניירות ערך במשמרת נכסים אחרים בניהול: ⁽¹⁾
4	43.0	1,139.7	1,182.7	פיקדונות הממשלה לפי מידת הגבייה
(10)	(17.2)	177.5	160.3	פיקדונות הציבור לפי מידת הגבייה
				אשראי שכנגד קוזה יתרת הפיקדונות לפי מידת הגבייה
2	24.9	1,303.8	1,328.7	

(1) פיקדונות למתן אשראי שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגבייה של האשראי אשר קוזזו בסכום האשראי שניתן כנגדם.

הון עצמי

יתרת ההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה ב-2,481.4 מיליון ש"ח לעומת 2,174.1 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022, עלייה של כ-14%. העלייה נבעה בעיקר מהרווח השוטף בסך של 339.2 מיליון ש"ח ומירידה בהתאמות בגין הטבות לעובדים בסך של 30.8 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר.

יחס ההון העצמי לרכיבי הסיכון

יחס הלימות ההון הכולל לרכיבי סיכון ביום 31 בדצמבר 2023 הוא 14.17% לעומת 13.45% ביום 31 בדצמבר 2022. יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון של הבנק ביום 31 בדצמבר 2023 עומד על 11.90% לעומת 10.51% ביום 31 בדצמבר 2022. למידע על הפחתת יעדי ההון המזעריים ולפרטים נוספים ראה להלן בפרק 'גישת הבנק להערכת הלימות ההון'.

העלייה ביחס הלימות ההון הכולל נובעת בעיקר מגידול בהון הנובע בעיקר מהרווח השוטף ומירידה בחשיפות לבנקים. מנגד חלה ירידה בהון שנבעה מפירעון כתבי התחייבות נדחים כאמור להלן ומהתאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים, וכן מעלייה בנכסי הסיכון שנבעה בעיקר מגידול בסיכון התפעולי.

גיוס מקורות הוניים

הבנק מנהל את סיכון ההון בהתאם למדיניות ניהול ההון של הבנק ועל פי הוראות בנק ישראל. ככל הנדרש, הבנק מנפיק מכשירי הון רובד 2. לבנק נקבע על ידי חברת מעלות דירוג מנפיק 'ilAA+' עם תחזית דירוג יציבה ודירוג 'ilAA-' להנפקת כתבי התחייבות עם מנגנון לספיגת הפסדים.

לצורך שקלול חשיפות האשראי, הבנק מסתמך על דירוג האשראי של חברת S&P כמדורג יחיד. החברה הינה לשכת דירוג בינלאומית מוכרת (ECAI). נכון ליום הדוח חברת S&P העניקה למדינת ישראל דירוג של AA-. בשל העובדה שלבנק חשיפת אשראי גבוהה לתאגידים בנקאיים הנובעת ממבנה המאזן הייחודי שלו כבנק קמעונאי (עודף מקורות על שימושים), החליט הבנק, במועד קביעת דרוג מדינת ישראל על AA-, לנהוג בגישה שמרנית לפיה שוקללו נכסי הסיכון לפי תת דירוג אחד פחות מהדירוג שניתן למדינת ישראל לפי חברת הדירוג S&P (A+). כפועל יוצא של מדיניות זו, ככל שחברת S&P תוריד את דרוג האשראי של מדינת ישראל לא צפויה השפעה מהותית על נכסי הסיכון בבנק, אלא אם הדרוג ירד ל-BBB+ ומטה. לאחר תאריך המאזן, סוכנות הדירוג הבינלאומית מודי'ס הודיעה על הורדת דירוג מדינת ישראל מ-A1 ל-A2 עם תחזית דירוג שלילית. כמו כן, דרוג חמשת הבנקים הגדולים בישראל ירד ל-A3 עם תחזית דרוג שלילית.

בחודש אוקטובר 2023 סוכנות הדירוג הבינלאומית S&P הודיעה על השארת דירוג מדינת ישראל AA-, אך תחזית הדירוג ירדה מציבה לשלילית. בהמשך להודעה זו, הודיעה חברת מעלות על שינוי התחזית של מרבית הבנקים במערכת ובכללם בנק יהב מציבה לשלילית. סוכנות דירוג האשראי הבינלאומית פיץ' הודיעה על הצבת הדירוג של מדינת ישראל והבנקים הגדולים תחת מעקב שלילי.

בחודש אוגוסט 2023, פדה הבנק בפדיון מוקדם מלא, לאחר קבלת אישור בנק ישראל, כתבי התחייבות נדחים בסכום כולל של כ- 200 מיליון ש"ח אשר הונפקו ב- 2018.

לוח 16 מבנה ההון

יתרה ליום		
31/12/2022	31/12/2023	
במיליוני ש"ח		
רכיבי ההון לצורך חישובי יחס הון		
1. הון עצמי רובד 1		
2,174.1	2,481.4	הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
4.5	3.0	סך התאמות בגין הפסדי אשראי צפויים - הון עצמי רובד 1
2,178.6	2,484.4	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
2. הון רובד 2		
520.2	329.8	הון רובד 2 - מכשירים
95.4	147.0	הון רובד 2 - הפרשות להפסדי אשראי
615.6	476.8	סך הכל הון עצמי רובד 2, לפני ניכויים
(4.5)	(3.0)	ניכויים - סך התאמות בגין הפסדי אשראי צפויים
611.1	473.8	סך הכל הון עצמי רובד 2

לוח 17 נכסי סיכון

יתרה ליום		
31/12/2022	31/12/2023	
במיליוני ש"ח		
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
19,112.7	19,037.5	סיכון אשראי
19.9	6.1	סיכון שוק
1,604.9	1,835.1	סיכון תפעולי
20,737.5	20,878.7	סך כל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון

לוח 18 יחס הלימות הון

31/12/2022	31/12/2023	
באחוזים		
בנתוני המאוחד		
10.51	11.90	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.45	14.17	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.00	9.00	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים
12.5	12.5	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים

יחס מינוף

יחס מינוף מוגדר כמדידת ההון (הון רובד 1) מחולקת במדידת החשיפה (סכום החשיפות המאזניות ושקלול של החשיפות החוץ מאזניות במקדמים שהוגדרו).

לוח 19 יחס המינוף

יתרה ליום		
31/12/2022	31/12/2023	
2,178.6	2,484.4	הון רובד 1
35,860.9	38,098.0	סך החשיפות
באחוזים		
6.08	6.52	יחס המינוף
4.50	4.50	יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ⁽¹⁾

(1) תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים החל מיום 1.1.2018. בהתאם להוראות שעה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% עד ליום 30 ביוני 2026, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מהשיעור ביום 31 בדצמבר 2025 או מיחס המינוף הנדרש מהבנק טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

(2) החל מחודש מאי 2023 בנק ישראל ביטל את ההקלה שניתנה לבנק ליחס מינוף מינימאלי של 4.7%.

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מעריך את הלימות ההון שלו על פי כללי 'באזל 2' ו'באזל 3', כפי שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים. במסגרת הנדבך הראשון הבנק נוקט בגישה הסטנדרטית כדי להעריך את החשיפה לסיכון אשראי, סיכון תפעולי וסיכון שוק.

כחלק מהנדבך השני של באזל 2, מבצע הבנק תכנון הון במטרה לחשב את ההון הנדרש לפעילותו העסקית לנוכח פרופיל הסיכונים שלו. תכנון ההון מהווה חלק מהדוח השנתי של הערכת הלימות ההון (דוח ה-ICAAP), והוא כולל בחינת ההון הנדרש בגין סיכונים שאינם מטופלים בנדבך הראשון וכן בגין השפעת מגוון מבחני קיצון, חלקם ברמת חומרה גבוהה ביותר. תכנון ההון נועד לבחון את רמת ההון הנדרשת במצבי שוק ופעילות עסקית שונים לנוכח ההון הזמין לו, תוצאת התכנית האסטרטגית והעסקית שלו ויעדי ההון שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

הבנק מנטר את יחסי הלימות ההון ואת יחס המינוף באופן שוטף כדי לוודא עמידה בדרישות הפיקוח על הבנקים ובתיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון וכדי שיוכל להיערך מבעוד מועד למתן מענה להתפתחות נכסי הסיכון ועמידה ביעדי ההון והמינוף של הבנק.

דירקטוריון הבנק קבע כי יחס הון רובד 1 יהיה בשיעור שלא יפחת מ-9.0% בתוספת שולי ביטחון נאותים ויחס הלימות ההון הכולל לא יפחת מ-12.5% בתוספת שולי ביטחון נאותים. בנוסף, קבע הדירקטוריון יחס הון רובד 1 למבחן איום (מבחן קיצון רב עוצמה), העומד על 6.5%.

ביום 29 בדצמבר 2022 הגיש הבנק לבנק ישראל את דוח ה-ICAAP לשנת 2022. הדוח מלמד כי לבנק יש הון רובד 1 זמין והון כולל זמין, תוצאת התכנית האסטרטגית שלו, הגבוהה מההון הנדרש ממנו, בהתאם לפרופיל הסיכון שלו ותוצאת מגוון מבחני קיצון שביצע. בשל מלחמת חרבות ברזל ובהתאם להנחיות בנק ישראל ישנה ארכה להגשת דוח ה-ICAAP לשנת 2023 עד ליום 31 במארס 2024.

מגזרי פעילות פיקוחיים

לפי גישת ההנהלה כל פעילות הבנק הינה קמעונאית. בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, לבנק ארבעה מגזרי פעילות פיקוחיים:

1. מגזר משקי הבית- המגזר כולל את הלקוחות הפרטיים שיתרת תיק הנכסים הפיננסים שלהם נמוך מ-3 מיליוני ש"ח. הפעילות במגזר מבוצעת באמצעות מערך הסינוף והאמצעים המקוונים השונים.
 2. מגזר בנקאות פרטית- המגזר כולל את הלקוחות הפרטיים שהיקף תיק הנכסים הפיננסים שלהם הינו בסכום העולה על 3 מיליוני ש"ח. הפעילות במגזר מבוצעת באמצעות מערך הסינוף, האמצעים המקוונים השונים ובאמצעות מרכזי ייעוץ המעניקים שירותי ייעוץ בתחום ניירות הערך.
 3. מגזר עסקים- על מגזר זה נמנים בעיקר לקוחות עצמאיים וחברות פרטיות. הטיפול בלקוחות מתבצע בסינוף וביחידת האשראי העסקי.
 4. מגזר פיננס- הפעילות במגזר זה כוללת, בין היתר, את ניהול החשיפות לסיכונים שוק וריבית, ניהול חובת הנזילות הרגולטורית, ניהול סיכון הנזילות, ניהול סיכון הריכוזיות הפיננסית וניהול ההון.
- מגזר משקי בית ומגזר בנקאות פרטית מדווחים ביחד תחת מגזר אנשים פרטיים, וזאת מכיוון שתוצאות ויתרות מגזר הבנקאות הפרטית זניחות. מגזר עסקים אינו מהותי ולכן לא ניתן מידע נפרד לגביו.

לפרטים בדבר אופן חלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים ראה ביאור 23 לדוחות הכספיים.

מגזר אנשים פרטיים

מגזר אנשים פרטיים הוא מגזר הפעילות העיקרי של הבנק. המגזר כולל את הפעילות מול קהל הלקוחות של הבנק באמצעות מערך הסינוף והאמצעים המקוונים השונים ואת הפעילות התומכת באגפים ובהנהלת הבנק. המוצרים הבנקאיים העיקריים הנכללים במגזר כוללים ניהול חשבון עו"ש, אשראי, פיקדונות, מט"ח, תכניות חיסכון, פעילות בכרטיסי אשראי, ייעוץ השקעות ופעילות בשוק ההון.

לוח 20 שינויים ברווחיות מגזר אנשים פרטיים

שיעור השינוי באחוזים	2022	2023	
במיליוני ש"ח			
31	219.7	288.6	רווח נקי
34	793.5	1,059.4	הכנסות ריבית, נטו
(4)	165.7	158.7	הכנסות שאינן מריבית
	13.9	76.3	הוצאות בגין הפסדי אשראי
15	610.2	699.6	הוצאות תפעוליות ואחרות
3	10,724.4	11,091.3	יתרה ממוצעת של נכסים
3	30,612.9	31,473.5	יתרה ממוצעת של התחייבויות
5	9,871.3	10,385.6	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
13	14,138.6	15,910.9	יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול

מחסומי הכניסה והיציאה העיקריים של המגזר

- מגבלות רגולטוריות.
- הרגלי לקוחות.
- הקמה ותחזוקה של תשתיות פיסיות וטכנולוגיות.

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר

- מתן שירות אישי ממוקד ללקוח, שירות זמין, אמין ויעיל.
- שמירה על מדיניות מחירים אטרקטיביים.
- ערוצי שירות מתקדמים המאפשרים ללקוח פעילות עצמאית.
- הצעת מגוון מוצרים בנקאיים בתחומי ההשקעה, האשראי והפיקדונות לפי צורכי הלקוח.
- מקצועיות עובדים העוסקים בתחום.

לקוחות

לקוחות המגזר הם כאמור לקוחות שכירים, מרביתם בעלי עושר פיננסי ממוצע. במהלך השנים האחרונות הצטרפו לבנק עשרות אלפי שכירים ממשקי הבית. הבנק שם לו כיעד להמשיך ולהרחיב את היקף לקוחותיו השכירים גם בשנים הבאות.

לוח 21 פילוח הכנסות ורווחיות מוצרים ושירותים

שיעור השינוי	2022	2023	
באחוזים	במיליוני ש"ח		
(9)	430.6	391.9	מרווח מפעילות מתן אשראי
84	362.9	667.5	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
(11)	64.4	57.5	סך ההכנסות ממגזר כרטיסי אשראי

תחרות

קיימת תחרות על פלח לקוחות משקי הבית מול בנקים מסחריים וגורמים פיננסיים אחרים. התחרות באה לידי ביטוי גם בתחום הפיקדונות וגם האשראי הקמעונאי והיא כוללת התמודדות מול הצעות שונות, לרבות הצעות אשראי מבנקים, מחברות כרטיסי האשראי ומגופי מימון חוץ-בנקאיים. בשנה האחרונה הוגברה התחרות על גיוס מקורות במגזר, גם על רקע שינויים בסביבת הריבית וכן השינויים הרגולטוריים שמגבירים את השקיפות ומסירים את חסמי המעבר כמו ניוד בין בנקים ובנקאות פתוחה, ומאפשרים גם לשחקנים חדשים בשוק (פינטקים) להשפיע על התחרות.

שיווק והפצה

הבנק מציע את שירותיו ואת מוצריו ללקוחות באמצעות מערך הסניפים שלו ובאמצעות ערוצי הבנקאות הישירה (אינטרנט, מענה טלפוני, יישומים מתקדמים ומכשירים אוטומטיים).

מערך הסניפים

- לבנק 55 סניפים הפרוסים בכל רחבי הארץ ומתוכם 3 סניפים במתכונת חלקית. הקמת סניפים חדשים ובחירת מיקומם נגזרות מצרכי קהל היעד ומאופיו.
- נוסף על מערך הסניפים, לבנק חמישה מרכזי ייעוץ השקעות, אשר מעניקים שירות וייעוץ בתחום ניירות הערך הישראליים והזרים.
- ב-12 מסניפי הבנק ממוקמות עמדות למתן שירותי משכנתאות באמצעות נציגויות של בנק מזרחי טפחות.

ערוצי הבנקאות הישירה

- ערוצים אלו כוללים את אתר האינטרנט של הבנק, היישומים המתקדמים למכשירים ניידים, מוקד טלפוני (מאויש ואוטומטי), המכשירים לשירות עצמי ומתן מידע ללקוחות הבנק באמצעות מסרונים.
- אתר האינטרנט - לקוחות בנק יהב יכולים לקבל מידע לגבי חשבונם בבנק ולבצע מגוון פעולות.
- יישומים סלולריים - לבנק יישומים ייעודיים (אפליקציות) לביצוע פעולות בנקאיות ופעולות בשוק ההון וכן קבלת מידע באמצעות מכשירים ניידים. כמו כן, הבנק מציע יישומן (אפליקציה) ייעודי להעברת פניות לקוחות בכתב אל הבנק.
- המוקד הטלפוני - המוקד מציע שירות בתחומים מגוונים, גם לאחר שעות הפעילות בסניפים.
- IVR - מענה קולי דיגיטלי המספק ללקוחות מידע נבחר כולל ביצוע פעולות נבחרות.
- מכשירים לשירות עצמי - בסניפי הבנק קיימים מכשירים לשירות עצמי המאפשרים ללקוח לבצע פעולות מתקדמות באופן עצמאי.
- מסרונים - הבנק מציע ללקוחותיו שירות בתשלום עבור קבלת מידע במסרונים באמצעות הטלפון הנייד.

- רשתות חברתיות - לבנק עמוד רשמי ברשתות החברתיות פייסבוק, אינסטגרם ולינקדאין. בעמודים אלו הבנק מנהל קשר עם לקוחותיו ועם כלל הציבור, מעביר מסרים שרותיים ושיווקיים ומאפשר ללקוחות לפנות בנושאי שירות שונים.
- WhatsApp- הבנק מאפשר ללקוחותיו ולגולשים שונים להתכתב עם בנקאי באמצעות הוואטסאפ.

מגזר ניהול פיננסי

הפעילות במסגרת מגזר ניהול פיננסי כוללת, בין היתר, את ניהול החשיפות לסיכונים שוק וריבית, ניהול חובת הנזילות הרגולטורית, ניהול סיכון הנזילות, ניהול סיכון הריכוזיות הפיננסית וניהול תכנון עמידה ביחסי ההון. פעילות המגזר מנוהלת בידי האגף הפיננסי וכוללת פעילות בנכסים בארץ ובחו"ל.

המקורות לפעילות במגזר הפיננסי הם עודפי הנזילות במטבע הישראלי ובמטבע חוץ. הפעילות במגזר נועדה למקסם את התשואה מהשקעת עודפים אלו באמצעות נכסים שהם בחלקם בעלי רמת נזילות גבוהה וסיכונים אשראי נמוכים, וזאת בכפוף למדיניות ניהול סיכונים השוק והריבית ובמסגרת תאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון באשר לרמת החשיפה לסיכונים שוק וריכוזיות. בכלל זה-

- הוגדרו קריטריוני סף לפעילות באיגרות חוב, בהתאם לסיכונים האשראי הגלומים בפעילות התיק, לפיזור ההשקעות ולנזילות.
 - נקבעו מסגרות האשראי למדינות, לבנקים ולתאגידים.
- התיק הבנקאי מנוהל ומונטר באופן שוטף כדי לשפר את ההכנסות מריבית בכפוף לתיאבון הסיכון. היקפי הפעילות והסיכונים כפופים לעמידה במגבלות רגולטוריות ובמגבלות החשיפה לסיכונים שוק וריבית כפי שקבעו הדירקטוריון וההנהלה.

מגזר הניהול הפיננסי מתפקד כמגזר פעילות ה'סולק' את כל הפעילות הפיננסית בבנק, ובכך משאיר למבצעי הפעילות מרווח קבוע וידוע מראש, המחושב בהנחת כיסוי מלא של העסקה. החשיפות לסיכונים שוק מיוחסות למגזר ניהול פיננסי. המחירים שבהם המגזר 'קונה' ו'מוכר' מקורות ושימושים מול יתר יחידות הבנק לצורך ביצוע פעילות העסקית השוטפת הם מחירי המעבר (מחירי הצל) של הבנק שהאגף הפיננסי קובע באופן שוטף. חלק מהכנסות הריבית (בגין פיקדונות בבנק ישראל, פיקדונות בבנקים וניירות ערך) רווחים והפסדים מהשקעות הבנק בניירות ערך, והכנסות מפוזציות אסטרטגיות מיוחסים למגזר ניהול פיננסי. בנוסף, האגף הפיננסי פועל לצורך השגת תשואות עודפות על השקעותיו כדי לשפר את יכולת גיוס הפיקדונות של המגזר הקמעונאי.

לוח 22 שינויים ברווחיות מגזר ניהול פיננסי

שערור השינוי	2022	2023	
במיליוני ש"ח			
רווח נקי	21.1	39.2	(46)
הכנסות ריבית, נטו	43.5	103.7	(58)
הכנסות שאינן מריבית	0.3	0.2	
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(0.3)	0.2	
הוצאות תפעוליות ואחרות	11.7	43.9	
יתרה ממוצעת של נכסים	23,848.8	23,084.5	3
יתרה ממוצעת של התחייבויות	505.7	645.7	(22)
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	10,155.0	9,991.0	2

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר

גורם ההצלחה הקריטי במגזר פעילות זה הוא יכולת הבנק להבין את גורמי המקור והמיקור כלכליים המשפיעים על מגמות ועל תנאי השוק ולזהות נכון את תנאי השוק ומצבי השוק. בנוסף, יש חשיבות מרובה למקצועיות העובדים העוסקים בתחום, למערכות טכנולוגיות התומכות בפעילויות השונות ולזיהוי צרכי יחידות אחרות תוך שיתוף פעולה בין היחידות השונות בבנק.

לוח 23 לקוחות עיקריים

לקוח עיקרי - שההכנסות בגינם גדולות מ- 10% מסך הכנסות הבנק.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	
במיליוני ש"ח			
245.1	493.5	581.8	לקוח 1

סקירת הסיכונים

תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

במהלך פעילותו נחשף הבנק לסיכונים שונים, כגון סיכוני אשראי, סיכוני שוק וריבית, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, סיכוני מחשוב וטכנולוגיה, סיכוני אבטחת מידע וסייבר, סיכון ציות ואיסור הלבנת הון, סיכוני מוניטין וסיכונים נוספים. הוראות בנק ישראל לניהול בנקאי תקין, ובפרט, הוראה 310, קובעות את העקרונות הנדרשים להקמת מסגרת לניהול ובקרת הסיכונים בבנק, כולל התייחסות לתפקידי הדירקטוריון והנהלה, גיבוש מדיניות לניהול הסיכונים השונים, קביעת תיאבון סיכון (מגבלות) לסיכונים שמופז כמהותיים לפעילות הבנק, טיפול נאות במוצר/ פעילות חדשה, או שעודכנה באופן מהותי, העמדת כלים להערכה ולמדידה לשם ניטור פרופיל הסיכונים וההון והקמת מערך בקרה פנימית ההולם את פעילותו העסקית של הבנק בשגרה ובמצבי חירום. ניהול הסיכונים של הבנק כרוך בקשר הדוק עם ניהול ההון של הבנק, כולל המהלכים הנדרשים לתכנון ההון, כחלק מהוראות באזל 2 ובאזל 3.

המסגרת הפועלת בבנק לניהול ובקרת הסיכונים נקבעה על פי הוראות בנק ישראל, בהתאם למסגרת העבודה שהותוותה בהן. לבנק מסמך מדיניות ייעודי (מדיניות האב לניהול הסיכונים) הקובע את העקרונות לניהול ובקרת הסיכונים וההון של הבנק.

מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים בבנק

מסגרת ניהול הסיכונים בבנק קובעת את העקרונות הנדרשים לצורך זיהוי, מדידה, בקרה ומזעור הסיכונים המהותיים לפעילות הבנק. אחת לשנה, קובע דירקטוריון הבנק את רשימת הסיכונים המהותיים לפעילות הבנק. סיכון מהותי נקבע ככזה שפוטנציאל הנזק לפעילות העסקית הנובע ממנו, גבוה מסף מהותיות, הנקבע גם הוא אחת לשנה. לכל סיכון מהותי, מגבש הבנק מסמך מדיניות ייעודי, הקובע את תיאבון הסיכון (מגבלות או תקרות החשיפה). תיאבון הסיכון יכול להיות כמותי או איכותי. מסמך המדיניות קובע את התהליכים, המערכות, הפורומים והשיטות לניהולו של הסיכון במצב שגרה, מצב קיצון ובמצב חרום, בהסתמך על ארבעה קווי הגנה:

א. קו ההגנה הראשון מורכב מיחידות קווי העסקים - דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה, את רשימת מנהלי הסיכונים. מנהלי הסיכונים הם חברי הנהלה. הם נושאים באחריות לזיהוי, ניהול ובקרת הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם.

ב. קו ההגנה השני מורכב מגורמים בבנק המהווים פונקציות בקרה ייעודיות שתפקידן לבצע בקרה בלתי תלויה על הסיכונים להם חשוף הבנק, לרבות בקרה ואתגור אופן ניהול הסיכון בקו הראשון, בין היתר, תוך בחינה של עמידת הקו הראשון בתיאבון הסיכון ובעיקרי המדיניות שנקבעה. כקו הגנה שני מוגדרים מנהל הסיכונים הראשי (CRO) והאגף לניהול סיכונים, וכן, היועץ המשפטי והאגף לייעוץ משפטי ואגף חשבונאות. קו הגנה זה כפוף להנהלת הבנק והוא אחראי, בין היתר, להפעלת פורומים ניהוליים העוסקים בבקרה ובניהול סיכונים, ולמעקב שוטף אחר התפתחות פרופיל הסיכונים השונים, לנוכח תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון.

ג. כקו הגנה שלישי מוגדרת הביקורת הפנימית. קו הגנה זה כפוף לדירקטוריון. הביקורת מהווה גורם בלתי תלוי, שתפקידה, בין היתר, לבחון את אפקטיביות הבקרה הפנימית, ובכלל זה, אפקטיביות מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים. הביקורת הפנימית פועלת בהתאם לתכנית עבודה מוסדרת לעריכת ביקורות על פעילות ויחידות הבנק.

ד. כקו הגנה רביעי מוגדר ר"ח המבקר, המהווה גורם בלתי תלוי, המבקר את כלל התהליכים בבנק הנוגעים לדיווחים הכספיים, ובכלל זה מבצע בקרה על נאותות תהליכי העבודה ומסגרת הבקרה הפנימית בבנק.

דירקטוריון הבנק מתווה במסמכי המדיניות את העקרונות הנדרשים לניהול הסיכונים והבקרה הפנימית בבנק, ובכלל זה קביעת תאבון הסיכון (תקרות החשיפה). הנהלת הבנק, באמצעות קווי ההגנה, אחראית ליישום העקרונות שקבע דירקטוריון הבנק ולדיווח לדירקטוריון, על אופן יישום העקרונות, ועל עמידת פרופיל הסיכון של הבנק בתאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון. הנהלת הבנק מפעילה מגוון כלים כדי לנטר את פרופיל הסיכון של הבנק ואת אופן התפתחותו, כולל התייחסות לתנאי המאקרו, פעילותו העסקית של הבנק ועמידתו ביעדים, רגולציה ועוד. הבנק קבע ממשקים ופורומים נדרשים לשם יצירת תקשורת סיכונים נאותה בין קווי ההגנה, וכן, נקבעה "שרשרת דיווחים" במצבי שגרה, התרעה וקיצון, בין קווי ההגנה השונים לרמת ההנהלה והדירקטוריון, על מנת להבטיח כי המידע לגבי פרופיל הסיכון ואופן התפתחותו בכל מצב טבע, מדווח באופן שוטף להנהלה ולדירקטוריון.

מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק בתחומים השונים מיועדת לתמוך בהשגת היעדים העסקיים, תוך הגבלת החשיפה לסיכונים המהותיים לפעילות הבנק בהתאם לתיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, עמידה ביעדי ההון, ושמירה על מערך בקרה פנימית ההולם את פרופיל הסיכון ותרבות ניהול הסיכונים בבנק.

להלן רשימת מנהלי הסיכונים בבנק כפי שאושרו לשנת 2024:

לוח 24 מנהלי הסיכונים בבנק

שם ותפקיד	תפקיד במערך ניהול הסיכונים
מר אבשלום בוסקילה, מנכ"ל הבנק	מנהל הסיכון העסקי, האסטרטגי וסיכון המוניטין.
מר יורם מזרחי, סמנכ"ל, מנהל האגף לניהול סיכונים	מנהל הסיכונים הראשי (CRO) אחראי לפעילות פונקציית ניהול הסיכונים של הבנק, בהתאם להוראה 310 של בנק ישראל. מנהל הסיכונים התפעוליים, סיכון מודל, סיכון אבטחת מאגרי מידע וסיכון המשכיות עסקית. מנהל סיכון הציות, ממונה אכיפה פנימית של דיני ני"ע ושל חוק התחרות הכלכלית, מנהל סיכון חוצה גבולות, לרבות QI, CRS, FATCA. למנהל הסיכונים כפופה קצינת הציות (הממונה לפי חוק איסור הלבנת הון ומימון טרור).
מר אסף גיל, משנה למנכ"ל, מנהל אגף בנקאות קמעונאית	מנהל סיכוני האשראי, סיכון אשראי יזום צרכני וסיכון ריכוזיות תיק האשראי הקמעונאי של הבנק.
גב' לידיה עטייה, סמנכ"ל, מנהלת האגף הפיננסי	מנהלת סיכוני שוק וריבית, סיכון מזילות, סיכון אשראי וריכוזיות בתיק ההשקעות של הבנק, אשראי צד נגדי, סיכון ניהול ההון וההשקעות לרבות סיכונים סביבתיים הקשורים להשקעות הבנק.
גב' יעל טברסקי, סמנכ"ל, מנהלת אגף משאבי אנוש ולוגיסטיקה	מנהלת סיכון משאבי אנוש ולוגיסטיקה. מנהלת סיכוני אבטחה וביטחון.
עו"ד נורית עירוני, סמנכ"ל, מנהלת האגף לייעוץ משפטי	מנהלת הסיכון המשפטי וממונה על תחום הממשל התאגידי.
גב' אפרת סיימון, סמנכ"ל, מנהלת אגף מחשוב וטכנולוגיה	מנהלת סיכון מחשוב וטכנולוגית המידע וסיכון אבטחת מידע וסייבר.
גב' לימור פרידמן, סמנכ"ל, חשבונאית ראשית, מנהלת אגף החשבונאות	ממונה על הדיווחים הכספיים.
מר שחר אלון, סמנכ"ל, מנהל אגף אסטרטגיה, דיגיטל, שיווק ותשתיות שירות מנהלי האגפים	ממונה על ריכוז פעילות סיכוני האסטרטגיה והמוניטין.
	ניהול סיכוני סליקה, סיכוני מיקור חוץ, סיכוני מעילות והונאות וסיכוני רגולציה (כל מנהל אגף בתחומו).

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון מבטא את המגבלות ותקרות החשיפות אותן דירקטוריון הבנק מסכים לקבל כחלק מפעילותו העסקית של הבנק בשגרה ובחירום. תיאבון הסיכון נקבע על ידי דירקטוריון הבנק והוא מחייב את ההנהלה לנהל את הסיכונים באופן שוטף בתוך המגבלות שנקבעו. לפיכך, לתיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון קשר הדוק ליעדיו העסקיים של הבנק, כפי שנקבעו בתכנית האסטרטגית או בתכנית העבודה השנתית של הבנק. תיאבון הסיכון מאושר על ידי הדירקטוריון לפחות אחת לשנה כחלק מאישור מסמכי המדיניות של הבנק. הנהלת הבנק יכולה לקבוע מגבלות משלה. מגבלות אלה תהיינה נמוכות מתיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון. חלק מרכזי במסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק הוא בחינה שוטפת של פרופיל הסיכון של הבנק ואופן התפתחותו. לנוכח תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, בבנק פועל מנגנון לניטור פרופיל הסיכון, כאשר מסמכי המדיניות קובעים את השיטות, הדרכים והעקרונות לניהול ובקרת הסיכונים השונים, ובפרט, את דרכי הדיווח בגין חריגה ממגבלת דירקטוריון ואת הפעולות הנדרשות לביצוע, עד לסגירת החריגה. מנגנון דומה מופעל במצב של התרעה, קרי, עת פרופיל הסיכון של הבנק מתקרב לתיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון.

מבחני קיצון (מבחני מצוקה)

הבנק משתמש במגוון כלים ותהליכים למדידת והערכת פרופיל הסיכון. מרכיב מרכזי במדידה זו הם מבחני הקיצון. מבחני קיצון נועדו לאתגר את מתודולוגיות החישוב הקיימות בבנק המתבצעות בשגרה, ומתבססות בין היתר על נתונים או אירועים היסטוריים, ולתת מבט 'צופה פני העתיד', לגבי השינויים הצפויים בפרופיל הסיכון של הבנק, לו יתרחשו בשווקים אירועי קיצון. הבנק, כחלק ממסגרת ניהול ובקרת הסיכונים שלו, מפעיל שורה מגוונת של מבחני מצוקה (קיצון) המאתגרים את פרופיל הסיכון הנוכחי של הבנק בתנאי לחץ, בהינתן שינוי בגורמי הסיכון הרלוונטיים לפעילותו העסקית, כולל מבחני מצוקה הבוחנים את פרופיל הסיכון תחת שינויים מהותיים בתנאי המאקרו ובמצבי חירום (איום), הכוללים מגוון תרחישי ייחוס ביטחוניים, רעידת אדמה, מגיפה, אירועי סייבר ועוד.

חישוב השפעת תרחישי הקיצון השוטפים על מאזן הבנק ועל הרווחיות הצפויה מבוצע על ידי היחידות העסקיות, באמצעות כלי הניהול הקיימים לניהול החשיפות השוטפות. תרחישי קיצון אלו משולבים, בהתאם לצורך, בתהליך תכנון ההון של הבנק, שנועד לבחון כי לבנק יש די הון כדי לעמוד בתכנית העסקית שלו.

תהליך תכנון ההון של הבנק מתבצע כחלק מתהליך ה-ICAAP והוא כולל מבחני קיצון שגובשו על ידי הבנק, בהינתן פרופיל הסיכונים המהותיים לפעילותו, שיש להם פוטנציאל פגיעה בתכנית האסטרטגית, בתכנית העבודה של הבנק, במוניטין וביעדי ההון שלו. תרחישי הקיצון מתחשבים בפוטנציאל ההשפעה של הסיכונים השונים על פעילותו העסקית של הבנק, וכוללים אירועים כמותיים (פיננסיים) ואירועים איכותיים, בדרגות חומרה שונות ובמצבי שוק שונים.

למידע נוסף בדבר תיאור הסיכונים ואופן ניהולם, ראה דוח הבנק הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

הסיכונים, האיומים, החולשות וגורמי הסיכון

הפעילות העסקית השוטפת של הבנק במגוון המוצרים והמכשירים הפיננסיים המאזניים והחוץ מאזניים חושפת את הבנק לסיכונים שונים. מתוארים להלן הסיכונים, האיומים, החולשות וגורמי סיכון עיקריים אחרים שהבנק חשוף אליהם:

סיכון אשראי

סיכון איכות הלוואים והביטחונות - סיכון לאי החזרת אשראי שניתן וכן סיכון לפגיעה בשווי ההון של הביטחונות אשר הועמדו כנגד האשראי. לאור מאפייני הלקוחות של הבנק (שכירים המועסקים במגזרי המשק השונים), ומוצרי האשראי שהבנק מעמיד (מסגרות חח"ד, הלוואות ואשראי באמצעות כרטיסי אשראי), הסיכון שהבנק מודד הוא כשל בהחזרי האשראי אשר יביא לידי רישום הפרשות ומחיקות חשבונאיות בספרי הבנק, יקטין את הרווח ויקטין

את התשואה על ההון. הבנק קבע תאבון סיכון לחשיפת אשראי בהתבסס, בין היתר, על מודל דירוג הלקוחות שבשימוש הבנק.

סיכון אשראי בתיק ההשקעות של הבנק - דירקטוריון הבנק קבע מגבלות על פעילות ההשקעה של הבנק ומגבלות על הרכב התיק. מגבלות הדירקטוריון משקפות את התיאבון לסיכון של הבנק. מגבלת הפעילות המסחרית בשוק ההון מול תאגידים מסחריים (שאינם בנקים וחברות כרטיסי אשראי) מוגבלת לסכומים נמוכים. פעילות הבנק מאופיינת ביחס גבוה של פיקדונות בבנקים מתוך סך מאזן הבנק.

סיכון שוק

סיכון שוק הוא סיכון להפסדים על פוזיציות מאזניות וחוז' מאזניות הנובעים משינויים במחירי השוק או מהתנודתיות שלהם: שינוי בשיעורי הריבית, שינוי בשערי החליפין, שינוי במדד המחירים לצרכן ושינוי במחירי מניות וסחורות (לא רלוונטי לבנק). הבנק מחשב ומנהל את הסיכון הכולל ואת רכיביו. החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות על פי מגבלות הפעילות שקבע הדירקטוריון, ובהן מגבלות על רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בגורמי הסיכון העיקריים, לרבות מגבלה על היקף ההפסד בתרחישי קיצון ומגבלות על תחומי מסחר שונים.

סיכון ריבית - לבנק מספר חשיפות ריבית הנובעות מאופי פעילותו. הבנק פועל להגדיל את רווחיות תיק הנכסים הפיננסיים שלו, תוך יצירת חשיפת ריבית מושכלת ותוך עמידה במגבלות הדירקטוריון לחשיפות בריבית. פעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק כוללת יצירת חשיפות יזומות לפי ציפיות ההנהלה ותאבון הסיכון שנקבע על ידה ועל ידי הדירקטוריון, ובהתחשב בתנאי השוק.

על פי הוראות בנק ישראל, על הבנק לטפל בכל מקורותיו המהותיים של סיכון הריבית. בכדי לבחון את ההשפעה של הסיכונים בכל גישות המדידה הנדרשות, הבנק עושה שימוש במגוון מדדים, ביניהם אומדנים שונים כמו מבחני רגישות, מדדים המתחשבים בתנאי השוק הנוכחיים ומדדים המשלבים את ציפיות הבנק. בעת ביצוע השקעה מהותית חדשה, הבנק מבצע בחינה בראיה כוללת, הן של ההשלכות בהיבט השווי הכלכלי, הן בהשפעה המיידית על ההון ויחסי ההון והן בהיבט הכנסות הריבית. כמו כן נבחן אם קיים מרכיב חדש של חשיפה לסיכון ריבית.

סיכון אינפלציה וסיכון שערי חליפין - אופן ניתוב החשיפה למגזרים השונים נגזר משיקולים כלכליים אך מושפע גם מזמניות ומאפקטיביות אמצעי ניהול הסיכונים. יצירת פוזיציות בסיס במגזר צמוד המדד תעשה בעת בה מסתמנת מגמה לפיה העלות השולית לגיוס מקורות שקליים לא צמודים פחותה מהתשואה הצפויה מההשקעה בנכסים צמודי מדד.

הבנק הגביל את ההשקעה במגזר המט"ח לשיעור נמוך מכלל ההשקעה, ביחס לאפיקי השקעה אחרים. תיאבון הסיכון של הבנק על חשיפות הבסיס של הבנק, נקבע על ידי הדירקטוריון והוא מעוגן במסמך המדיניות של הבנק לטיפול בסיכונים שוק וריבית.

סיכון נזילות

סיכון כי הבנק לא יוכל לעמוד בהתחייבויות שוטפות או עתידיות. הסיכון נובע מאי הוודאות באשר לזמניות המקורות ומהביקוש לשימושים.

מדיניות הבנק בניהול סיכון הנזילות מכוונת לספק את כלל צרכי הנזילות של הבנק (פירעון פיקדונות הציבור, מתן אשראי ונושאים אחרים) הן במצב עסקים רגיל והן במצבי קיצון.

הבנק מתבסס על מקורות מימון מרכזיים: פיקדונות הציבור ופירעונות של אשראי לציבור. הבנק רואה במקורות אלו מקורות יציבים וראשוניים. קבלת אשראי מבנק ישראל כנגד שיעבוד נכסים, מימוש אג"ח ממשלתיות (שאינן משועבדות לבנק ישראל) ומימוש אג"ח תאגידים נחשבים למקור משני. דירקטוריון הבנק קבע רף מקסימלי של חשיפה אפשרית לסיכון הנזילות באמצעות הטלת מגבלות מינימום ליחסי הנזילות השונים, בכפוף למגבלות הקיימות שהציב בנק ישראל.

סיכון תפעולי

הסיכון התפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. סיכון זה כולל סיכון משפטי, אבל אינו כולל סיכון מוניטין וסיכונים אסטרטגיים. סיכונים אלה מטופלים בבנק, כולל היבטי תכנון ההון, בנפרד. הסיכון התפעולי קיים בכל הפעילויות והרמות הארגוניות בבנק, ומחייב הבנתו וניהולו כחלק מובנה מהתרבות הארגונית הכוללת.

למידע נוסף בדבר תיאור הסיכונים ואופן ניהולם ראה דוח הבנק הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכונים אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון להפסד הנובע מכך שלווה לא יעמוד בהחזרי האשראי שקיבל לפי הסכם האשראי עם הבנק. סיכון זה יכול לנבוע ממספר גורמים שלהם תתכן השפעה על כלל תיק האשראי, על ענף משק מסוים, או על הלקוח הבודד.

סיכון האשראי הכולל לציבור מורכב מסיכון אשראי מאזני ומסיכון אשראי חוץ-מאזני, הכולל מסגרות אשראי בלתי מנוצלות וערבויות.

לקוחות הבנק הם בעיקר שכירים המועסקים בסקטור הפרטי על כל ענפיו וכן שכירים וגמלאים של המגזר הציבורי ובני זוגם, ובהם עובדי מדינה, עובדי רשויות סטטוטוריות, חברות ממשלתיות, חברות שהופרטו ועוד.

כמו כן, נמנים בקרב לקוחות הבנק גם לקוחות שאינם משתייכים לארגונים הגדולים שהבנק קשור עמם באמצעות מעסיק או ארגון יציג.

הבנק מעמיד אשראי ללקוחות עצמאיים ותאגידים תוך התמקדות בבעלי מקצועות חופשיים. כמו כן, הבנק הינו "נותן אשראי" במסגרת הקרן להלוואות בערבות המדינה לעסקים קטנים ובינוניים. במטרה לסייע לעסקים הקטנים והבינוניים במשק בתקופה זו, הוחלט על ידי משרד האוצר על הקמת מסלול הלוואות ייעודי במסגרת קרן ההלוואות בערבות המדינה "מסלול חרבות ברזל". לאור הימשכות הלחמה ושירות המילואים המתמשך, הוחלט על ידי משרד האוצר על הקמת מסלול נוסף "מסלול מילואים".

במהלך הרבעון השני של השנה אישר בנק ישראל את בקשת הבנק להסיר את מגבלת הסכום במתן אשראי לתאגיד שחלה על הבנק עד מועד זה.

פרופיל הסיכון של תיק האשראי של הבנק נמוך - מרבית הלקוחות מדורגים בדירוג אשראי גבוה ורמת הכשלים בתיק היא נמוכה מאוד.

עם תחילת המלחמה, הבנק קבע יעד לפיו הוא יפעל לתמוך בלקוחותיו תוך שמירה על טיב תיק האשראי. לצורך כך, הבנק בחן את התהליכים, העקרונות, הסמכויות, דרכי ושיטות ניהול הסיכונים המשמשים לניהול תיק האשראי בשגרה, ועדכן אותם בהתאם להתפתחויות. כמו כן, הגביר הבנק את אמצעי הניטור הכוללים, בין היתר, ניתוח של אוכלוסיות שונות (כגון לקוחות המצויים באזורי העימות, לקוחות שהכנסתם נפגעה ולקוחות שדחו הלוואות), הגברת תדירות הניטור יחסית לשגרה כדי להגיב בצורה מהירה לכל התפתחות, הרחבת השימוש במבחני הקיצון וניתוחי הרגישות ובוחן באופן שוטף כל פעולה נדרשת כדי לעמוד ביעד שקבע עם תחילת המלחמה.

– ניהול סיכון האשראי

דירקטוריון הבנק מאשר, לפחות אחת לשנה את מסמך מדיניות האשראי, מסמך מדיניות אשראי יזום, אסטרטגיית האשראי ותכנית עבודה שנתית בנושא אשראי. המדיניות ותכנית העבודה מגדירות את יעדיו העסקיים של הבנק בתחום האשראי, תוך קביעה של תיאבון הסיכון. מגבלות החשיפה נגזרות, בין היתר, ממודל דירוג הלקוחות שבשימוש הבנק. המדיניות קובעת את עקרונות תהליכי העבודה הנדרשים ליישום מדיניות האשראי על פי יעדי הדירקטוריון, הקריטריונים הכמותיים והאיכותיים הנדרשים לעמידה ביעדים, וכן, לוח זמנים לביצוע. כחלק ממדיניות האשראי של הבנק נקבעו עקרונות וכללים להעמדת אשראי וניהול תיק האשראי והבקרה עליו, וזאת, כדי לשמר את איכותו ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות וכללים אלו מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים. מנגנון קבלת ההחלטות בנוגע למתן האשראי הינו היררכי, מרמת הסניף ועד לרמת דירקטוריון הבנק.

פרופיל סיכון האשראי של הבנק נמוך, לאור אסטרטגיית הבנק לפעול בעיקר במגזר הלקוחות הפרטיים, כך שתיק האשראי מפורז בין מספר רב של לוויים פרטיים שיתרת האשראי של כל אחד מהם נמוכה יחסית. לאסטרטגיה זו השפעה גם על פרופיל סיכון ריכוזיות האשראי של הבנק. הבנק בוחן באופן שוטף כל פוטנציאל אפשרי לעלייה ברמת הסיכון של תיק האשראי.

מגבלות האשראי בבנק נגזרות מהסמכויות לאישור אשראי שאושרו על ידי דירקטוריון הבנק. המגבלה של חבות לווה וקבוצת לוויים שנקבעה בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין מספר 313 אינה מגבלה אפקטיבית לפעילות הבנק בתחום האשראי הקמעונאי (ראה להלן סיכון ריכוזיות האשראי). מרבית האשראי של הבנק הוא אשראי שקלי צמוד לשינויים בריבית הפריים. לפירוט ראה להלן 'סיכון אשראי לאנשים פרטיים'.

פיקוח ומעקב אחר מאפייני הסיכון ושינויים מתקופה לתקופה במאפיינים

הבנק קבע מגבלת חשיפת אשראי עבור קבוצות לוויים בהתבסס על מודל הבנק לדירוג לקוחות. הבנק מבצע מעקב חודשי אחר התפתחות תיק האשראי והתפלגות החשיפה. לדירקטוריון הבנק מועבר דיווח אחת לרבעון בדבר התפתחות פרופיל הסיכון של תיק האשראי של הבנק, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע במדיניות. הבנק קבע אינדיקטורים (גידול בחשיפה עם מאפייני סיכון ושינויים בהפרשות) המחייבים דיון, טיפול ודיווח מידי להנהלה ולדירקטוריון.

בבנק קיימים מספר קווי הגנה לניהול ובקרת סיכון האשראי:

- היחידה העסקית מהווה את הקו הראשון לפעילות האשראי, אחראית למתן האשראי ללקוחות, בהתאם לעקרונות המדיניות, ובנוסף, מוודאת קיום תהליכי עבודה התואמים את עקרונות מדיניות האשראי של הבנק.
- היחידה לאיתור סיכונים מהווה יחידת בקרה הפועלת בתוך הקו הראשון, והיא אחראית לביצוע בקורות שוטפות אחר פעילות האשראי, מפיקה דוחות בקרה למדידת אפקטיביות הפעילות, מדריכה את הסניפים, ומוודאת תיקון ליקויים.
- היחידה לטיפול בחובות בעייתיים פועלת בקו הראשון לגביה של חובות שנכנסו לכשל.
- מרכז בקרת אשראי של הבנק פועל בתוך הקו השני באגף לניהול סיכונים והוא אחראי לבקרת הסיכון ולאתגור פעילותו של הקו הראשון. המרכז פועל בהתאם לנוהל ותכנית עבודה התואמים את דרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 311, בנוגע לבקרת אשראי. האגף לניהול סיכונים, באמצעות מרכז בקרת אשראי הפועל באגף, מספק חוות דעת כתובה לבקשת אשראי מעל סף שנקבע במדיניות האשראי של הבנק.
- הביקורת הפנימית אשר בוחנת את אפקטיביות הבקרה הפנימית ביחידות השונות בבנק ואת יישומה בהתאם להוראות החוק והוראות ניהול בנקאי תקין.
- ר"ח חיצוני המבצע כחלק מפעילות ה - SOX בחינה של תהליכי אשראי ותהליכי בקרה פנימית מרכזיים.

מנהל סיכוני האשראי בבנק מכנס פורומים ייעודיים במסגרת חודשית/רבעונית לצורך בחינה וניתוח סיכוני האשראי בבנק. במסגרת הפורומים מוצגים ממצאים רלוונטיים בנושא סיכוני האשראי בבנק על ידי הקו הראשון והקו השני. לבנק פורום ייעודי לטיפול ושימושיות במודלים שהבנק מפתח לצורך דירוג תיק האשראי וניטור השינוי ברמת הסיכון של התיק ושל לקוחותיו. פורומים נוספים הדנים בסיכון האשראי מכונסים על ידי האגף לניהול סיכונים. פורומים אלה נועדו לנטר את התפתחות הסיכון בתיק האשראי, כולל שינוי בדירוגים לפי סניפים, תוצאות תיקוף המודל, בחינת שיקולי אשראי, היבטי בקרה פנימית והיבטים תפעוליים העולים מתוך פעילות האשראי.

על פי הממצאים, מתקבלת תמונה מקיפה של פרופיל סיכון האשראי על כל היבטיו ברמת הבנק וברמת הסניף, שינויים ומגמות. לאחר ניתוח מעמיק של הממצאים, מגובשות המלצות לעדכון מדיניות ונהלים ומבוצעות הדרכות ממוקדות לסניפים.

– דירוג לווים

הבנק משתמש במודלים לדירוג סיכון אשראי ללקוחות ותיקים (מודל דירוג התנהגותי), ללקוחות קמעונאיים, לקוחות עצמאיים ותאגידים, וכן בדירוגי לשכת אשראי עמה הוא פועל, בהתאם לחוק נתוני האשראי. הבנק נעזר בדירוגים לצורך שימושים עסקיים במתן אשראי ולניטור התפתחות פרופיל הסיכון של תיק האשראי או סגמנטים שונים שלו.

חיתום לקוחות חדשים מתבצע על סמך המידע המועבר מהלשכה. הבנק קבע סמכויות ומגבלות לאישור אשראי ללקוח חדש בהתבסס על דרגות הסיכון של הלקוח.

מודל הדירוג מתעדכן באופן שוטף בהתאם למידע חדש המתקבל לגבי הלקוח, או החלטות עסקיות של אגף בנקאות קמעונאית.

מדיניות הבנק קובעת תיאבון סיכון במונחי המודל תוך התאמת דוחות הבקרה והנוהל לתיאבון הסיכון המעודכן.

– אשראי יזום

הוראה A311 קובעת כללים לפנייה יזומה למתן אשראי. פנייה יזומה ללקוחות הבנק יכול שתתבצע על ידי הבנקאים של המוקד הטלפוני ו/או על ידי הבנקאים בסניפי הבנק. פנייה יזומה תחשב כל פנייה ביוזמת הבנק שבמהלכה הוצע ללקוח אשראי הן במהלך שיחה מתוכננת מראש והן במהלך שיחה שהתפתחה עם לקוח, פנים מול פנים ו/או בשיחה טלפונית. הבנקאים בסניפים ובמוקד הטלפוני הונחו לתעד כל פנייה יזומה למתן אשראי ללקוחות הבנק במערכת CRM ללא תלות בתוצאת הפנייה.

לבנק מסמך מדיניות הקובע את העקרונות הנדרשים לניהול ובקרת האשראי היזום הצרכני, וזאת, בהתאם לדרישות בנק ישראל. על פי מדיניות הבנק פנייה יזומה תתאפשר ללקוחות אשר עומדים בכל הקריטריונים אשר נקבעים על ידי הנהלת הבנק ומתעדכנים מעת לעת (ראה לעיל המודלים המשמשים את הבנק לעניין דרוג הלווים). פנייה יזומה מתוכננת מראש תתבסס על תסריטי שיחה מובנים ותתייחס לצרכי הלקוח, פירוט תנאי האשראי המוצע, פירוט הנכסים וההתחייבויות של הלקוח המנוהלים בבנק וכמובן בהתאם להחלטת הלקוח. הפעילות עוגנה בנוהל ייעודי.

למידע נוסף בדבר סיכוני האשראי, ראה דוח הבנק הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

– בטוחות

בנוהלי הבנק נקבעו סוגי הנכסים אשר יוכרו כבטוחות למתן אשראי. הבטוחות הן כדלקמן: פיקדונות, תכניות חיסכון, ניירות ערך, כלי רכב, קופות וקרנות השתלמות מזילות וערבויות של יחידים. מקדמי הביטחון לניירות ערך ולכלי רכב נבדקים ומובאים לאישור הדירקטוריון במסגרת מדיניות האשראי אחת לשנה.

הבטוחות שהבנק מקיז במסגרת 'באזל 2' הן פיקדונות ותכניות חיסכון בלבד. הבנק משתמש במערכת ביטחונות התומכת בניהול הביטחונות לפי דרישת 'באזל 2'.

- מגבלות חשיפת האשראי

לאור מאפייני קהל צרכני האשראי בבנק (שכירים המועסקים במגזרי המשק השונים) ומאפייני מוצרי האשראי שהבנק מעמיד ללקוחותיו (מסגרות חח"ד, הלוואות ואשראי באמצעות כרטיסי אשראי) הסיכון שהבנק מודד הינו כשל בהחזרי אשראי אשר יביא לידי רישום הפרשות ומחיקות חשבונאיות בספרי הבנק, יקטין את הרווח ויקטין את התשואה על ההון. דירקטוריון הבנק קבע תיאבון סיכון לחשיפת אשראי בהתבסס על קבוצות הדירוג כפי שנקבעו במודל הדירוג ההתנהגותי. כמו כן, נקבעו על ידי דירקטוריון הבנק מגבלות לגבי אשראי ללווה בודד או קבוצת לוויים.

המעקב אחר המגבלות (תאבון הסיכון) מתבצע על ידי היחידות העסקיות ועל ידי היחידה לאיתור סיכונים הפועלות בקו הראשון ומדווח להנהלה ולדירקטוריון הבנק. ניטור נוסף של פרופיל הסיכון מתבצע על ידי מרכז בקרת אשראי, הפועל באגף ניהול סיכונים המהווה את הקו השני לניהול סיכוני אשראי.

- תרחישי קיצון

הבנק מחשב את ההשפעה של מספר תרחישי קיצון על תיק האשראי הקמעונאי. תרחישים אלה מתבססים על עלייה בשיעורי הכשל ובשיעורי ההפסד בהינתן כשל ועל שינויים בכמות הלקוחות המדורגים בדירוג נמוך, בהתבסס, בין היתר, על אירועים שהתרחשו בפועל בעולם או פרמטרים שנקבעו לצרכי מבחני קיצון, על ידי רגולטורים מובילים בעולם.

- הערכת איכות תיק האשראי

מרכז בקרת סיכוני אשראי באגף ניהול סיכונים מעריך את טיב האשראי ועוקב אחר סיכון האשראי באופן שוטף. המרכז אחראי לניתוח רמת התיק או סגמנטים עיקריים שלו, ומבצע בנוסף, מדגם על לקוחות ספציפיים לפי מאפיינים שהוגדרו בנהל בקרת האשראי, בתיאום עם הוראה 311 והנחיות ההנהלה והדירקטוריון.

- איתור וטיפול בחובות בעייתיים

דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה את מדיניות הבנק בה הותוו העקרונות הנדרשים למדידה וגילוי של חובות בעייתיים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. המדיניות הולמת את הוראת המפקח על הבנקים. מנהל האגף לניהול סיכונים מונה כאחראי על סיווג החובות ומנהלת אגף חשבונאות מונתה כאחראית על חישוב הפרשות להפסדי אשראי.

הבנק פועל לאתר מוקדם ככל האפשר לוויים בסיכון, בין היתר בהתאם לניטור דירוג הלקוחות. כדי להקטין את הפסדי האשראי, נוקטים סניפי הבנק והמטה, בעזרת מערך עורכי דין חיצוניים, מכלול פעולות לטיפול ולגביית חובות בעייתיים. הבנק ממשיך בהידוק הבקרה על רמת הסיכון של הלקוחות, תוך נקיטת רגישות בכל הקשור לתהליכי הגבייה מול הלקוחות.

במסגרת מסמך מדיניות הבנק בנושא נקבעו ההגדרות, הסיווגים והסימונים בהתאם להוראה, הגורמים הרלוונטיים לטיפול בנושא החובות הבעייתיים, ההפרשות להפסדי אשראי של חובות, הטיפול במחיקה חשבונאית, תהליך הטיפול בחובות במטה ובסניפים, התיקוף והבקרה על התהליך, כולל מתן חוות דעת בלתי תלויה להפרשות להפסדי אשראי, על ידי מנהל האגף לניהול סיכונים.

הבנק קבע נהלים למדידה ולניהול ההפרשה להפסדי אשראי. ההפרשה נקבעה בשיעור מתאים כדי לכסות על הפסדי האשראי הצפויים על פי תיק האשראי של הבנק והיתרות הנובעות ממכשירים חוץ-מאזניים.

במהלך המלחמה הבנק ממשיך לפעול באותן שיטות שקבע בשגרה לאיתור חובות בעייתיים, תוך הידוק הבקרה על רמת הסיכון של הלקוחות, ונקיטת הרגישות המתחייבת מהמצב מול הלקוחות בכל הקשור לתהליכי הגבייה.

- סיכון אשראי בתיק ההשקעות של הבנק

ניהול סיכון האשראי בתיק ההשקעות של הבנק הוא באחריות האגף הפיננסי בבנק. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות השקעה בפיקדונות בבנקים, באג"ח תאגידים ובאג"ח בנקים וחברות כרטיסי האשראי בארץ ובחו"ל (בכפוף למגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל). כמו כן, נקבעו מגבלות השקעה לפי דירוגים למנפיק בודד, לסקטור ולקבוצת לווים.

תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון בנוגע לריכוזיות בפיקדונות בבנקים מסחריים (כולל אג"ח בנקים וחברות כרטיסי אשראי) נגזר מתוך המגבלות שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 313 'מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים'.

נקבע סף מהותיות לביצוע אנליזת חוב לפני ביצוע השקעות על ידי הבנק וכן על בסיס שנתי שוטף. מגבלת הפעילות המסחרית בשוק ההון מול תאגידים מסחריים (שאינם בנקים וחברות כרטיסי אשראי) אינה מהותית.

הבנק מאופיין ביחס גבוה של פיקדונות בבנקים מתוך סך מאזן הבנק. מדיניות ההשקעות של הבנק יוצרת מצב לפיו פרופיל הסיכון של תיק ההשקעות של הבנק הוא נמוך יחסית, ולפיכך, פוטנציאל ההפסד מתיק ההשקעות ורמת סיכון הצד הנגדי היא נמוכה. הבנק משקיע מול צדדים נגדיים הנמצאים, להערכת הבנק, באיכות אשראי גבוהה מאוד והוא משקיע בנכסים פיננסיים שהם ברמת סיכון ותנודתיות במחיר נמוכות יחסית.

- סיכון ריכוזיות אשראי

- סיכון ריכוזיות בתיק האשראי הקמעונאי
סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים - תיק האשראי של הבנק מפוזר בין מספר רב של לווים פרטיים שיתרת האשראי של כל אחד מהם נמוכה בדרך כלל. על פי הערכת הבנק, מבנה ופרופיל פעילות הבנק בתיק האשראי הקמעונאי טומנים בחובם מספר חוזקות אשר מקטינות באופן מהותי את סיכון הריכוזיות בתיק:
ריכוזיות ענפית - חלק ניכר מלקוחות הבנק הם שכירים המועסקים במגזר הציבורי על ענפיו השונים ובהתפלגות רחבה ביותר. הבנק מעריך כי התפלגות זו מקטינה את הסבירות לפגיעה בו אף בעת קיצוצים במגזר הציבורי. בהתאם לפרופיל הסיכון של תיק האשראי של הבנק, רמת הסיכון נמוכה.

ריכוזיות גאוגרפית - סיכון הריכוזיות הגאוגרפית מוערך בבנק כסיכון שלפיו אירוע המשפיע על אזור מסוים בארץ בו קיים ריכוז גבוה של לווים, יביא לכך שלווים לא יעמדו בהתחייבויותיהם הפיננסיות ולפגיעה מהותית בבנק. הסיכון מופחת על ידי פיזור נאות של תיק הלווים של הבנק על פני שטחה הגאוגרפי של מדינת ישראל.

- סיכון ריכוזיות אשראי בתיק ההשקעות של הבנק
סיכון הריכוזיות נובע מהשקעות בפיקדונות בבנקים ובאיגרות חוב של גורם יחיד בסכום גבוה. דירקטוריון הבנק הגביל את ההשקעה בפיקדונות ובאג"ח תאגידים, וכן, קבע מגבלות על הרכב התיק. ההשקעות בניירות ערך יעשו על פי היכולת לנתח באופן יעיל את חלופת ההשקעה. בדרך כלל, אג"ח ממשלתי הוא אפיק השקעה מועדף לעניין זה.

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 כ-66.1% מסעיפי ההשקעות במזומנים ובפיקדונות בבנקים ובניירות ערך, מושקעים בחברה האם (המהווים כ-44.4% ממאזן הבנק). הבנק מתייחס לריכוזיות זו במסגרת תהליך ה-ICAAP, בפרט במסגרת תכנון ההון בתהליך זה, לרבות על ידי הקצאת הון ספציפית לסיכון הריכוזיות במסגרת תכנון ההון שמבצע הבנק, על מנת לוודא כי ההון הזמין לבנק מכסה את הבנק גם כנגד ההון הנדרש, תוצאת פוטנציאל סיכון זה.

-סיכון ריכוזיות ענפי בתיק ההשקעות של הבנק
השקעה בהיקף גדול בענף ספציפי חושפת את הבנק לסיכון ריכוזיות ענפי. לבנק סיכון ריכוזיות ענפי בענף הבנקאות. דירקטוריון הבנק קבע כאמור מגבלות השקעה בפיקדונות ובאג"ח בנקים, הנגזרות, בין היתר, מהוראת ניהול בנקאי תקין 313 ומהשפעתה על ההשקעות החלופיות העומדות בפני הבנק.

למעט סיכון זה, קבע דירקטוריון הבנק כי אין חשיפה מהותית בגין סיכון ריכוזיות ענפית וסיכון ריכוזיות מדינה כל עוד הפעילות המסחרית בשוק ההון מול תאגידים מסחריים (שאינם בנקים) תהיה מוגבלת לסכומים בהיקף לא מהותי, ולפיכך, לא הוטלה מגבלה בגין סיכון זה. בנוסף לאמור לעיל דירקטוריון הבנק קבע מגבלת השקעה סקטוריאלית באג"ח תאגידי.

- סיכון אשראי צד נגדי ומכשירים נגזרים

סיכון אשראי של צד נגדי הוא הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ימצא במצב של כשל לפני הסליקה הסופית של העסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם בעת כניסתו של הצד הנגדי למצב של כשל יהיו עמו עסקאות בעלות ערך כלכלי חיובי.

בפעילות במכשירים נגזרים יש סיכון אשראי צד נגדי. לבנק אין פעילות במכשירים אלו. בעת חידוש פעילות במכשירים נגזרים יידרש אישור של דירקטוריון הבנק.

– איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

לוח 25 יתרות של סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים

יתרה ליום					
31/12/22			31/12/23		
סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	פרטי	מסחרי
במיליוני ש"ח					
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי⁽¹⁾					
11,708.8	11,130.9	577.9	11,629.3	11,019.3	610.0
סיכון אשראי מאזני					
5,684.6	5,487.1	197.5	6,160.9	5,941.3	219.6
סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽⁴⁾					
17,393.4	16,618.0	775.4	17,790.2	16,960.6	829.6
סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי					
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי					
לא בעייתי					
254.7	245.0	9.7	260.9	249.9	11.0
בעייתי צובר ⁽²⁾					
37.2	32.8	4.4	37.9	33.1	4.8
בעייתי לא צובר					
2.6	2.4	0.2	2.9	2.0	0.9
294.5	280.2	14.3	301.7	285.0	16.7
סך הכל סיכון אשראי מאזני					
22.7	21.7	1.0	24.0	23.2	0.8
סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽⁴⁾					
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי					
317.2	301.9	15.3	325.7	308.2	17.5
מזה: חובות צוברים בפיגור של 90 ימים או יותר					
5.0	3.9	1.1	6.8	6.1	0.7
17,710.6	16,919.9	790.7	18,115.9	17,268.8	847.1
סך הכל אשראי כולל של הציבור⁽³⁾					
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים					
2.6	2.4	0.2	2.9	2.0	0.9
חובות לא צוברים					

(1) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(2) סיכון אשראי נחות או בהשגחה מיוחדת.

(3) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני.

(4) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

לוח 26 תנועה באשראי לציבור לא צובר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023		
סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	פרטי	מסחרי
3.9	3.5	0.4	2.8	2.6	0.2
יתרת חובות לא צוברים לתחילת שנה					
5.5	5.2	0.3	6.0	4.4	1.6
אשראי שסווג כלא צובר במהלך השנה					
(5.0)	(4.6)	(0.4)	(4.5)	(3.8)	(0.7)
אשראי שחזר לצבור הכנסות ריבית					
(0.3)	(0.3)	-	(0.6)	(0.5)	(0.1)
אשראי שנמחק חשבונאית					
(1.3)	(1.2)	(0.1)	(0.8)	(0.7)	(0.1)
אשראי שנפרע					
2.8	2.6	0.2	2.9	2.0	0.9
יתרת חובות לא צוברים לסוף השנה					

לוח 27 מדדי ניתוח איכות האשראי לציבור, ההוצאות וההפרשה להפסדי אשראי

31/12/22	31/12/23	
באחוזים		
ניתוח איכות האשראי לציבור		
0.02	0.02	שיעור אשראי שאינו צובר מיתרת האשראי לציבור
		שיעור אשראי שאינו צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
0.06	0.08	
0.38	0.38	שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור
2.45	2.53	שיעור אשראי שאינו בדרוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור
ניתוח ההוצאות בגין הפסדי האשראי לתקופת הדיווח		
		שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי על אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור
0.13	0.70	
0.08	0.25	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת
ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור		
0.76	1.20	שיעור ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור
3,246.4	4,917.2	שיעור ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור שאינו צובר
		שיעור ההפרשה להפסדי אשראי, מיתרת האשראי לציבור שאינו צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר
1,165.4	1,470.1	
		שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור
10.01	20.20	

לוח 28 מידע נוסף על איכות אשראי

חובות צוברים מידע נוסף		בעייתיים ⁽¹⁾			
בפיגור של 30 עד 89 ימים	בפיגור של 90 ימים או יותר	סך הכול	לא צוברים	צוברים	תקינים
יתרה ליום 31/12/23					
במיליוני ש"ח					
2.0	0.7	626.7	0.9	5.7	620.1
15.7	6.1	11,304.3	2.0	36.9	11,265.4
17.7	6.8	11,931.0	2.9	42.6	11,885.5
בטחונות לאשראי					
490.0					
יתרה ליום 31/12/22					
1.2	1.0	592.2	0.2	5.3	586.7
10.5	4.0	11,411.1	2.6	37.1	11,371.4
11.7	5.0	12,003.3	2.8	42.4	11,958.1
בטחונות לאשראי					
518.9					

(1) אשראי לציבור לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

– הפרשה להפסדי אשראי

לוח 29 מרכיבי ההפרשה להפסדי אשראי

שיעור השינוי		יתרה ליום		שינוי במיליוני ש"ח
באחוזים		31/12/22	31/12/23	
במיליוני ש"ח				
הפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור שנבדקו על בסיס קבוצתי				
40	12.7	31.7	44.4	על פי הפסדי העבר
66	39.0	59.2	98.2	התאמה בגין גורמים סביבתיים וכלכליים
57	51.7	90.9	142.6	הפרשה בגין אשראי לציבור
(11)	(0.3)	2.8	2.5	הפרשה בגין פקדונות בבנקים
-	-	0.5	0.5	הפרשה בגין אגרות חוב
17	0.2	1.2	1.4	הפרשה בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

לוח 30 סיכון אשראי לפי ענפי משק (פעילות בישראל)

(במיליוני ש"ח)

יתרה ליום 31/12/23

הפסדי אשראי ⁽³⁾						
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי לא צובר	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁵⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁴⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
ציבורי-מסחרי						
0.3	-	0.1	-	-	182.6	182.6
8.0	1.7	4.4	0.9	6.6	829.6	847.1
8.3	1.7	4.5	0.9	6.6	1,012.2	1,029.7
136.0	27.1	76.3	2.0	40.0	16,960.6	17,268.8
144.3	28.8	80.8	2.9	46.6	17,972.8	18,298.5
2.7	-	(0.4)	-	-	19,791.6	19,791.6
147.0	28.8	80.4	2.9	46.6	37,764.4	38,090.1

יתרה ליום 31/12/22

הפסדי אשראי ⁽³⁾						
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי לא צובר	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁵⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁴⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
ציבורי-מסחרי						
0.2	-	(0.1)	-	-	109.3	109.3
5.3	0.5	1.1	0.2	5.5	775.4	790.7
5.5	0.5	1.0	0.2	5.5	884.7	900.0
86.8	8.6	13.9	2.6	40.6	16,618.0	16,919.9
92.3	9.1	14.9	2.8	46.1	17,502.7	17,819.9
3.1	-	0.3	-	-	19,448.1	19,448.1
95.4	9.1	15.2	2.8	46.1	36,950.8	37,268.0

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אג"ח וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 6,184.9 מיליוני ש"ח ו- 5,707.3 מיליוני ש"ח לשנים 2022 ו-2023 בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

(3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

(4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

- חשיפה למדינות זרות

נכון לימים 31 בדצמבר 2023 ו- 31 בדצמבר 2022 לא הייתה לבנק חשיפה למדינות זרות.

- חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפות למוסדות פיננסיים זרים כוללות חשיפות בגין צדדים נגדיים שהם: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו. נכון לימים 31 בדצמבר 2023 ו- 31 בדצמבר 2022 לא הייתה לבנק חשיפה למוסדות פיננסיים זרים בגין סיכון אשראי מאזני וחץ-מאזני.

ההשקעה באגרות חוב בחו"ל כפופה למגבלות ההשקעה באגרות חוב קונצרניות כפי שנקבעו על ידי דירקטוריון הבנק. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות השקעה באגרות חוב בחו"ל. הן בנוגע לגובה ההשקעה הכולל, והן בנוגע לגובה ההשקעה למנפיק.

- סיכון אשראי לאנשים פרטיים

אישור האשראי מתבצע בכפוף לנהלי האשראי. לבנק מעטפת רחבה של נהלים העוסקים בסמכויות אשראי כלליות וסמכויות אשראי לאוכלוסיות ספציפיות. בנוסף, היחידה לאיתור סיכונים באגף בנקאות קמעונאית פועלת באופן שוטף להבטיח כי מתן האשראי מתבצע בהתאם למדיניות הבנק ונהליו. תהליך החיתום נמצא תחת בקרה גם של הקו השני באמצעות מרכז בקרת אשראי הפועל באגף ניהול סיכונים.

בבנק קיים מערך סמכויות אישיות לחיתום אשראי לפי פרופיל תפקיד במטה ובסניף.

הנהלת הבנק קבעה טווח סמכויות, בין היתר, בהתאם לגודל הסניף ודירוג הלווים ובהסתמך על המודלים לדירוג שבשימוש הבנק.

סמכויות אישיות נקבעות בהתאם לוותק המצטבר של בעלי התפקידים בניהול ובעיסוק באשראי ולא יכוחות תיק האשראי שבניהולם. סמכויות האשראי לבעלי התפקידים מרמת מנהל סניף ומעלה מאושרות על ידי הנהלת הבנק. מנהל הסניף מאציל סמכויות באשראי לעובדי הסניף בכפוף לסמכויותיו. עובד סניף מקבל את הסמכויות בכפוף לעמידה בתנאי הכשרה אישיים מתאימים ולהגדרת תפקידו.

נתוני הלווה הנבחנים במסגרת שיקולי האשראי של הבנק כוללים בין השאר פרטים אישיים, מידע לגבי מקום התעסוקה, הכנסה, סך אשראי ופאסיבה ובטחונות קיימים. בנוסף, נבדק חיווי ומידע נוסף על פי הצורך מלשכת האשראי.

עבור לקוחות חדשים דירוג הלווה נקבע בהתבסס על דירוגי לשכת האשראי עמה פועל הבנק. דרוג לקוחות ותיקים, פרטיים ועסקיים, מתבסס על מודלים לדירוג אשר פותחו בבנק, ולוקחים בחשבון, בין היתר, את נתוני הלווה הנבדקים בתהליך בחינת בקשות אשראי, שהוזכר לעיל. המודלים והשימושים בהם מנוהלים באופן שוטף על ידי אגף בנקאות קמעונאית ומתוקפים על ידי אגף ניהול סיכונים.

התקרה המרבית לאישור עסקת אשראי על ידי הבנק נקבעת על ידי הדירקטוריון. כל עסקת אשראי מעבר לתקרה זו חייבת לקבל את אישורו.

הגידול בתיק האשראי של הבנק בשנים האחרונות בוצע תוך הקפדה על חיתום איכותי, כפי שמשתקף מרמת הסיכון הנמוכה של תיק האשראי של הבנק, והעובדה כי מרבית לקוחות האשראי של הבנק מדורגים בקבוצות הדירוג הגבוהות של המודל.

בשנים האחרונות לא חל שינוי מהותי בהרכב תיק האשראי לציבור. לפי מדיניות הבנק, האשראי לאנשים פרטיים נשמר ביחס של כ - 95% מסך תיק האשראי. הבנק ממשיך להתמקד בראש ובראשונה בקהל היעד המסורתי שלו - משקי בית שכירים מפקידי משכורת.

האשראי ניתן ברובו הגדול והמכריע לשכירים המשתייכים למגזרים בעלי יציבות תעסוקתית גבוהה וחוסן כלכלי. נתוני חשיפת האשראי בהתאם למודלים לדירוג אשראי, מצביעים על סיכויי כשל נמוכים - הסיכון העיקרי להרעה באיכות הלווים הוא בשל הרעה מהותית בביטחון התעסוקתי במשק, כלומר עקב פיטורים בהיקפים גדולים שעלולים לגרום לפגיעה ביכולת העמידה בהתחייבויות של הלקוחות נוטלי האשראי.

האשראי ניתן ברובו בריבית משתנה אשר חשופה במלואה לשינויים בריבית הפריים. לאור עליית ריבית בנק ישראל בתקופה האחרונה, הבנק איפשר ללקוחות להאריך את מח"מ ההלוואות כדי להפחית את ההחזר החודשי, ובמסגרת זו גם פנה באופן יזום ללקוחות בעלי החזר חודשי גבוה, כדי להציע להם אפשרות זו.

לוח 31 סיכון אשראי לאנשים פרטיים- יתרות ומאפייני סיכון שונים

שערור השינוי	יתרה ליום	
	31/12/22	31/12/23
במיליוני ש"ח		
חובות		
חשבונות עובר ושב (3)	864.3	836.5
כרטיסי אשראי (4)	1,673.2	1,610.5
הלוואות ואשראי אחר - ריבית משתנה -	8,873.6	8,857.3
סך הכל חובות (אשראי מאזני) (1)	11,411.1	11,304.3
מסגרות לא מנוצלות וערבויות		
מסגרות עו"ש לא מנוצלות 9	2,412.6	2,630.0
מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות 8	3,059.6	3,299.4
ערבויות (4)	36.6	35.1
סך הכל מסגרות לא מנוצלות וערבויות (אשראי חוץ מאזני) 8	5,508.8	5,964.5
סך הכל סיכון האשראי לאנשים פרטיים 2	16,919.9	17,268.8
מזה:		
סכום ההלוואות שיתרת תקופתן לפירעון הינו בתקופה שמעל 5 שנים (ברוטו לפני הפרשות)		
6	3,145.9	3,340.4
בהלוואות בולט / בלון (15)	18.7	15.9
תיק נכסים פיננסיים, כנגד סיכון האשראי⁽²⁾		
תיק נכסים פיננסיים :		
פיקדונות 9	179.6	196.2
ניירות ערך (17)	25.3	20.9
נכסים כספיים אחרים (19)	206.2	167.5
סך הכל נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות, כנגד סיכון האשראי (6)	411.1	384.6

(1) בהתאם למקדמי הבנק הסכומים המוצגים בתיק הנכסים הפיננסיים ובטוחות אחרות הינם עד לגובה חבות הלקוח בלבד.

(2) בנוסף לנכסים הפיננסיים קיימות בטוחות אחרות בגין שעבוד כלי רכב שלא נכללים בגילוי זה.

לוח 32 פילוח לפי גודל חבות הלווה

יתרה ליום 31/12/23				
מספר לווים	מאזני	חוץ מאזני	כולל	
תקרת סיכון אשראי כולל				במיליוני ש"ח
אשראי ללווה עד 10 ⁽¹⁾	45,103	77.0	130.6	207.6
אשראי ללווה מעל 10 עד 20	26,119	117.8	282.9	400.7
אשראי ללווה מעל 20 עד 40	43,318	372.5	914.2	1,286.7
אשראי ללווה מעל 40 עד 80	50,021	1,077.2	1,795.1	2,872.3
אשראי ללווה מעל 80 עד 150	36,296	2,494.7	1,500.1	3,994.8
אשראי ללווה מעל 150 עד 300	31,670	5,574.7	1,110.0	6,684.7
אשראי ללווה מעל 300	5,215	1,590.4	231.6	1,822.0
סך הכל	237,742	11,304.3	5,964.5	17,268.8
יתרה ליום 31/12/22				
מספר לווים	מאזני	חוץ מאזני	כולל	
תקרת סיכון אשראי כולל				במיליוני ש"ח
אשראי ללווה עד 10 ⁽¹⁾	54,553	80.8	120.3	201.1
אשראי ללווה מעל 10 עד 20	25,502	123.7	265.4	389.1
אשראי ללווה מעל 20 עד 40	41,859	398.9	840.3	1,239.2
אשראי ללווה מעל 40 עד 80	48,090	1,139.4	1,626.1	2,765.5
אשראי ללווה מעל 80 עד 150	36,962	2,703.3	1,377.7	4,081.0
אשראי ללווה מעל 150 עד 300	32,135	5,684.7	1,080.4	6,765.1
אשראי ללווה מעל 300	4,280	1,280.3	198.6	1,478.9
סך הכל	243,381	11,411.1	5,508.8	16,919.9

(1) הירידה במספר הלווים עד 10,000 ש"ח נובעת בעיקר מלקוחות עם סיכון אשראי כולל של עד 10 ש"ח ללווה.

לוח 33 התפלגות לפי גובה ההכנסה הקבועה בחשבון

יתרה ליום				
31/12/22		31/12/23		
שיעור באחוזים	במיליוני ש"ח	שיעור באחוזים	במיליוני ש"ח	
גובה ההכנסה				
חשבוניות ללא הכנסה קבועה לחשבון	522.2	5	487.6	4
נמוכה מ- 10 אש"ח	2,191.4	19	2,639.1	23
גבוהה מ- 10 אש"ח ונמוכה מ- 20 אש"ח	5,417.1	48	5,431.2	48
בגובה 20 אש"ח ומעלה	3,173.6	28	2,853.2	25
סך הכל	11,304.3	100	11,411.1	100

לוח 34 סיכון אשראי בעייתי לפני הפרשה להפסדי אשראי לאנשים פרטיים

יתרה ליום					
31/12/22			31/12/23		
סיכון אשראי ⁽¹⁾			סיכון אשראי ⁽¹⁾		
מאזני	חוץ מאזני	כולל	מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח					
38.9	1.1	40.0	39.7	0.9	40.6
יתרת סיכון אשראי בעייתי					
שיעור סיכון אשראי בעייתי מתוך סיכון אשראי					
0.24			0.23		
כולל (באחוזים)					
(1) אשראי מאזני וחוץ מאזני לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה וקבוצת לווים.					

לוח 35 שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי לאנשים פרטיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
0.12	0.67	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך אשראי לציבור לאנשים פרטיים (באחוזים)

סיכונים שוק

סיכון שוק הוא הסיכון להפסדים על פוזיציות מאזניות וחוץ-מאזניות הנובעים משינויים במחירי השוק או מהתנודתיות שלהם. סיכונים שוק נובעים מרגישות המכשירים הפיננסיים של הבנק לשינויים בריבית, בשיעור האינפלציה, בשער החליפין ובמחירי מניות וסחורות (שאינם רלבנטיים לפעילותו העסקית של הבנק). הבנק מחשב ומנהל את הסיכון הכולל ואת רכיביו. מדיניות ניהול סיכונים השוק מכוונת להגדיל את הרווח אגב שמירה על רמת סיכון מאושרת ומבוקרת. מדדים אלה נמצאים בניטור שוטף.

הבנק מבחין בין שתי גישות מדידה שונות, אך משלימות, של סיכונים שוק:

1. גישת הערך הכלכלי המשקפת את השפעת השינויים בגורמי השוק על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הצפויים בעתיד. גישה זו ממוקדת בטווח הארוך ובסיכונים המובנים בפעילויות הבנק.
 2. גישת הערך החשבונאי - בגישה זו מוקד הניתוח הוא ההשפעות על ההון של הבנק:
 - א. השפעות על השווי ההוגן (מכשירים נגזרים וניירות ערך בתיק הזמין למכירה). לשינויים אלו השפעה על בסיס ההון.
 - ב. השפעות על הכנסות המימון (רווחיות הבנק). הניתוח בהיבט זה נעשה לאופק זמן מוגדר וקצר יחסית.
- החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות על פי תיאבון הסיכון שנקבע הדירקטוריון, ובהן מגבלות על רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בגורמי הסיכון העיקריים, לרבות מגבלה על היקף ההפסד בתרחישי קיצון, ומגבלות על תחומי מסחר שונים. הנהלת הבנק פועלת בכפוף לתאבון הסיכון שנקבע ובהתאם לתנאי השוק במועד נתון. תאבון הסיכון של הדירקטוריון נקבע לפי גישת הערך הכלכלי.

לבנק מערך המאפשר לנהל בסיס נתונים ולבצע את החישובים הדרושים לצורך ניהול סיכונים שוק. הבנק אומד אחת לשבוע בין היתר, את רגישות הערך הנוכחי של כלל הבנק לשינויים בגורמי הסיכון העיקריים, את סיכונים השוק של כלל הבנק בשיטת הערך בסיכון (VAR), בשיטת PV200 (הבוחנת את השינוי בשווי ההוגן כתוצאה מתזוזה מקבילה של עקום הריבית ב- 2%) ואת ההשפעה של תרחישי הקיצון על הון ונכסי הבנק. המודלים

המשמשים את הבנק לצורך הערכת סיכוני השוק והריבית, מתוקפים על ידי יחידת התיקוף של הבנק הפועלת באגף לניהול סיכונים.

– סיכוני ריבית

סיכון ריבית נובע מחשיפת פוזיציות הבנק לשינויים בשערי הריבית.

מצבו הפיננסי של הבנק מוגדר הן על ידי השווי הכלכלי של הבנק והן על ידי שינויים ברווחיות החשבונאית הנוצרת מפעילותו. שינויים בריבית משפיעים על השווי הכלכלי של הנכסים וההתחייבויות במאזן הבנק ושל מכשירים חוץ-מאזניים. השווי הכלכלי של הבנק מוגדר כשווי שוק או כשווי ההוגן של זרמי המזומנים הצפויים (נטו), מהווים בריביות השוק. כמו כן, השינויים בשיעורי הריבית משפיעים על רווחיות הבנק באמצעות השינוי בהכנסות נטו מריבית וכן על יחסי ההון.

שינויים בשיעורי הריבית עלולים לפגוע ברווחיות הבנק אם יש פער בין משך החיים הממוצע (להלן, מח"מ) של הנכסים לבין מח"מ ההתחייבויות (פער מח"מ כולל ופערי מח"מ לטווחי זמן שונים).

הבנק אומד את חשיפת הריבית בתיק הבנקאי בתדירות שבועית. תוצאות חישוב החשיפה מוצגות בפורומים שנקבעו בבנק לשם ניהול סיכוני השוק והריבית, כולל פורום נ"ה בראשות מנכ"ל הבנק המתקיים בתדירות חודשית, וכן, הם מוצגים במסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק המאושר בהנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ומליאת הדירקטוריון.

דירקטוריון הבנק קבע תיאבון סיכון עבור מספר מדדי סיכון, המשמשים בבנק להערכה שוטפת של סיכון הריבית שלו: מגבלות על ה-VAR, מגבלות PV200 על כלל התיק ולפי מגזרים ומגבלות על היקף ההפסד במבחני קיצון. מגבלות אלה נקבעו כאחוז מהון רובד 1 של הבנק, בהתאם לפרופיל הסיכון של הבנק והנחיות בנק ישראל לגבי ניהול סיכון הריבית. עבור מדדי סיכון אלו נקבעו גם סמכויות מנכ"ל, הנמוכות ממגבלת הדירקטוריון. בחודש יוני עדכן הבנק את מגבלות PV200 ותרחישי הקיצון.

כאמור לעיל, מדדים אלה, כמו מדדי סיכון השוק והריבית הנוספים שבהם משתמש הבנק, נמצאים במרחק סביר מתיאבון הסיכון (תקרות החשיפה) שקבע הבנק.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 333 מעגנת את הנחיות בנק ישראל לניהול סיכון הריבית. ההוראה קובעת כי מדידת סיכון הריבית תבוצע בהתאם למורכבות ולתחומי הפעילות של התאגיד הבנקאי הספציפי. יודגש כי פעילות הבנק אינה כוללת תחומים מורכבים כגון, פעילות בחדרי עסקאות ופעילות בנגזרים מורכבים, ולפיכך, עיקר סיכוני הריבית של הבנק נובעים מפעילותו בתיק הבנקאי שלו.

על פי הוראות בנק ישראל, על הבנק לטפל בכל מקורותיו המהותיים של סיכון הריבית, בהם חשיפות לתמחור מחדש, לעקום התשואה, לבסיס (מרווח) הריבית ולסיכון הנובע מיכולת הלקוח לשנות את תזרים העסקה, כולל מועד מימושה, עקב אופציה שניתנה לו כחלק מתנאי העסקה. בכדי לבחון את ההשפעה של הסיכונים בכל גישות המדידה הנדרשות וביחס למצב הפיננסי של הבנק, הבנק עושה שימוש במבחני רגישות, מדדים המתחשבים בתנאי השוק הנוכחיים ומדדים המשלבים את צפיות הבנק, בעת ביצוע השקעה חדשה, הבנק מבצע בחינה בראיה כוללת, לרבות השלכות בהיבט השווי הכלכלי.

לוח 36 השינוי בשווי ההוגן בעקבות שינוי בשיעור של 2% בריבית

מגבלה כאחוז מהון רובד 1	מינימום במהלך 2023	מקסימום במהלך 2023	באחוזים מסך הון רובד 1	שינוי בשווי ההוגן	חשיפת ריבית
באחוזים מסך הון רובד					
⁽²⁾ 1					
31/12/22 31/12/23 31/12/22 31/12/23					
במיליוני ש"ח					
14	5.4	8.9	5.8	7.5	127.0
14	1.9	2.6	2.1	2.2	46.4
8	0.9	1.2	1.2	1.2	25.8
13.5	1.9	5.2	2.2	3.8	47.8
				94.1	

(1) סך החשיפה היא חשיפה לירידת ריבית (בדומה לדצמבר 2022).

(2) על בסיס מדידה לסופי חודשים.

(3) מחושב בהתאם לאופן בו ההנהלה מודדת את סיכון החשיפה לריבית, בהתבסס על ריבית חסרת סיכון (בשונה ממדידת השווי ההוגן לצורך חישוב השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית (לוחות 37-38) וביאור 27 בדוח הכספי שווי הוגן).

במגזר הלא צמוד

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 פער המח"מ הינו שלילי בגובה 0.2 והחשיפה הקיימת היא לירידת ריבית במגזר. (בדומה ליום 31 בדצמבר 2022).

לרוב הנכסים וההתחייבויות מח"מ קצר או שהם צמודים לריבית הפריים היכולה להשתנות מדי יום, ועל כן הם מסווגים כנכסים או כהתחייבויות לפירעון ליום. מח"מ ההתחייבויות במגזר מושפע, בין היתר, מיתרת עו"ש הזכות שנפרסת על פי מודל ומפריסת הטבות עובדים.

לבנק השקעות בפיקדונות שקליים לא צמודים בבנקים הנושאים ריבית קבועה ואשר הופקדו לתקופות שונות עד שבע שנים. ריבית הפיקדון עולה מידי תקופה בהתאם למתווה שנקבע בתנאי הפיקדון. בפיקדונות אלו קיימת אפשרות למספר תחנות יציאה שנקבעות מראש במועדים קבועים ובהן ניתן למשוך את כספי הפיקדון בהודעה מראש. לצורך מדידת סיכון הריבית הבנק מניח משיכה מפיקדונות אלו במועדי התחנות הקרובות. לבנק שיקול דעת במשיכת הפיקדונות בין היתר, בהתאם לתנאי השוק באותם מועדים.

במגזר הצמוד מדד

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 פער המח"מ הינו 2.4 (בדומה ליום 31 בדצמבר 2022). החשיפה הקיימת היא לעליית ריבית במגזר.

במגזר מטבע חוץ (כולל צמוד מט"ח)

היקף הנכסים וההתחייבויות במגזר אינו גדול. פער המח"מ הינו 1.0 (נכון ליום 31 בדצמבר 2022 פער המח"מ הינו 0.9). החשיפה הקיימת היא לעליית ריבית במגזר.

- ניתוח רגישות השווי ההוגן לשינויים בשיעורי הריבית

לוח 37 השווי ההוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים

31/12/22			31/12/23		
סה"כ	מט"ח	שקל	סה"כ	מט"ח	שקל
במיליוני ש"ח					
2,256.5	(18.4)	2,274.9	2,419.1	2.3	2,416.8
2,256.5	(18.4)	2,274.9	2,419.1	2.3	2,416.8

לוח 38 השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם

31/12/22			31/12/23		
סה"כ	מט"ח	שקל	סה"כ	מט"ח	שקל
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
16.8	(13.2)	30.0	49.4	(15.2)	64.6
עליה במקביל של 1%					
(29.5)	13.7	(43.2)	(64.4)	16.0	(80.4)
ירידה במקביל של 1%					
שינויים לא מקבילים					
71.0	4.2	66.8	66.8	(0.1)	66.9
התללה ⁽²⁾					
(70.1)	(7.2)	(62.9)	(58.8)	(3.3)	(55.5)
השטחה ⁽³⁾					
(52.7)	(11.9)	(40.8)	(28.7)	(9.3)	(19.4)
עליית ריבית בטווח הקצר					
53.9	12.2	41.7	29.5	9.5	20.0
ירידת ריבית בטווח הקצר					

- (1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
- (2) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח הארוך.
- (3) השטחה - עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.
- (4) לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ב"אור 27 בדוח הכספי.
- (5) חלק מתזרימי המזומנים של פיקדונות הציבור מוצגים על פי אומדן הנהלת הבנק לגבי מועדי הפירעון בהתאם למודל: 1. יתרות עו"ש הזכות נפרסות על בסיס מודל אקונומטרי המותאם להנחות באזל, תוך בדיקה אמפירית לרגישות יתרות העו"ש לשינויים בשיעורי הריבית. 2. תכניות חסכון בריבית קבועה עם אפשרויות משיכה גמישות נפרסות על פי הערכת הבנק.
- (6) בטבלה זו מוצג השווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

– השפעת שינויים תיאורטיים בשיעורי הריבית על ההכנסות מריבית

אומדן נוסף לסיכוני הריבית הינו מדד שינוי הכנסות מריבית המהווה אומדן לרגישות ההכנסות מריבית בטווח הקצר של עד שנה בתרחיש תזוזה מקבילי של עקום הריבית. לצורך כך נעשה שימוש בתזרים המזומנים העתידי החשוף לסיכוני ריבית (קרי למועד שינוי הריבית). בעת פירעון של נכס או התחייבות בתקופת המדידה מניחים חידושם עד סוף תקופת המדידה, באותם תנאים בתוספת/ניכוי השינוי בריבית. ההנחה היא שלא חל גידול או קיטון במכשירים הקיימים ביום המדידה וכן שאין שינוי התנהגותי במהלך תקופת המדידה.

לוח 39 השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו

31/12/22	31/12/23	שינויים מקבילים – הכנסות מימון
78.7	49.3	עלייה במקביל של 1%
(72.4)	(49.1)	ירידה במקביל של 1%

(1) בתרחיש ירידת ריבית מניחים בחישוב סביבת ריבית שלילית.
(2) לשינוי האמור אין השפעה מהותית על הכנסות מימון שאין מריבית.

– אומדן פנימי של ערך ה-VAR

הבנק אומד את סיכוני השוק של כלל הבנק גם בשיטת הערך הנתון בסיכון (VAR). אומדן הסיכון מחושב באופן של 10 ימי עסקים ברמת מובהקות של 99% בשיטה של VAR היסטורי על פי נתונים היסטוריים של שלוש השנים האחרונות. לאומדן המודל מבוצע תהליך BACKTESTING (בדיקה בדיעבד) רבעוני על מנת לוודא כי המודל תקין וראוי לשימוש. לצרכי בקרה הבנק מודד את ערך ה-VAR גם בשיטות נוספות. אומדן ה-VAR מחושב על כלל הבנק ובעבור כל מגזר הצמדה. נוסף על כך, נבחנת התרומה של קטגוריות גורמי הסיכון על סך האומדן (ריבית, שערי מטבעות ומדד), ומחושבים מדדים נוספים לבחינת פוטנציאל ההפסדים של הבנק, מעבר לרמת המובהקות שנקבעה בחישוב ערך ה-VAR. דירקטוריון הבנק קבע מגבלת VAR כשיעור מהון רובד 1.

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 אומדן הערך בסיכון הוא כ-26.4 מיליוני ש"ח, שהם כ-1.1% מסך הון רובד 1 של הבנק. (25.2 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2022 שהם כ-1.2% מסך הון רובד 1).

לפירוט ראה דוח הבנק הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

– תרחישי קיצון בניהול סיכוני השוק והריבית

הבנק בוחן את סיכוני השוק גם באמצעות מבחני קיצון המודדים את איתנות הפוזיציות הנוכחיות נוכח שינויים קיצוניים בגורמי השוק ושינויים מקבילים או לא מקבילים בשיעורי הריבית. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות על היקף ההפסד במבחני קיצון כשיעור מהון רובד 1. בנוסף, נקבעו מגבלות על פוטנציאל ההפסד במבחני הקיצון. בנוסף למבחני קיצון, הבנק מפעיל מספר מבחני עמידות הכוללים תרחישי שוק היסטוריים 'אמיתיים', ובוחן את השפעתם על התיק הנוכחי.

למידע נוסף בדבר סיכוני השוק והריבית ראה דוח הבנק הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון שער חליפין ומדד

– חשיפת הבסיס

חשיפת הבסיס מוגדרת כחשיפת ההון הפיננסי במגזר הצמוד למדד ובמגזר המט"ח (כולל צמוד מט"ח). הסיכון נובע מהשפעה אפשרית של האינפלציה ושל שינויים בשערי החליפין על השווי הכלכלי של הבנק ועל רווחיותו.

היקף חשיפת הבסיס נאמד מתוך הון רובד 1 כהגדרתו לצורך חישוב יחס הלימות ההון. מדידת החשיפות נעשית לאחר התאמות כלכליות וכוללת מכשירים פיננסיים נגזרים (אם יש) אשר מוצגים כחוץ-מאזניים. סיכון הבסיס מחושב במונחים חשבונאיים ולא במונחי שווי הוגן. מגבלות ההשקעה שקבע דירקטוריון הבנק מוגדרות כשיעור ההפסד מהון רובד 1.

לוח 40 חשיפת הבסיס

יתרה ליום		
31/12/22	31/12/23	
במיליוני ש"ח		
530.1	807.7	מגזר צמוד מדד
5.0	13.2	מגזר מט"ח וצמוד מט"ח

בנוסף ראה להלן ביאור 25 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה בדוח הכספי.

הבנק התאים את חשיפת הבסיס שלו במהלך התקופה המדווחת הן בהתאם לתחזיות ולאינפלציה הגלומה בשוק ההון והן בהתאם לרמת התשואות שהניבו הנכסים הצמודים למדד הרלוונטים להשקעות הבנק, תוך כדי בחינה של הרווח האלטרנטיבי.

סיכון שערי חליפין

סיכון שערי חליפין מוגדר כחשיפה לשינויים בשערי מטבעות חוץ.

עקב התנודתיות הגבוהה בשערי המטבעות השונים והבעייתיות לנבא את התפתחותם, הבנק אינו רואה בהשקעה לטווח ארוך או בפעילות רכישה או מכירה בטווח קצר במטבע זר אפיק הכנסה משמעותי, והגביל את ההשקעה במגזר המט"ח לשיעור נמוך בהשוואה לאפיקי השקעה אחרים. משאבי הבנק מופנים בעיקר לניהול החשיפה במטבעות העיקריים (דולר אמריקני ואירו), ולכן המגבלות שנקבעו לחשיפה זו גבוהות יותר. ביתר המטבעות הוגבלה החשיפה לשיעור נמוך עוד יותר בהשוואה להון רובד 1.

מדיניות הבנק בתחום סיכוני שער החליפין באה לידי ביטוי בקביעת יעדים להשקעה על ידי ועדות ההנהלה הרלוונטיות. בקביעת יעדים אלו לפעילות במגזר המט"ח הנהלת הבנק בוחרת להתנהל בסכומים הנמוכים ממגבלות הדירקטוריון.

לוח 41 סיכון שער חליפין - השפעת רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ

31/12/22		31/12/23		השינוי בשער החליפין
אירו	דולר	אירו	דולר	
במיליוני ש"ח				
0.1	0.2	0.4	0.7	עלייה בשיעור של 10%
(0.1)	(0.2)	(0.4)	(0.7)	ירידה בשיעור של 10%

לפרטים נוספים בדבר החשיפה ראה להלן ביאור 25 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה.

סיכון מדד

אופן ניתוב החשיפה למגזרים השונים נגזר משיקולים כלכליים אך מושפע גם מזמינות ומאפקטיביות אמצעי ניהול הסיכונים. במגזר השקלי הלא צמוד ובמגזר הצמוד מדד נעשה שימוש רחב יותר בכלי התמחור הסיטונאי וניהול תיק אג"ח נוסטרו. ניהול חשיפת הבסיס של הבנק מסתמך גם על תחזיות והנחות עבודה באשר להתפתחויות הצפויות בשוקי הכספים וההון. אופק הזמן המובא בחשבון בעת קביעת התחזיות וניהול בפועל הוא סוף החודש העוקב בהתחשב במועדי פרסום מדד המחירים לצרכן. עם זאת, יצירת פוזיציות 'יתר' או 'חסר' במאזני ההצמדה של הבנק תיבחן בדרך כלל בטווח של עד שנה קדימה ואף יותר.

בחישוב ההשפעה על הרווח נלקחה השפעת מכשירים צמודים למדד המחירים לצרכן עם הבטחת קרן. הבטחת קרן עלולה לחשוף את הבנק בתקופות מסוימות, אך עם זאת הבנק קיבל על עצמו חשיפה זו מתוך רצון לשמור על מיצובו כבנק תחרותי בעיני לקוחותיו. בשנים האחרונות הבנק משווק לציבור פיקדונות צמודים למדד, בהיקף שאינו מהותי.

לוח 42 סיכון מדד - השפעת רגישות לשינויים במדד

31/12/22	31/12/23	השינוי במדד המחירים לצרכן
במיליוני ש"ח		
15.9	24.3	עלייה בשיעור של 3%
(16.0)	(24.5)	ירידה בשיעור של 3%

לפרטים נוספים בדבר החשיפה ראה להלן ביאור 25 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה.

סיכון נזילות ומימון

סיכון נזילות

סיכון הנזילות מוגדר כסיכון לרווח הבנק, להונג, ליציבותו ולמוניטין שלו עקב אי יכולתו של הבנק לעמוד בהתחייבויות שוטפות או עתידיות. הסיכון נובע מאי הוודאות באשר לזמינות המקורות ומן הביקוש לשימושים.

במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים עלולה להיות בעיה בזמינות השימושים או עלות בלתי מתוכננת בגיוס המקורות.

סיכון הנזילות נובע משלושה מקורות עיקריים:

- אי התאמה בין זרמי המזומנים הצפויים של הנכסים וההתחייבויות.

- שינויים בלתי צפויים בתזרים.

- סיכון נזילות מבני (סיכון נזילות מימוני): שינויים בלתי צפויים בעלויות הגיוס או בזמינות המקורות והשימושים.

הבנק עוקב באופן שוטף אחר מצב הנזילות שלו, באמצעות מדדי הסיכון השונים כפי שפורט לעיל ובאמצעים משלימים אחרים. מצב הנזילות לטווח הקצר נמדד באמצעות חישוב יחס כיסוי הנזילות ויחס נזילות מזערי. נזילות לטווח ארוך יותר נמדדת באמצעות חישוב יחס מימון יציב.

הבנק שואף לצל עד כמה שאפשר את עודפי הנזילות שלו כדי להשיג תשואה עודפת בעיקר בעת הפקדתם בבנקים אחרים במערכת או בעת רכישת אג"ח הנסחר בשוק. עם זאת, השקעת עודפי הנזילות מותנית בעמידה במגבלות הדירקטוריון לגבי הסיכונים השונים והמגבלות שהציב בנק ישראל וכן בשיקולי השקעה פיננסיים רלוונטיים.

פרופיל סיכון הנזילות של הבנק הוא נמוך כפי שמתבטא ביחסי הנזילות שלו. עם זאת, החל מתחילת המלחמה הבנק נוקט במשנה זהירות ומהדק את הבקורות והניטורים על יחסי הנזילות ועל התפתחויות בעלות השפעה פוטנציאלית על רמת הנזילות של הבנק.

- יחס נזילות מזערי

הוראת ניהול בנקאי תקין 342 דורשת מדידה של 'יחס נזילות מזערי'. יחס הנזילות הוגדר כיחס שבין 'כרית הנזילות', המוגדרת כסכום הנכסים שבידי הבנק, לבין התשלומים החזויים בחודש הקרוב בניכוי התקבולים החזויים באותה תקופה (הבנק הגדיר הפרש זה כ'צורכי מימון').

הוראות בנק ישראל אינן דורשות לעמוד במגבלות כמותיות כלשהן לגבי יחס נזילות מזערי, אולם קיימת דרישה להמשיך לחשבו ולעקוב אחר תוצאות היחס בתרחישים שונים. בהתאם לכך נקבעו סמכויות מנכ"ל ליחס הנזילות המזערי הנדרש במצב עסקים רגיל ובתרחישי לחץ.

- יחס כיסוי נזילות (LCR)

יחס כיסוי הנזילות (LCR) הינו היחס בין שווי מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לבין סך תזרים מזומנים יוצא נטו בתנאי קיצון במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים. בתרחיש הקיצון הוגדרו על ידי בנק ישראל שיעורי משיכה סטנדרטיים לתזרימים יוצאים ושיעורי קבלה של תזרימים נכנסים בהתאם לקטגוריות של היתרות השונות.

הוראת ניהול בנקאי תקין 221 דורשת לחשב ולעמוד במגבלה של יחס כיסוי נזילות כולל של הבנק, קרי בשקל ובמט"ח ויחס כולל במט"ח לתקופה של 30 יום קלנדריים.

בנוסף, הבנק עוקב גם אחר יחס ה-LCR בשקל ובמטבעות העיקריים שבהם הוא פועל (דולר ואירו), כאשר אין מגבלה רגולטורית או פנימית לגבי עמידה ביחס במטבע ספציפי.

בהתאם להחלטת הדירקטוריון, הבנק פועל לשמירת שולי בטחון נאותים ונקבעו מגבלות מינימום ליחסי כיסוי הנזילות.

לוח 43 יחס כיסוי נזילות

יחס כיסוי הנזילות מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום	
31/12/22	31/12/23
באחוזים	
209	391
יחס כיסוי נזילות ⁽¹⁾	
100	100
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	
(1) המידע המוצג בטבלה הינו במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון האחרון. 79 תצפיות שימשו בחישוב הממוצעים בתקופה המדווחת.	

– יחס מימון יציב נטו (NSFR)

יחס המימון היציב נטו (NSFR) הינו היחס בין סכום המימון היציב הזמין לבין סכום המימון היציב הנדרש. הסכומים של מימון יציב זמין ומימון יציב נדרש מכילים באופן שמשקף את רמת היציבות המשוערת של ההתחייבויות של הבנק (מקורות מימון קיימים הצפויים בהסתברות גבוהה לעמוד לרשות הבנק לטווחי זמן ארוכים) ואת הנזילות המשוערת של נכסיו (שימושים קיימים שהבנק צפוי להידרש להמשיך לממנם בטווחי זמן ארוכים).

יחס המימון היציב נטו דורש מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. שמירה על מבנה מימון בר קיימא לאורך זמן נועדה להפחית את הסיכויים ששיבושים במקורות המימון הקבועים של התאגיד ישחקו את מצב הנזילות שלו, כך שיגביר את הסיכון שלו לכשל. הוראת ניהול בנקאי תקין 222 קובעת יחס מימון יציב נטו מזערי מינימלי שלא יפחת מ-1. היחס יקוים וידווח בסך כל המטבעות יחדיו.

בהתאם להחלטת הדירקטוריון, הבנק פועל לשמירת שולי בטחון נאותים ונקבעו מגבלות מינימום ליחס המימון היציב נטו.

לוח 44 יחס מימון יציב

יחס מימון יציב נטו מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222

31/12/22	31/12/23
באחוזים	
156	170
יחס מימון יציב נטו	
100	100
יחס מימון יציב נטו המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	
-אומדן סיכוני הנזילות (יחס נזילות מזערי יחס כיסוי נזילות) מתבצע ברמה יומית למעט 'יחס מימון יציב' המחושב ברמה חודשית. הנהלת הבנק מקבלת דיווח שבועי על סיכון הנזילות ונקבע כי תקבל דיווח בתדירות גבוהה יותר, בעתות של מצוקת נזילות. הדירקטוריון מקבל דיווח על מצב הנזילות בישיבותיו התקופתיות.	
הבנק הגדיר מספר מחוללים פנימיים וחיצוניים אשר מהווים תסמינים המצביעים על אפשרות שבבנק או במערכת הבנקאית מתפתח מצב שיכול להוביל לאחד מהתרחישים שהוגדרו.	
יחס הנזילות המזערי מבטא את מידת הפגיעות של המצב הנוכחי (שהבנק הגיע אליו כתוצאה מהתנהלות בשגרה) בתנאי משבר נזילות.	

הבנק מתייחס במודל הפנימי שלו (יחס נזילות מזערי) במסגרת תרחישי הקיצון להיבטים נוספים שלא ניתן להם להערכתו מספיק משקל במדד ה-LCR, לשם בחינת השפעת כל הסעיפים על מדדי הסיכון. במסגרת המודל הפנימי של הבנק נמדדת נזילות הבנק לפי מועדי פירעון עד חודש ומעל חודש, עד שנה ומעל שנה, בכל הסעיפים המאזניים והחוץ מאזניים, בכפוף להנחות מחזור הקיימות במודל. מדד ה-LCR אינו בודק את איכות מבנה המאזן של התאגיד. נושא זה מקבל התייחסות בחישוב מדד ה-NSFR.

- מצב ההצמדה והתקופות לפירעון

ביאור 'נכסים' והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון' בדוח הכספי מציג תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים בגין הנכסים וההתחייבויות לפי מגזרי הצמדה ומטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. תזרימי המזומנים בגין ההתחייבויות בעלות מספר מועדי פירעון חוזיים אופציונליים מוינו בהתאם למועד הפירעון החוזי המוקדם ביותר. כמו כן, לבנק השקעות בפיקדונות שקליים בבנקים הכוללים מספר תחנות יציאה בהן ניתן למשוך את הכסף בהודעה מראש. לצורך מדידת תקופות לפירעון הבנק מניח משיכה מפיקדונות אלו במועדי התחנות הקרובות. לבנק שיקול דעת במשיכת הפיקדונות בהתאם לתנאי השוק ולצרכי הנזילות באותם מועדים. תזרימי מזומנים בגין אשראי בתנאי חח"ד נפרסו לפי תקופת המסגרת שנקבעה.

להלן פירוט נכון ליום 31 בדצמבר 2023

במגזר מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח) - הרוב המכריע של המקורות במגזר הם פיקדונות הציבור לזמן קצוב ולפי דרישה וכתבי התחייבות נדחים, ואילו השימושים כוללים בעיקר פיקדונות בבנק ישראל ובבנקים מסחריים, אשראי לציבור וניירות ערך. לתקופה של עד שלושה חודשים יש עודף התחייבויות הנובע בעיקר מפיקדונות הציבור לזמן קצוב ולפי דרישה. חלק ניכר מיתרת הזכות מורכב מפיקדונות לפי דרישה שמוחזקות בפועל לתקופות ארוכות.

לבנק פיקדונות ציבור עם תחנות יציאה, אשר נושאות ריבית קבועה או משתנה. בפיקדונות בריבית משתנה תחנות היציאה אינן דווקא תואמות את מועד שינוי הריבית. תכניות אלו נפרסו לפי מועד תחנות היציאה הקרובה. התכנסות הבנק כנגד תכניות אלו היא לרוב לטווחים שנועדו למזער את סיכון הריבית. לתקופות של יותר משלושה חודשים ועד עשרים שנה, יש עודף נכסים.

במגזר מטבע חוץ - יש עודף התחייבויות לתקופה של עד חודש. לתקופות של יותר מחודש יש עודף נכסים. היקף הנכסים וההתחייבויות במגזר אינו מהותי ביחס להיקף המאזן.

- מדיניות גיוס המקורות

מקורות הבנק הם פיקדונות לפי דרישה, פיקדונות לזמן קצוב וכתבי התחייבויות נדחים. נוסף על כך, בנק ישראל מעמיד לזכות המערכת הבנקאית מקורות מוניטריים נוספים. במהלך השנים האחרונות בנק ישראל הציע מכרזים לקבלת הלוואות.

סך פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2023 עומד על 33,060 מיליון ש"ח לעומת 31,103 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022.

סך כתבי ההתחייבות הנדחים ליום 31 בדצמבר 2023 עומד על 333 מיליון ש"ח לעומת 525 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022. בחודש אוגוסט 2023, פדה הבנק בפדיון מוקדם מלא, לאחר קבלת אישור בנק ישראל, כתבי התחייבות נדחים בסכום כולל של כ- 200 מיליון ש"ח אשר הונפקו ב- 2018.

- פיקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות

סך הפיקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות ליום 31 בדצמבר 2023 עומד על 53.5 מיליון ש"ח לעומת 75.9 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022.

למידע נוסף בדבר סיכון הנזילות ראה דוח הבנק הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון מימון

הבנק מנהל את סיכון הנזילות באופן שוטף, כאמור לעיל, על ידי מדידה יומית של מודל נזילות במסגרתו נבדקים גם מבחני קיצון, והחזקת עודפי נזילות התואמים עמידה בדרישות הנזילות תחת מבחנים אלו. במצב זה, הבנק לא נדרש לבצע הנזלת נכסים מעבר לנכסים הזמינים העומדים לרשותו בפעילות השוטפת, ולפיכך לא קיימת עלות מימון.

שינויים בתרחישי הקיצון, הכוללים גידול בניצול מסגרות אשראי, במקביל לגידול באי חידוש פיקדונות ותכניות חיסכון וגידול במשיכת מזומנים מהעו"ש (הגידולים בדרגות חומרה שונות בהתאם לתרחיש המוגדר) עלולים לחייב את הבנק לממש את הנכסים הזמינים לרשותו על מנת לעמוד בביקושים מצד הלקוחות, ולהעמיד מקורות מימון פיננסיים נוספים במצבים בהם הביקושים עולים על האמצעים הזמינים. לפיכך, במסגרת תכנון ההון של הבנק, הבנק מקצה הון במסגרת מבחני הקיצון שהוא מבצע גם בגין עלות המימון לצורך עמידה בדרישות הנזילות שעלולות להתרחש במצבים אלו.

עלות המימון הינה סכום הפער בין ביקושי הנזילות לאמצעים הזמינים של הבנק, מוכפל בריבית שנגבתה בגין גיוס הסכום. הערכת עלויות המימון נעשית בהתאם ליכולת של הבנק לגייס כסף מבנק ישראל באמצעות שעבוד ניירות ערך או באמצעות קבלת הלוואה לפי תנאי השוק, למשך תקופת המשבר. עלות המימון מושפעת מהאמצעים הפיננסיים הזמינים העומדים לרשות הבנק ותנאי השוק לפי התרחיש הרלוונטי.

למידע נוסף בדבר סיכון המימון ראה דוח הבנק הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסדים הנובעים מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או מאירועים חיצוניים. סיכון זה כולל סיכון מחשוב וטכנולוגיה אבל אינו כולל סיכון מוניטין וסיכונים אסטרטגיים.

החשיפה לסיכונים תפעוליים היא חלק אינטגרלי ומובנה מהתהליכים, מהמערכות ומהפעילויות השונות בבנק. לסיכונים התפעוליים פוטנציאל להעצים סיכונים אחרים, לרבות סיכונים אשראי, סיכונים שוק ונזילות, סיכונים ציות, סיכונים משפטיים וסיכון מוניטין. העובדה שהסיכון התפעולי רלוונטי בכל הפעילויות ולכל הרמות הארגוניות בבנק, מחייבת לנהל כחלק מובנה מהתרבות הארגונית הכוללת.

עם תחילת המלחמה ובשל ההתאמות שבוצעו בחלק מתהליכי העבודה, הבנק ביצע את ההתאמות הנדרשות במערך הבקרה הפנימית שלו. הבנק הידק חלק מהניטורים הקיימים, הוסיף ניטורים חדשים ומקיים הערכות מצב שוטפות הכוללות גם מעקב אחר התפתחות הסיכונים התפעוליים השונים.

אחת לשנה מאשר דירקטוריון הבנק מדיניות מעודכנת לניהול הסיכון, הכוללת את העקרונות המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 350, וכן מאושרת מדיניות לטיפול בסיכונים מעילות והונאות בהתאם להוראות בנק ישראל.

תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים בבנק כולל את הפעולות הבאות: זיהוי הסיכונים המובנים בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות המהותיים ובפרט, בעת השקת מוצר/ פעילות חדשה; מיפוי הסיכונים וניטור שוטף של הסיכונים, המאפשר גילוי ותיקון מהיר של ליקויים ודיווח שוטף; בקרה מתמדת אחר חשיפות לסיכונים, במטרה להקטין את הנזק ולהפחית את שכיחותן; איסוף מידע שוטף באשר לכשלים וסיכונים שהתממשו, ביצוע תחקירים והפקת לקחים וניתוח תרחישי קיצון.

הבנק משתמש במערכת ייעודית לניהול סיכונים תפעוליים, העוקבת אחר אירועי הכשל/ כמעט כשל, ואחר הפעולות לביצוע, לו נקבעו כאלה, בעקבות התרחשות אירוע או כמעט אירוע. בבנק הוגדרו נאמני סיכון תפעולי הפועלים בסניפים ובמטה, בהתאם להנחיות המחלקה לניהול סיכונים תפעוליים הפועלת באגף ניהול סיכונים.

לצורך הקצאת ההון בגין הסיכון התפעולי, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית המחלקת את ההכנסות הגולמיות של הבנק לקווי עסקים. השיעור להקצאת ההון בגין כל קו עסקים הוא בין 12%-18%.

מנהל הסיכונים התפעוליים של הבנק הוא מנהל הסיכונים הראשי. מנהלי הסיכונים (האגפים) הנוספים בבנק, אחראים לטפל בסיכונים התפעוליים בתחום פעילותם. הבנק מפעיל שורה של פורומים לניטור סיכונים, בהובלת אגף ניהול סיכונים, עם היחידות העסקיות, וזאת במטרה לדון בהיבטי הסיכון ביחידות ולוודא כי ננקטו הפעולות הנדרשות למזעור פוטנציאל הסיכון התפעולי.

לבנק תהליך ארגוני להפקת לקחים ולמידה מאירועים בקרב יחידות הבנק. הבנק הגדיר נוהל ייעודי לתהליכים אלה, ומספר התחקירים הוגדל באופן משמעותי, כאשר תוצאות התחקירים והפעילות לביצוע נאגרות במערכת הבנק לטיפול בסיכון תפעולי. בנוסף, הבנק מבצע סקרי סיכונים ככלי נוסף לזיהוי ומיפוי סיכונים תפעוליים. לבנק מפת סיכונים למכלול סיכונים הבקרה הפנימית, כולל סיכונים ציות ואכיפה. כמן כן, הבנק בנה קטלוג בקורות המכיל מיפוי של הבקורות העיקריות המבוצעות בשגרה ובחירום על ידי היחידות העסקיות. בנוסף, האגף לניהול סיכונים אחראי להטמעת תהליכי הדרכה שוטפים בנושא סיכון תפעולי בסניפים ובמטה, להגברת המודעות לסיכון, לדיווחים, תחקירים ופעולות הנדרשות לביצוע למזעור פוטנציאל הסיכון.

היחידות השונות מדווחות באופן שוטף לאגף ניהול סיכונים על הפסדים בגין התמששות הסיכון התפעולי. דיווח על אירועי כשל מהותיים ועל הטיפול בהם מועבר בהתאם למדרג דיווחים שנקבע בנהלי הבנק, לרבות מנהל הסיכונים הראשי, מנכ"ל הבנק והדירקטוריון, ככל שרלוונטי. אירועים חריגים ובולטים מדווחים מיד עם התרחשותם והבנק מקיים תהליכי הפקת לקחים, תחקור וביצוע פעולות מתקנות.

אגף ניהול סיכונים מנטר באופן שוטף את רמת הסיכון התפעולי באמצעות ניתוח הדיווחים האמורים לעיל ומקורות מידע אחרים, ועוקב אחר התקדמות הטיפול במוקדי הסיכון שזוהו בסקרי הסיכונים או אגב אירועים שהתרחשו. האגף מדווח על פעילותו להנהלת הבנק באופן שוטף ואד הוק, לרבות במסגרת פורום ההנהלה הרבעוני לניהול סיכונים תפעוליים, אבטחת מידע וסייבר ובקרה פנימית. דיווח זה נכלל גם במסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק העולה לאישור הוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ומליאת הדירקטוריון.

תיאבון הסיכון בגין הסיכון התפעולי הוגדר כמותית ברמת הבנק כ'תיאבון סיכון סל' לפי סף מהותיות הסיכון שנקבע בכל שנה על ידי ההנהלה והדירקטוריון במונחי הון ורווח למכלול סיכונים הבקרה הפנימית שזוהו בבנק, ביניהם: משפטי, מיקור חוץ, רגולציה, טכנולוגיה, אבטחת מידע וסייבר, המשכיות עסקית, עסקי ואסטרטגי, מוניטין ומעילות והונאות. בנוסף, הוגדר תאבון סיכון איכותי עבור הסיכונים הרלוונטיים.

כחלק מהערכת החשיפה על הסיכונים התפעוליים נעשה ניתוח של תרחישי קיצון תפעוליים, כולל בחינת איומים שלהם פוטנציאל השפעה קריטית על הבנק.

מחלקת סיכונים תפעוליים באגף ניהול סיכונים מציגה במסמך הסיכונים, אחת לרבעון, מבט על התפתחות הטיפול בסיכון, כולל בחינת עמידת הבנק בתאבון הסיכון שנקבע ודיווח על האירועים המהותיים שהתרחשו באותו רבעון. דיווח זה עולה לאישור ועדת סיכונים תפעוליים ובקרה פנימית של ההנהלה, הוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ומליאת הדירקטוריון.

- סיכוני מעילות והונאות

סיכוני מעילות והונאות הם חלק ממכלול הסיכונים התפעוליים להם נחשף הבנק בעת ביצוע פעילותו העסקית השוטפת. סיכונים תפעוליים בכלל, וסיכוני מעילות והונאות בפרט, ניתנים להפחתה על ידי תרבות ארגונית מתאימה המשלבת בקורות בתהליכים העסקיים. לפיכך, הטיפול בסיכוני מעילות והונאות מנוהל על ידי כל מנהלי האגפים בבנק, כל אחד בתחומו. דירקטוריון הבנק קבע מסמך מדיניות ייעודי לטיפול בסיכוני מעילות והונאות, המאפשר לפחות אחת לשנה. מסמך מדיניות זה קובע את תיאבון הסיכון ואת העקרונות לטיפול בסיכונים אלה: דרכי הניטור, דרכי הדיווח על פוטנציאל לאירוע, דרכי הדיווח להנהלה, לביקורת הפנימית ולדירקטוריון ועוד.

הבנק מקיים נהלי עבודה בסניפים ובמטה לאיתור, טיפול וצמצום החשיפה להונאות ומעילות. כמו כן, קיימים נהלי דיווח ותגובה פנימיים במקרה של זיהוי הונאה/מעילה או חשד להונאה/מעילה. בנוסף הבנק משלב בחינת פוטנציאל מעילות והונאות במסגרת סקרי הסיכון התפעולי המתבצעים בהתאם לתכנית העבודה של הבנק.

בבנק פועל פורום ייעודי שנועד לעקוב אחר תכנית העבודה של הבנק לטיפול במעילות והונאות, לוודא כי המסגרת הולמת את צרכי הבנק, לבחון את חוקי ניטור האנומליות שנועדו לאתר חשדות לאירוע מעילה/ הונאה, לוודא כי הכלים שבשימוש הבנק מתוקפים והולמים את צרכי הטיפול ועוד. בנוסף, פועל בבנק מוקד לטיפול באנומליות, המרכז את הטיפול במגוון חוקי הניטור של הבנק כפי שנקבעו. הבנק ביצע מהלך לחיזוק מנגנוני הבקרה הפנימית לצורך מזעור סיכון המעילות, בהתאם לדרישות בנק ישראל מהמערכת הבנקאית.

- סיכון מחשוב וטכנולוגיית המידע

בבנק פועלת מערכת ליבה בנקאית של חברת TCS הבינלאומית מקונצרן TATA, מערכת הליבה מתופעלת על ידי חברת TCS במודל של מיקור חוץ.

המערכת מספקת מגוון רחב של שירותים בנקאיים ליחידות המטה בבנק, ולמערך הסינוף. בנוסף המערכת כוללת שירותים מתקדמים ללקוחות הבנק הפועלים בערוצים הישירים באמצעות אתרי אינטרנט, ישומונים (אפליקציות) למכשירים ניידים (לפעילות בנקאית, שוק ההון ובקשות לבנק) ועמדות לשירות עצמי לשימוש הלקוחות בסניפי הבנק.

חלק מהשירותים הבנקאיים למטה הבנק ומערך הסינוף ניתנים באמצעות מערכות המנוהלות באופן עצמאי על ידי הבנק, מספר שירותים בנקאיים מתקבלים באמצעות בנק מזרחי טפחות. כמו כן, מערכי תשתיות המחשוב והתקשורת מנוהלים על ידי הבנק באופן עצמאי.

יעד מרכזי ואסטרטגי של הבנק הינו הטמעת מערכות חדשניות ומתקדמות בערוצים הדיגיטליים לשיפור השירות ללקוחות, הרחבת סל השירותים והמוצרים הבנקאיים ומיתוג הבנק כמתקדם טכנולוגית. הבנק פועל באופן שוטף לשמר מערך טכנולוגי עדכני, יציב ומתקדם, בעל יכולת שרידות מתקדמת לשמירה על רציפות תפקודית ועסקית, במסגרת זו הוטמעו מערכות ותשתיות מחשוב ותקשורת מתקדמות ושרידות, בנוסף הבנק מפעיל מוקד מאויש המנטר את מערכי המחשוב והתקשורת באופן רציף במטרה לזהות תקלות בזמן אמת ולספק מענה מידי בעת התרחשות תקלה.

מסגרת העבודה לניהול סיכוני טכנולוגית המידע בבנק מעוגנת במסמכי מדיניות לניהול טכנולוגיות המידע ומיקור חוץ של מערכת הליבה הבנקאית, זאת בהלימה לתהליך ניהול הסיכונים התפעוליים ולהיבטים העולים מתפעול מערכת הליבה במיקור חוץ. מסגרת זו תואמת למתודולוגיות מקובלות לניהול סיכונים ולקווים המנחים לניהול הסיכון התפעולי הנגזרים מההוראות הפיקוח על הבנקים.

התממשות הסיכונים הללו עלולה לגרום לכשלים ושיבושים מערכתיים של תהליכים עסקיים מהותיים בעלי השפעה על רציפות פעילותו העסקית של הבנק.

הנהלת הבנק והדירקטוריון אישרו מסגרת עבודה לטיפול בסיכון הטכנולוגי המתבססת על הסטנדרטים המקובלים במערכת הבנקאית בארץ ובעולם. הטמעה של מערכות חדשות ופרויקטים חדשים מתבצעת בהובלת אגף מחשוב וטכנולוגיה ובשיתוף האגף לניהול סיכונים וגורמים עסקיים רלבנטיים, דיווחי סטטוס על התקדמות הפרויקט מועברים להנהלה ולדירקטוריון. מדובר בתהליך מתמשך ומבוקר, המוגדר בממשל התאגידי של הבנק לניהול טכנולוגיות המידע וניהול סיכונים. במסמך מדיניות טכנולוגיות המידע הוגדרו תיאבון הסיכון, קווי הגנה ותחומי אחריות לניהול הסיכון.

הבנק מספק גישה מאובטחת מרחוק לספקים חיוניים לרבות חברת TCS (ספק מערכת הליבה הבנקאית), לצורך תמיכה ותחזוקה, במטרה לשמר את פעילותו הרציפה של מערך טכנולוגיות המידע בעת חירום, וכמענה לתקלות קריטיות.

זיהוי הסיכונים

כל גורם מהגופים המקצועיים בבנק מנהל את הסיכונים הנוגעים לאחריותו: אבטחת מידע, המשכיות עסקית, פיתוח וייצור.

הסיכונים מעודכנים ומנוהלים באופן שוטף תוך ביצוע סקרי סיכונים תקופתיים, הפקת לקחים באירועי כשל וניתוח תרחישי קיצון.

התפתחות הטיפול בסיכון מפורטת במסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, העולה לאישור ההנהלה, הוועדה לניהול סיכונים ומליאת הדירקטוריון.

למידע נוסף בדבר הסיכון התפעולי ראה דוח הבנק הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכונים אחרים

סיכוני אבטחת מידע וסייבר

התפתחות הטכנולוגיה והשימוש ההולך וגובר בערוצים הדיגיטליים בעולם הבנקאות ובמקביל העלייה ביכולות ובמוטיבציה של קבוצות התקיפה ואירגוני הפשיעה במרחב הסייבר מחייבים את הבנק לבצע הערכות מקיפה ויסודית להתמודדות מול הסיכונים והאיומים שבתחום זה.

הבנק הגדיר אסטרטגיה ומדיניות להגנת הסייבר ואבטחת מידע. אסטרטגיה ומדיניות אלו מעגנות את מחויבותו של הבנק להתמודדות ולמזעור איומי הסייבר ואבטחת המידע, בדגש על חוסנו של מערך טכנולוגיית המידע, זמינות השירותים הבנקאיים, חיסיון המידע, שלמות ואמינות נכסי המידע והגנה על נתוני הלקוחות.

במסגרת זו, הוגדרו תיאבון הסיכון, קווי ההגנה לניהול סיכוני הסייבר ואבטחת מידע ותחומי אחריות לניהול הסיכון. מבוצע ניתוח שוטף של מכלול הסיכונים והאיומים במרחב הסייבר ובמערך טכנולוגיות המידע הבנקאי, מוגדרת תכנית עבודה רב שנתית ייעודית בתחום הגנת הסייבר ואבטחת מידע, הכוללת הטמעת מערכות הגנה, כלים טכנולוגיים מתקדמים, ניטור של מערך טכנולוגית המידע ונכסי הבנק במרחב הסייבר, איסוף מודיעין וביצוע מעקב ובקרה אחר יישום תכנית העבודה. הערכת סיכונים, בדיקות חוסן מבוקרות וסקרי אבטחת מידע טכנולוגיים נערכים בהתאם לתכנית עבודה רב שנתית במטרה לבחון את אפקטיביות מערכי ההגנה וחוסנם של המערכות המוטמעות בבנק. מבוצע שימוש בכלים מתקדמים ממוכנים הבודקים באופן שוטף את אפקטיביות מערכי ההגנה של הבנק ומדידת בשלות היישום במערכות אלו. בנוסף מבוצעים תהליכי בקרה לבדיקת איכות תהליכי אבטחת המידע. בבנק פועל פורום ייעודי להגנת הסייבר ואבטחת מידע המבצע מעקב ומקבל החלטות בנושאים אלו.

לבנק מדיניות לאבטחת מאגרי מידע והגנתם. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי לטיפול בסיכון, ואת העקרונות וקווי ההגנה לניהול הסיכון. בבנק פועל פורום ייעודי לטיפול בסיכון זה.

רמת המוכנות של מערך אבטחת מידע והסייבר בבנק גבוהה גם בשגרה. מאז תחילת מלחמת חרבות ברזל, הוגברו פעולות הניטור והדיווח המבוצעות בשגרה.

סיכון סליקה

בנק יהב הינו חבר מסלקת הבנקים המיוצג בכל המסלקות. כמו כן, הבנק חבר במסלקת הבורסה ובמסלקת המעו"ף.

פעולות במסלקות בהן הבנק אינו חבר, נערכות באמצעות חברת האם בנק מזרחי טפחות בע"מ. כחלק מהפעילות העסקית השוטפת של הבנק, מנהל הבנק את סיכוני הסליקה הגלומים בפעילות העסקית, תוך ניסיון מתמיד להפחתת החשיפה לכשלי סליקה.

הבנק שואף לוודאות ויציבות, עם יכולת מרבית לטפל בסיכון לכשל סליקה לפני מימושו ולהביא לשיפור הביצועים העסקיים, בין היתר, באמצעות מזעור נזקים ושימוש יעיל יותר בהון.

לבנק מסמך מדיניות ייעודי בתחום זה שמימושו מבטיח כי לבנק יש תהליך מובנה וברור של טיפול בסיכוני סליקה, וההתייחסות לסיכון בתהליכי זיהוי, הערכה, ניטור ובקרה מתבצעת באופן אחיד ועל פי אמות מידה ברורות.

מנהלי האגפים אשר בתחום אחריותם פעולת סליקה, מונו כמנהלי סיכון הסליקה הרלוונטי להם (קו הגנה ראשון). בקרת הסיכון (קו הגנה שני) מתבצעת על ידי האגף לניהול סיכונים.

על מנת לעמוד בתקני PFMI (תקן בינלאומי למערכות תשלומים), בנק ישראל דרש ממערכות התשלומים לפתח מנגנון של הסדר כשל לסליקה. על פי עקרונות PFMI, על כל מערכת תשלומים להחזיק אצלה בטחונות זמינים ייעודיים במזומן להסדר הסליקה. כספי הביטחונות של הבנק לא משמשים לצורך נזילות ונכללים כנכס סיכון בחישוב יחסי ההון של הבנק.

כספי הבטוחות במערכות התשלומים שהבנק חבר בהן (מס"ב ו- ATM) הופקדו והסדרי הסליקה נכנסו לתוקף בחודש אפריל 2023.

סיכון משפטי

סיכון משפטי הוא הסיכון להפסד בגלל היעדר האפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם. סיכון זה יכול לנבוע ממקרים של טעויות, אי הבנה או אי היכרות עם נוהלי הבנק, מפעילות בלא גיבוי בהסכמים מספקים או בלא ייעוץ משפטי או מייעוץ משפטי חלקי או לקוי וכן מסיכונים הנובעים מהליכים משפטיים. סיכונים מעין אלו יכולים לנבוע ממכלול רחב של נסיבות, ופעמים רבות הם שלובים בסיכונים תפעוליים אחרים. מערך הייעוץ המשפטי של הבנק כולל את האגף לייעוץ משפטי ואת היועצים המשפטיים החיצוניים של הבנק. מנהלת הסיכון היא מנהלת האגף. מערך זה מלווה את פעילויות האגפים השונים, ובכלל זה את התקשרויות הבנק עם צדדים שלישיים, כדי למזער ככל שניתן את הסיכון.

דירקטוריון הבנק והנהלה מקבלים דיווחים שוטפים בנוגע לשינויים משמעותיים בהוראות הדין היכולים להשפיע על פעילות הבנק ודיווח על סיכונים משפטיים מהותיים שהבנק חשופ אליהם, ובין השאר על תביעות גדולות שהבנק מעורב בהן. לפרטים נוספים ראה ביאור 21 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות.

ניהול המשכיות עסקית

מטרת מסגרת העבודה לניהול המשכיות עסקית הינה לשפר את עמידות הבנק בעת התרחשות שיבושים תפעוליים, הנגרמים מאירועים חיצוניים או פנימיים, וכן להקטין את ההשפעה ששיבושים מסוגים אלו עלולים לגרום בין היתר לרציפות הפעילות העסקית, למוניטין ולרווחיות הבנק. יעד הבנק הינו לפעול להבטחת המשך פעילותו העסקית בעת שיבושים תפעוליים משמעותיים ובשעת חירום ואירוע אסון ולהקצות את המשאבים הדרושים לבנייה ותחזוקת ההיערכות הנדרשת לשם כך. המשך הפעילות העסקית של הבנק בהתרחשות אסון ושימור מעמדו, מחייבים הבטחת היכולת למתן השירותים הבנקאיים ושימור המעמד והמוניטין של הבנק בעת חירום. לבנק מדיניות ייעודית המעגנת את מסגרת ניהול המשכיות העסקית של הבנק. מנהל המשכיות העסקית הוא מנהל אגף ניהול סיכונים באמצעות הממונה על המשכיות העסקית. הבנק מבצע באופן שוטף תרגילים וניתוח צרכים עסקיים.

עם תחילת המלחמה, הבנק פעל בהתאם לתכנית המשכיות העסקית שלו והפעיל את המבנה הארגוני בחירום, ביצע הערכות מצב שוטפות בהתאם להתפתחויות, כולל הנחיות פיקוד העורף שיש להן השפעה על פעילות הלקוחות, עובדי הבנק ויחידותיו.

הבנק פועל להמשיך את רציפות מתן השירותים ללקוחות תוך דגש על שירותים בתקשורת. בין היתר, הורחבו אפיקי האשראי המוצעים ללקוחות הבנק, כדי להקל עליהם את ההתמודדות עם התקופה. כמו כן, הבנק ממשיך לעקוב באופן שוטף אחר ההתפתחויות הגאופוליטיות לצורך עדכון תוכניותיו במידת הצורך. מתחילת המלחמה שומר הבנק על רציפות עסקית ותפעולית ועל פרופיל סיכון מתון בהתאם ליעדים שקבע.

סיכון רגולציה וציות

במסגרת פעילותו, כפוף הבנק לכמה רשויות פיקוח, בהן בנק ישראל, הרשות לניירות ערך, הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, רשות התחרות, רשות המיסים, משרד הממשלה השונים ועוד. סיכון רגולציה וציות הוא סיכון הנובע מאי קיום הוראות חוק או הוראות רגולציה. התוצאות יכולות להיות משפטיות, כספיות, עיצומים ופגיעה במוניטין הבנק.

סיכון הציות מתמקד בשורה של חוקים, תקנות, צווים, הנחיות, הוראות ניהול בנקאי תקין, הנחיות והוראות הרשות לניירות ערך ואחרים. לפיכך, סיכון הציות הינו סיכון חוצה ארגון, החל על כלל הפעילויות העסקיות המתבצעות על ידי הבנק.

דירקטוריון הבנק קבע מדיניות לניהול סיכון הציות ותיאבון סיכון מזערי. מסגרת המדיניות קובעת את המבנה הארגוני התומך בניהול סיכונים הציות, תוך הגברת מעורבות האורגנים של הבנק בניהול ובבקרה של הסיכון, את מנגנוני הדיווח בין קווי הבקרה השונים, לרבות דיווח אודות אירועי כשל, תחקורם ותהליכי הפקת לקחים ונקיטת צעדים למזעור התממשות נוספת של הסיכון.

כחלק ממדיניות ניהול הסיכון נקבעו קווי ההגנה התומכים בניהול הסיכון, הכוללים את מנהל הסיכונים הראשי, קצינת הציות ויחידות נוספות.

בנוסף, מאשר הדירקטוריון את תכנית העבודה השנתית של קצינת הציות. הנהלת הבנק אחראית ליישום עקרונות המדיניות שקבע הדירקטוריון, וזאת, באמצעות פעילות קווי ההגנה. קצינת הציות מהווה חלק מקו ההגנה השני של הבנק, אחראית על וידוא עמידה ויישום ביצוע הוראות צרכניות ואחרות, וכן, על סקירת כשלים וסיכויים לכשלים שעלולים לגרום לאי ציות. כמו כן, קצינת הציות עוסקת בהטמעת ההוראות הצרכניות בקרב עובדי הבנק והקמת מערך בקורות אפקטיבי אשר יאפשר לנהל, לבקר ולמזער את הסיכון באופן שוטף.

בסניפי הבנק מונו נאמני ציות, והם מסייעים להטמעת ההוראות הצרכניות בבנק. האחראים מבצעים בקרה בנושאים שבזיקה להוראות הצרכניות.

יחידת הציות עדכנה את תכנית הבקורות, בדגש על בחינת עמידת הבנק בכל הוראות השעה שפורסמו מתחילת המלחמה.

חשיפת הבנק בנושא ייעוץ השקעות נובעת מפעילות היועצים בסניפי ומרכזי הייעוץ של הבנק. החשיפה עלולה לבוא לידי ביטוי בהליכים שנוקטת הרשות המפקחת או בתלונות או הליכים משפטיים של לקוחות הבנק בעלי פוטנציאל לפגיעה במוניטין הבנק. הבנק מתמודד עם חשיפה זו ע"י הדרכות ובקרה שוטפת המבוצעים ע"י יחידת הייעוץ ואגף ניהול סיכונים.

כמו כן, הבנק פועל בכפוף להוראות QI - תקנות אמריקאיות ביחס לניכוי מס מני"ע. על פי הסכם זה הבנק מבצע זיהוי ותייעוד של לקוחות הפועלים בני"ע אמריקאים. הבנק מנכה מס על הכנסות מני"ע אמריקאים לפי שיעורי המס שנקבעו ומדווח ל IRS. הבנק מעביר דיווחים ללקוחות אמריקאים ול-IRS כנדרש.

הוראות ה-FATCA - חקיקה אמריקאית המחייבת מוסדות פיננסיים זרים הפועלים מחוץ לארצות הברית, לדווח לרשויות המס בארה"ב ביחס לחשבונות המתנהלים אצלם עבור גורמים המוגדרים על פי החוק כ"ישויות אמריקאיות". בהתאם לחוק ולתקנות, הבנק מבצע זיהוי של לקוחות בעלי זיקה אמריקאית, מחתים את הלקוחות על טופסי זיהוי ומתעד את התהליך כנדרש. ללקוחות בעלי זיקה אמריקאית, פתיחת חשבונות חדשים בבנק מתאפשרת רק לאחר חתימה על טופסי הצהרה וזיהוי. הבנק מדווח ל IRS באמצעות רשות המיסים בישראל.

על פי הוראות ה-CRS (Common Reporting Standard) שפותח ע"י ארגון ה-OECD הבנק נדרש לאסוף מידע לגבי חשבונות של תושבי חוץ (לצרכי מס) המוחזקים אצלו, כדי להעביר מידע זה על בסיס שנתי לרשות המיסים בישראל, רשות המיסים תעביר את המידע למדינות התושבות של בעלי החשבון ותקבל מאותן מדינות פרטים לגבי חשבונות של תושבי ישראל המוחזקים בתחומן.

הבנק מחויב להוראות דין שונות בנוגע לשמירה על פרטיות, מינוי ממונה אבטחת מידע, ניהול מאגרי המידע של הבנק וכיו"ב ותחומים רגולטורים במגוון תחומים המשיקים לפעילות הבנק כגון חוק התחרות, מיסוי, העסקת עובדים, בטחון והנחיות משטרת ישראל, בטיחות, נגישות ועוד.

סיכון איסור הלבנת הון, מימון טרור ופעילות חוצת גבולות

סיכון איסור הלבנת הון הינו סיכון לניצולה של המערכת הבנקאית על ידי פשיעה ופעילות טרור. חוק איסור הלבנת הון, התש"ס - 2000, וחוק איסור מימון טרור, התשס"ה - 2005, והדינים שנקבעו מכוחם מטילים חובות של זיהוי הלקוחות, רישום פרטיהם ודיווח על פעולות מסוימות המתבצעות באמצעות התאגיד הבנקאי.

דירקטוריון הבנק אישר מסמך מדיניות המפרט את האופן שבו הבנק מנהל ומנטר את סיכון איסור הלבנת הון, מיישם את החקיקה וההוראות, ומפרט את העקרונות לפיהם יזוהו וינהלו סיכונים הלבנת הון ומימון טרור. דירקטוריון הבנק קבע תיאבון סיכון אפס בכל הקשור לנושא הלבנת הון ומימון טרור, תוך השקעת התשומות והמשאבים הנדרשים לצורך שדרוג מתמיד של ניהול ובקרת הסיכון.

הדירקטוריון מוודא, בהתאם לדיווחי הנהלת הבנק וקצינת הציות, האחראית ליישום עקרונות המדיניות, כי הטיפול בסיכון מבוצע בהתאם לעקרונות שהתווה, שהוקצו הכלים הנדרשים לטיפול בסיכון זה, וכי מערך הבקורות שנקבע בבנק פועל בצורה אפקטיבית.

מנהלי האגפים השונים בבנק, הנמנים על קו ההגנה הראשון ואשר הינם נוטלי הסיכון, אחראים לוודא כי פעילות האגף מתבצעת בהתאם לעקרונות הטיפול שנקבעו במדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור וכי עובדיהם מכירים ומודעים לחובות הציות הרלוונטיות לתחום עיסוקם.

כחלק מהמהלכים הננקטים להטמעת הידע בסניפים, מונו נאמני ציות ואיסור הלבנת הון בסניפי הבנק ותפקידם, בין היתר, לשמש מומחי תוכן בסניפים לתחום זה. בעקבות המלחמה הבנק הידק את הבקורות והניטורים בתחום מניעת הלבנת הון ואיסור מימון טרור, בין היתר פותחו התראות ייעודיות למצבי סיכון מסוימים.

באגף בנקאות קמעונאית קיימות פונקציות בקרה אשר תפקידן בין היתר לבצע בקרה אחר תקינות מסמכי פתיחת חשבון ועדכונים מנהליים, ביצוע בדיקות לאיתור חשבוניות בסיכון וביצוע בקורות שוטפות תקופתיות בסניפי הבנק בהתאם לתוכנית עבודה.

קצינת הציות והאחראית על מניעת הלבנת הון ומימון טרור, הכפופה למנהל הסיכונים הראשי, פועלת על פי נהלים סדורים ותכנית עבודה הנגזרת ממדיניות הבנק ומטרתה להבטיח ככל הניתן, את ציות הבנק לכל דרישות חוק איסור הלבנת הון, להקטין את הסיכון להפרה של דיני איסור הלבנת הון, להביא לגילוי מוקדם של הפרות, לצמצם את חשיפת הבנק ומנהליו לתביעות, למנוע הפסדים כספיים, ולשמור על המוניטין של הבנק. קצינת הציות נעזרת באגף הייעוץ המשפטי, העומד לרשות מנהלי הסיכונים במתן פרשנות משפטית להנחיות השונות בדיני איסור הלבנת הון ומימון טרור, לרבות הכנת מסמך היערכות והנחיות ליישום הוראת חוק ורגולציה חדשות והימנעות מחשיפה העלולה לנבוע מיישום הנחיות אלו.

הבנק מקפיד על קיום הדרכה וריענון תקופתי לעובדים בהתאם לתפקידם, התמודדות עם ליקויים שנמצאו, אירועים חריגים בבנק, ובהתאם לשינויים בדין.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411 של בנק ישראל דורשת להגדיר את מאפייני הסיכון לצורך סיווג הלקוחות לעניין איסור הלבנת הון ומימון טרור ולנטר את הפעילות בהתאם.

הבנק פועל בהתאם, לרבות באמצעים מיכניים לאיתור פעולות לא רגילות של לקוחות וכאלה העלולות להצביע על מוקדי סיכון.

הבנק מבצע בחינה ועדכון שוטפים של מערך הבקורות והתשתיות התומכות בניהול ובקרה אחר סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור וסחר עם האויב, וזאת כדי להבטיח את אפקטיביות מערך הבקורות. בקורות איסור הלבנת הון גובשו לידי קטלוג בקורות.

סיכון מיקור חוץ

מיקור חוץ בפעילויות הבנק והיעזרות בגורמי צד ג' נעשים משיקולים של עלות-תועלת באמצעות העברת הפעילות לגורמים שלהם מומחיות וגודל המתאימים יותר לניהול הפעילות. עם זאת, מיקור חוץ חושף את הבנק לסיכונים שונים, כגון סיכון משפטי, סיכון ריכוזיות (תלות בספק), אבדן ידע וסיכונים תפעוליים נוספים.

הבנק מנהל סיכונים אלו בד בבד עם ההתקשרות עם צד ג', וזאת כדי למקסם את התועלת שבשימוש בספקי מיקור חוץ, תוך כדי שימוש בכלים מתאימים כדי להביא לידי צמצום החשיפה לסיכונים הכרוכים בכך. לבנק מבנה ארגוני ונהלי עבודה התומכים בניהול הסיכון.

במסגרת מסמך המדיניות של הבנק בנושא הוגדרו הכללים להתקשרות עם ספקים, הכוללים בחינה מקיפה של הספק, רמתו המקצועית, מחויבותו לזמינות הנדרשת מאופן השירות, עמידה בדרישות ביטחון ואבטחת מידע, מחויבותו לעמידה ברגולציה החלה על הבנק, זיהוי פעילות מיקור חוץ מהותית, גיבוש תכנית לטיפול במיקור חוץ מהותי, מיפוי הסיכונים בשרשרת האספקה, היערכותו למצבי כשל ויכולת להמשכיות עסקית במצבי חירום. בהתקשרויות מהותיות מבוצעת בדיקת נאותות של הספק לפני ההתקשרות עמו, וכן הערכה מחודשת בתדירות קבועה.

כיום ספקית מיקור החוץ העיקרית של הבנק הינה חברת TCS (Tata Consultancy Services Ltd) חברה בינלאומית שמקום מושבה בהודו, המספקת שירותי מחשוב ותפעול לבנק, לרבות מערכת עו"ש, מט"ח, ניירות ערך וחדר אחורי. בנוסף, התקשר הבנק עם בנק מזרחי טפחות בע"מ לקבלת שירותים מסוימים, ביניהם שירותי סליקה לניירות ערך זרים ומט"ח.

נוכח חשיבות הנושא, הבנק קבע מדיניות ייעודית למיקור החוץ הנערך באמצעות חברת TCS, ומיסד תהליכים לניטור הסיכון, כולל הפעלת אמצעי בקרה לניטור סיכון זה, הקמת פורומים ייעודיים עם נציגי TCS לשם בקרת הסיכון וכן הכללת נושא זה במסגרת ניהול הסיכונים השוטף של הבנק, כולל תחקור אירועי כשל וכדומה. הבנק עורך סקרים לבקרת שירותי מיקור החוץ בדגש על דרישות ביטחון ואבטחת מידע, גם באמצעות גורמים חיצוניים בעלי התמחות בנושאים אלה, ועוקב באופן שוטף אחר הטיפול בממצאי הסקרים.

סיכון מוניטין

סיכון מוניטין מוגדר כסיכון לירידה פוטנציאלית בערך הבנק הנובעת מכך שהבנק ייתפס באופן שלילי בעיני לקוחות, ספקים, בעלי מניות, משקיעים או רגולטורים, והדבר ישפיע לרעה על יכולתו של הבנק לשמור על רמת המוניטין שלו.

הבנק מבצע מעקב שוטף אחר הפעילות העסקית שלו כדי לבדוק כל שינוי בהתנהגות הלקוחות שיכול לרמוז על פגיעה במוניטין. נבדקים התנהלות העובדים ותלונות לקוחות ומופקים דוחות בקרה על פעילות הבנק ועל עובדיו. בזירת התקשורת נבדקות כל ההתייחסויות הישירות לבנק, ונבדקים כל העת התהליכים שיש בהם כדי לפגוע במוניטין הבנק, ולו גם בצורה עקיפה. זאת ועוד, ההשפעות העסקיות וההתקשרויות עם גורמים שלישיים נבדקות כדי לוודא שאין בהם כדי לפגוע במוניטין הבנק, כמו כן, מדיניות הפרסום של הבנק נבדקת והמסרים שהבנק מפיק נבחנים כל העת.

המעקב והבקרה נעשים באופן שוטף באמצעות דוחות עסקיים שוטפים המופקים בדרגי הניהול השונים, כמו גם באמצעות סקרי דעת קהל המבוצעים באופן תדיר. לבנק מערכת ממוחשבת המשמשת לגיוס לקוחות חדשים, למניעת נטישת לקוחות ולמעקב אחר חשבונות חדשים.

לבנק מדיניות ייעודית לטיפול בסיכון המוניטין. בשל החשיבות הרבה שהבנק מייחס לניהול סיכון מוניטין, חיזק הבנק את הקשר בין ניהול סיכון המוניטין לניהול ההמשכיות העסקית שלו, ובפרט, שולב מנהל הסיכון בתהליכי הערכת המצב המתקיימים במצבים של התרעה או חירום.

סיכון אסטרטגי ועסקי

סיכון עסקי הוא סיכון לפגיעה בבנק עקב השפעות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד בעקבות שינויים בסביבה העסקית שהבנק פועל בה, החלטות עסקיות שגויות, יישום בלתי נאות של החלטות או היעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים.

סיכון אסטרטגי הוא הסיכון להפסד עקב שינוי בגורמים סביבתיים חיצוניים, כגון שינויים פוליטיים, שינויים בחוקים ובתקנות, מתחרים חדשים בענף ועוד. שינויים אלו יכולים להשפיע על יכולת הבנק להציע שירותים מסוימים, להטיל מגבלות על הפעילות שלו, לאלץ את הבנק לבצע השקעות בטכנולוגיה ולחייב תוספת כוח אדם הכרוכה בעלויות גבוהות.

לבנק תכנית חומש אסטרטגית, המתווה את פעילות הבנק עד וכולל שנת 2026. מטרת התכנית להרחיב את היקף הפעילות ופלח השוק של הבנק זאת הודות להצעת הערך המשתלמת ביותר ללקוח הישראלי, תוך מתן שירות מקצועי וחווית לקוח איכותית. יעדי הבנק העיקריים בהתאם לתכנית החומש כוללים את הרחבת פעילותו הקמעונאית של הבנק והגדלת פלח השוק שלו בקרב מגזר השכירים בישראל. הרחבת ההצעות של מוצרים בנקאיים גם ללקוחות שאינם מפקידים משכורות לחשבונם בבנק, מינוף יכולות מערכת הליבה הבנקאית לצורך העמקת השירותים הדיגיטליים המוצעים ללקוחות הבנק ושיפור ביחסי היעילות של הבנק.

בשנים האחרונות, יושמו במערכת הבנקאית שינויים רגולטוריים, כגון נידוד בין הבנקים ובנקאות פתוחה, המגבירים את השקיפות ומסירים חסמי מעבר. שינויים אלה מהווים מצד אחד איום התורם להגברת התחרות על מגזר הלקוחות הקמעונאיים, אך מצד שני מהווים הזדמנות להצעת מוצרים בנקאיים ללקוחות פוטנציאליים ולהקלה על מעבר לקוחות לבנק.

כמו כן, בשנים האחרונות התפתחה תחרות משמעותית בפעילות מגזר לקוחות משקי הבית. התחרות מתבטאת בין השאר בהצעות ערך בתחום העו"ש, פקדונות ואשראי זאת על רקע שינויים בסביבת הריבית, הרחבת שינויים בסביבת הריבית, השירותים המוצעים באמצעים דיגיטליים, כניסה של חברות כרטיסי האשראי, גופים מוסדיים וחברות פינטק.

הבנק נקט במהלך השנים באמצעים שונים כדי להתחרות מול הצעות המתחרים, כולל הרחבת השירותים לציבור לקוחותיו במערך הסינוף ובמערך הטכנולוגי. כמו כן, הבנק מציע הטבות ופטורים מעמלות בשירותים בנקאיים, מתן הלוואה ראשונית בתנאים מועדפים וכן במצעים שונים לזמן מוגבל. הבנק פועל לחזק את הקשר עם הלקוחות, מעלה קמפיינים פרסומיים ועורך פעילות קידום מכירות נרחבת ופעילות שימור לקוחות אינטנסיבית.

סיכון ניהול ההון, מינוף וההשקעות

ניהול ההון ומינוף

יחס הלימות ההון ויחס המינוף מנוהלים על ידי הבנק על בסיס שוטף, במסגרת המגבלות שנקבעו ובהתאם לאישור הדירקטוריון והוראות בנק ישראל. האגף הפיננסי, האחראי על ניהול סיכון ההון, מאתר ומגייס מקורות הון בהתאם להיקף ההון הזמין ועל פי מחירי ההון הרלוונטיים לגיוס. אגף ניהול סיכונים אחראי לביצוע ניטור ומעקב שוטף על חישוב יחסי ההון והמינוף, ובנוסף, הוא משתמש במדדים ובשיטות בלתי תלויות בפעילות האגף הפיננסי, כדי לאתגר את יחסי ההון של הבנק. מתחילת אירוע המלחמה הבנק הגביר את ניטור יחסי ההון והמינוף.

דירקטוריון הבנק קבע בהתאם לדרישות בנק ישראל כי יחס הון רובד 1 יהיה בשיעור שלא יפחת מ-9.0% ויחס הלימות ההון הכולל לא יפחת מ-12.5%. בנוסף, בהתאם להחלטת הדירקטוריון, הבנק פועל לשמירת שולי בטחון נאותים ונקבעה מגבלת מינימום ליחס הון רובד 1. דירקטוריון הבנק קבע יעד הון רובד 1 למבחן איום העומד על 6.5%.

החל מחודש מאי 2023, ביטל בנק ישראל את ההקלה שניתנה לבנק ליחס מינוף מינימלי של 4.7% כך שהבנק נדרש לעמוד ביחס מינוף מינימלי בהתאם להוראה, (לפרטים ראה ביאור 20(2)). דירקטוריון הבנק קבע שולי ביטחון ליחס המינוף. בנוסף, קבע הבנק יחס מינוף למבחן איום.

הבנק מקיים בקרה שוטפת על עמידה ביחסי ההון וכן בודק אינדיקטורים נוספים שנועדו לנטר את רמת ההון והמינוף של הבנק. הבנק מפעיל מטריצות תרחישים המאפשרות בחינת השפעת פרמטרים שונים על יחסי ההון והמינוף של הבנק, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע.

כחלק מתכנית העבודה של הבנק, המאושרת בידי הדירקטוריון והכוללת יעדים להמשך הגידול בתחומי הפעילות השונים, מתבצעת הערכה של השפעת העמידה ביעדים על היקף נכסי הסיכון של הבנק וכתוצאה מכך על יחסי הלימות ההון. הבנק מתאים את פעילותו העסקית, במסגרת היעדים שנקבעו, באופן המאפשר עמידה ביעדי הלימות ההון הנדרשים.

כחלק מניהול ההון של הבנק וכחלק מתהליך ה-ICAAP, מבצע הבנק תהליך שנתי של תכנון הון אשר תוצאותיו מוצגות במסגרת דו"ח ה-ICAAP השנתי, בהתאמה לדרישות בנק ישראל. תכנון ההון האחרון שערך הבנק בחודש דצמבר 2022 מעלה כי הבנק עומד ביעדי ההון שנקבעו על ידי הדירקטוריון, בשגרה ובעת קיצון, וכי יש לו די הון זמין (בהתאם לתכנית העסקית שלו) לנוכח ההון הנדרש ממנו, כפי שעלה מתוצאת תהליך תכנון ההון. בשל מלחמת חרבות ברזל ובהתאם להנחיות בנק ישראל, הדוח לשנת 2023 יוגש עד ליום 31 במארס 2024.

נכון למועד אישור הדוח ובמהלך המלחמה, פעל הבנק הרחק מעל המגבלות הפנימיות והרגולטוריות של יחסי ההון והמינוף, גם לנוכח אירוע קיצון כדוגמת מלחמת חרבות ברזל וזאת בשל כריות הון נאותות מול יעדי הלימות ההון.

ניהול ההשקעות

היעד המרכזי של הפעילות בתחום ההשקעות הינו למקסם את התשואה להון מהשקעת עודפי הנזילות, באמצעות השקעה בנכסים שהם בעיקרם בעלי רמת נזילות גבוהה וסיכונים אשראי נמוכים, ובכפוף לעמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר על ידי הדירקטוריון. תיאבון הסיכון בא לידי ביטוי במגבלות המושתות על פעילות הבנק.

בחירת מוצרי ההשקעה וניהול ההשקעות הקיימות, במטרה למקסם את הרווח ולהשיג את היעדים שהוגדרו בתכנית העבודה, מתבצעים בהתאם למספר פרמטרים מרכזיים: היקף ההון הפנוי, רמת הסיכון הגלומה במכשיר, היקף עודפי הנזילות, עמידה במגבלות ויצירה/סגירה של חשיפה. אפיקי ההשקעה העיקריים של הבנק הינם פיקדונות בבנקים מסחריים ופיקדונות בבנק ישראל, ניירות ערך ממשלתיים ואג"ח קונצרני.

סיכונים אקלים וסביבה

סיכונים אקלים הינם סיכונים פיננסיים הנובעים מחשיפה לסיכונים פיזיים או סיכונים מעבר הנגרמים או קשורים לשינויי אקלים. סיכונים פיזיים כדוגמת שיטפונות או עליית פני הים עלולים לפגוע בנכסים השייכים לבנק. סיכונים מעבר נובעים מהחשיפה לתהליך המעבר לכלכלה דלת פליטות גזי חממה שעשוי לכלול, למשל, החלת רגולציות המגבילות פעילות חברות מסקטורים מזהמים, שינויים בהעדפות הציבור וירידה בשווי ניירות ערך של חברות מזהמות.

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד העלול לנבוע מכך שהבנק יישא באחריות ישירה למפגע סביבתי הנגרם על ידי פרויקט שהבנק מממן, מירידה בשווי הבטוחות החשופות לסיכון סביבתי או מהרעה במצבו הפיננסי של הלווה בשל עלויות גבוהות הנובעות מרגולציה בתחום איכות הסביבה. בסיכונים אקלים וסביבה נכללים גם סיכונים נוספים הנגזרים מסיכונים אלה כגון סיכון מוניטין.

לבנק אין פעילות במגזר העסקי העוסקת במימון חברות כלשהן. בהקשר זה, פעילותו מצטמצמת להשקעה באג"ח קונצרני בהיקף מצומצם. בעת בחינת השקעה באג"ח קונצרני רלוונטי, הבנק יתחשב גם ברמת הסיכון של החברות השונות, כפי שמתפרסם על ידי המשרד להגנת הסביבה וכן בדירוג ESG של החברה, אשר ניתן על ידי החברות המדרגות במסגרת הדירוג הכללי.

בחודש דצמבר 2022 פורסמו הוראות הדיווח לציבור בנושא סביבה, חברה וממשל (ESG). ההוראה כוללת דרישה להרחבת ההתייחסות למידת המעורבות של הדירקטוריון ושל ההנהלה של התאגיד הבנקאי בנושאי ESG מהותיים. כמו כן, הרחבת הגילוי האיכותי והכמותי בנושא ניהול סיכונים והזדמנויות סביבתיים של התאגיד הבנקאי, לרבות סיכוני אקלים, והרחבת הגילוי על ההשפעה של התאגיד הבנקאי על החברה והקהילה.

חובת הדיווח הינה ברמה הקבוצתית וחלה על חברת האם.

בחודש יוני 2023 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין 345 העוסקת בעקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים. ההוראה קובעת עקרונות על פיהם נדרשים תאגידים בנקאיים לפעול כדי לנהל בצורה מיטבית את חשיפתם לסיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים. ההוראה מתבססת על מסמך של ועדת באזל בנושא. תחילת ההוראה החל מחודש יוני 2025.

הבנק ביצע סקר פערים ונערך ליישום ההוראה, והוא ממשיך לעקוב באופן שוטף אחר הנחיות בנק ישראל ואחר ההתפתחויות השונות בתחום ניהול סיכוני אקלים וסביבה.

מלחמת רוסיה - אוקראינה

למשבר במזרח אירופה יש השלכות שונות על הכלכלה והפעילות הבינלאומית, אשר כוללות בין השאר פגיעה בשרשרת האספקה, ירידה בהיצע מוצרי מזון, עליה במחירי האנרגיה ועוד. נכון למועד הדוחות הצפי הוא כי השפעתם של אירועים אלה על הכלכלה הישראלית תהיה מצומצמת באופן יחסי.

הבנק פועל בהתאם להנחיות המחייבות של הרשויות הרלבנטיות בכל הנוגע לסנקציות הבינלאומיות שהוטלו על אישים ו/או אזורים ברוסיה ובאוקראינה. בהתחשב באופי פעילותו של הבנק ומאפייני אוכלוסיית לקוחותיו, לא צפויות השפעות משמעותיות על הבנק.

טבלת גורמי סיכון

להלן סיכום גורמי הסיכון ופרופיל הסיכון של הבנק הנובעים מסביבתו הכללית, מענף הבנקאות ומפרופיל הפעילות העסקית ופרופיל הסיכון של הבנק.

פוטנציאל השפעת הסיכונים מוצג בשלוש קטגוריות על פי אומדן פוטנציאל השפעת הסיכון - גבוה, בינוני ונמוך. פוטנציאל השפעת הסיכונים יכול להיות מובע בערך שהוא בין הקטגוריות הנ"ל.

מידת ההשפעה של כל גורם סיכון נקבעת על פי הערכה הנעשית על ידי הנהלת הבנק.

דירוגי הסיכון השונים נקבעו כלהלן:
לוח 45 טבלת גורמי סיכון

פוטנציאל השפעת הסיכון	גורם סיכון
נמוך/בינוני***	1 השפעה כוללת של סיכונים אשראי
נמוך/בינוני***	1.1 סיכון בגין איכות הלווים והביטחונות
נמוך	1.2 סיכון בגין ריכוזיות ענפית
נמוך	1.3 סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצות לווים
נמוך	1.4 סיכון בגין ריכוזיות אזורית (גאוגרפית)
נמוך/בינוני	1.5 סיכון ריכוזיות בתיק ההשקעות של הבנק (לווים/קבוצות לווים וענפי)
נמוך	2 השפעה כוללת של סיכונים שוק
נמוך	2.1 סיכון ריבית
נמוך	2.2 סיכון אינפלציה
נמוך	2.3 סיכון שערי חליפין
לא רלוונטי	2.4 סיכון מחירי מניות
נמוך	3 סיכון נזילות
בינוני	4 סיכון תפעולי
בינוני	4.1 סיכון מעילות והונאות
בינוני	4.2 סיכון מחשוב וטכנולוגיית המידע
בינוני	4.3 סיכון אבטחת מידע וסייבר
בינוני	4.4 סיכון מיקור חוץ
בינוני	4.5 סיכון המשכיות עסקית
נמוך	4.6 סיכון מודל
בינוני	5 סיכון סליקה
נמוך	6 סיכון משפטי
נמוך/בינוני	7 סיכון ציות, אכיפה פנימית וחוצה גבולות
נמוך/בינוני	7.1 סיכון ציות
נמוך/בינוני	7.2 סיכון אכיפה פנימית
נמוך	7.3 סיכון חוצה גבולות
נמוך/בינוני	8 סיכון אשראי צרכני יזום
נמוך	9 סיכון הלבנת הון
נמוך	10 סיכון מימון טרור
בינוני	11 סיכון רגולציה
נמוך/בינוני	12 סיכון מוניטין
נמוך/בינוני***	13 סיכון אסטרטגי ועסקי
נמוך	14 סיכון ניהול ההון וההשקעות
נמוך	15 סיכון מינוף
נמוך	16 סיכון ניהול המשאב האנושי
לא מהותי**	17 סיכון אקלים וסביבה

(*) הגדרת גורמי הסיכון מפורטת בפרק 'סקירת הסיכונים' כמפורט לעיל.

(**) רמת המהותיות של הסיכון הסביבתי תבחן במידה והבנק יבקש להרחיב השקעה באג"ח קונצרני.

(***) לאור חוסר הוודאות בנוגע להתפתחות מלחמת חרבות ברזל והשלכותיה על המשק הישראלי בכלל ועל לקוחות הבנק בפרט, פרופיל הסיכון של סיכונים אלה עלה באופן זמני לתקופת המלחמה.

מדיניות ואומדנים חשבונאית קריטיים, בקורות ונהלים

מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם פורט בביאור 1 בדוחות הכספיים המבוקרים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על אף שהוראות המפקח הינן מפורטות ומקיפות, עם זאת, ישנם תחומים בהם יישום המדיניות החשבונאית כרוך בבחירת החלופה המתאימה על ידי הנהלת הבנק.

הנהלת הבנק בדעה כי המדיניות שיושמה בנושאים הקריטיים הינה נאותה ונעשתה על פי מיטב שיקול ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי.

ועדת הביקורת של הדירקטוריון סקרה את הבחירה, היישום והגילוי לגבי מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים וכן בחנה את נהלי העבודה של הנהלה בבחירת המדיניות החשבונאית. נערכו דיונים בין ועדת הביקורת, לבין הנהלה של הבנק על מנת להבטיח את נאותות המדיניות החשבונאית שנמצאה הולמת ליישום בנושאים קריטיים.

דירקטוריון הבנק וודא כי הגילוי בדוח הדירקטוריון בהתייחס למדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים הנו מאוזן ומלא. לפירוט המדיניות החשבונאית בנושאים הקריטיים ראה סקירה בנושאים הקריטיים להלן.

אומדנים חשבונאיים קריטיים

בעת היישום של כללי החשבונאות בעריכת הדוחות הכספיים הנהלת הבנק משתמשת בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים המשפיעים על הסכומים המדווחים של הנכסים וההתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ושל התוצאות המדווחות של הבנק.

ייתכן שההתממשותם בעתיד של האומדנים וההערכות יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים. חלק מההערכות והאומדנים כאמור כרוכים במידה רבה של אי ודאות, והם עלולים להיות מושפעים בעתיד משינויים שונים.

בכל הנוגע למדיניות החשבונאית הבנק מחשיב אומדנים והערכות מסוג זה, שהשינויים בהם עשויים להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, כאומדנים וכהערכות בנושאים קריטיים. לדעת הנהלת הבנק, האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים נאותים ונעשו על פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי.

להלן סקירה בנושאים הקריטיים כאמור לעיל:

הפרשה להפסדי אשראי

פיתוח אומדני הפסדי אשראי צפויים על ידי הבנק, כרוך בשיקול דעת משמעותי. בהערכת הבנק, מובאים בחשבון גורמים פנימיים וחיצוניים רלוונטיים המשפיעים על איכות האשראי של התיק, בהתייחס בין היתר, לאופי והיקף תיקי ההלוואות, תנאי ההלוואות, ביטחונות, היקף וחומרת כשל פירעון ההלוואות. לצורך ההערכה נעשה שימוש במידע פנימי ומידע חיצוני לגבי אירועי העבר, תנאים נוכחיים ותחזיות סבירות וניתנות לביסוס לגבי השפעות של גורמים סביבתיים וכלכליים ותנאים עסקיים, כולל מגמות בענף והערכות לגבי סיכונים מתהווים והתחשבות באי ודאות הכרוכה בגורמים אלה. לצורך קביעת הפרשה נאותה להפסדי אשראי, מבצע הבנק התאמות איכותיות וכמותיות למידע ההיסטורי, הקשורות לתנאים נוכחיים ולתחזיות, המשקפות שינויים בנתונים רלוונטיים המשפיעים על איכות האשראי של החוב, לרבות מגמות ותחזיות לגבי הסביבה הרגולטורית, הכלכלית והעסקית.

יישום השפעות הגורמים השונים בחישוב הכמותי וההנחות ששימשו את הבנק להתאמת החישוב, כפופים לשיקול דעת משמעותי. מתן דגש לגורם מסוים או הנחה אחת על פני אחרת, או התחשבות בגורמים אחרים או הנחות אחרות, עשויים להשפיע על אומדן ההפרשה להפסדי אשראי.

על רקע המלחמה, שהחלה בחודש אוקטובר 2023, הנהלת הבנק בחנה את כל המידע הזמין כדי לקבוע את האומדן הטוב ביותר של הפסדי האשראי הצפויים. נכון למועד אישור הדוחות, לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכון של תיק האשראי. שיעור הכשלים בבנק נמוך משמעותית משיעור הכשלים במערכת הבנקאית, דבר המעיד על האיכות הגבוהה של התיק. יחד עם זאת, לאור חוסר הוודאות הרבה ולאור החשש מהשלכות כלכליות אפשריות על ציבור לקוחות הבנק, הנחות הבנק הן כי עלולה לחול פגיעה בכושר ההחזר של חלק מלקוחות הבנק אשר תבוא לידי ביטוי בעלייה בשיעורי הכשל וצמצום היקפי הגביה מלקוחות.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר חישוב הפסדי האשראי הצפויים, הוחלט על אימוץ מתודולוגיה זהירה ושמרנית להגדלת ההפרשה האיכותית.

להלן בדיקת רגישות ביחס להנחות המודל:

עלייה של 10% בשיעור הגידול במחיקות תגדיל את ההפרשה ב- 3.8 מיליון ש"ח.

ירידה של 10% בשיעור הגידול במחיקות תקטין את ההפרשה ב- 3.7 מיליון ש"ח.

עלייה של 10% בשיעור הקיטון בגביית חובות תגדיל את ההפרשה ב- 0.7 מיליון ש"ח.

ירידה של 10% בשיעור הקיטון בגביית חובות תקטין את ההפרשה ב- 0.7 מיליון ש"ח.

התחייבויות בגין זכויות עובדים

הנהלת הבנק בשיתוף עם היועצים המשפטיים מזהה את כל ההתחייבויות המשפטיות הרלוונטיות בגין זכויות עובדים ומסווגת אותן לקבוצות רלוונטיות. הבנק נדרש להכיר בהתחייבות נוספת גם אם אין התחייבות משפטית או חוזית.

חלק מההתחייבויות בגין זכויות עובדים מחושבות על פי מודלים אקטואריים ומתבססות על הערכת הנהלת הבנק בנוגע להיקפי הפרישות הצפויות בשנים הקרובות. המודלים האקטואריים כוללים בין היתר הנחות בנוגע ללוחות תמותה, לשיעורי נכות, לשיעורי עזיבת עובדים ולשיעורי עליית שכר. שינוי בכל אחד מהפרמטרים יביא לידי שינוי בגובה התחייבויות הבנק בגין זכויות עובדים.

סכום ההתחייבות ברוטו המחושבת על בסיס אומדנים אקטואריים נכון ליום 31 בדצמבר 2023 עומד על סך של כ- 353.5 מיליון ש"ח. ההתחייבויות מכוסות במלואן על ידי הפקדות ביעודות ועל ידי הפרשות מתאימות בספרים. להלן בדיקת רגישות ביחס להנחות המודל:

עלייה של ריבית ההיוון ב- 1% תקטין את ההתחייבות ב- 17.1 מיליון ש"ח.

ירידה של ריבית ההיוון ב- 1% תגדיל את ההתחייבות ב- 20.4 מיליון ש"ח.

עלייה של השכר ב- 1% תגדיל את ההתחייבות ב- 18.8 מיליון ש"ח.
ירידה של השכר ב- 1% תקטין את ההתחייבות ב- 15.9 מיליון ש"ח.
עלייה של שיעורי העזיבה ב- 1% תקטין את ההתחייבות ב- 6.2 מיליון ש"ח.
ירידה של שיעורי העזיבה ב- 1% תגדיל את ההתחייבות ב- 6.4 מיליון ש"ח.

עלויות תוכנה לשימוש עצמי

עלויות פיתוח תוכנה או התאמתה לשימוש עצמי כוללות עלויות חיצוניות ישירות של חומרים ושירותים שנצרכו במהלך הפיתוח או הרכישה של תוכנת המחשב המיועדת לשימוש עצמי ושכר ועלויות נלוות לעובדים הקשורים במישרין לפרויקט. עלויות אלו נמדדות לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. עלויות בשלב פיתוח היישום (application development), הכולל תכנון של החלופה שנבחרה לרבות תכנון ממשקי התוכנה ותצורת התוכנה, קידוד, התקנת התוכנה בחומרה ובדיקה (לרבות שלב ריצה במקביל), תהווה כנכס, למעט עלויות בגין הוצאות ניהול ואדמיניסטרציה, מיפוי פערים, הסבה והדרכה, אשר תזקפנה לרווח והפסד עם היווצרותן.

פיקדונות בריבית קבועה אשר שיעורה גדל לאורך תקופת הפיקדונות

הבנק מפקיד בבנקים, בעיקר בחברה האם, פיקדונות שקליים בריבית קבועה אשר שיעורה גדל לאורך תקופת הפיקדונות כל עוד הפיקדון לא נפרע. בהתאם להסכם, חלק מהפיקדונות כוללים תחנות יציאה לפי דרישה של אחד מהצדדים להסכם. ההכרה בהכנסות נעשית בהתאם לריבית אפקטיבית. ריבית זו מחושבת בכל תאריך חתך בהתאם להערכת הבנק בדבר המועד בו חזוי כי הפיקדונות יפרעו, בהתבסס על תנאי שוק ומגבלות רגולטוריות ואחרות.

בעת מימון מחדש של פיקדונות, התאגיד הבנקאי בוחן אם נעשו שינויים מינוריים מבחינה כמותית בתנאי חוזה הפיקדון המקורי (כלומר הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים בהתאם לתנאיו של הפיקדון החדש, שונה בפחות מ-10% מהערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הנוכחיים בהתאם לתנאים של הפיקדון המקורי), וכן - אם תנאי חוזה הפיקדון המקורי וחוזה הפיקדון החדש אינם שונים באופן מהותי (בהתבסס על העובדות והנסיבות הכרוכות בשינוי וגורמים איכותיים כגון, בטחונות, סוג הריבית, תנאי משיכה וכו'). כאשר התניות אלו מתקיימות אזי הפיקדון החדש יהיה המשכי לפיקדון הקיים ויטופל חשבונית כהתאמת תשואה. אם השינוי בתנאים הינו יותר ממינורי, אזי הטיפול החשבוני בפיקדון שתנאיו שונים יהיה כעסקה נפרדת של פיקדון חדש. יתרת פיקדונות אלו נכון ליום 31 בדצמבר 2023 היא כ- 9,441 מיליון ש"ח (כ- 10,228 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022). ההשפעה של הקדמה בשנה אחת באומדן המועד בו חזוי כי הפיקדונות יפרעו, היא ירידה ביתרת הפיקדונות ל- 9,329 מיליון ש"ח.

התחייבויות תלויות

הדוחות הכספיים של הבנק כוללים הפרשות נאותות בגין תביעות בהתאם להערכת ההנהלה ובהתבסס על הערכת היועצים המשפטיים.

הבנק יוצר הפרשה בגין תביעה בהתקיים שני תנאים מצטברים אלו:

1. צפוי (probable) כלומר הסתברות מעל ל-70% שההוואות מחויבות לסוף תקופת הדיווח בהתאם למידע הזמין עד למועד שבו הדוחות הכספיים פורסמו.
 2. ניתן לאמוד את סכום המחויבות באופן סביר.
- אם הסיכוי להתממשות התביעה הוא אפשרי (Reasonably possible), כלומר ההסתברות להתממשות היא מעל 20% וקטנה או שווה ל-70%, הבנק נותן גילוי בדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים ראה ביאור 1 (טז) בדוחות הכספיים בדבר 'התחייבויות תלויות'.

בקורות ונהלים

לפי הוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים חתמו המנהל הכללי של הבנק והחשבונאית הראשית, כל אחד בנפרד, על הצהרה המצורפת לדוחות הכספיים בנושא אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים באשר לגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי לפי ההוראות בסעיף 302 ובסעיף 404 של חוק **SARBANES-OXLEY**.

- הוראות סעיף 302 בדבר האחריות לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים בנוגע לגילוי מבוצעות באופן רבעוני.
- הוראות סעיף 404 בדבר האחריות לבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי מבוצעות בעבור סוף כל שנה.

בקורות ונהלים בנוגע לגילוי בדוחות הכספיים

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל והחשבונאית הראשית, העריכה נכון ליום 31 בדצמבר 2023 את האפקטיביות של הבקורות והנהלים באשר לגילוי של הבנק. על יסוד הערכה זו הסיקו מנכ"ל הבנק והחשבונאית הראשית כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים באשר לגילוי של הבנק אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הרבעוני על פי הוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון המסתיים ביום 31 בדצמבר 2023 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

אבשלום בוסקילה
מנהל כללי

ישראל אנגל
יו"ר הדירקטוריון

3 במארס 2024
כג' אדר א' תשפ"ד

הצהרות לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי

הצהרה (CERTIFICATION)

אני אבשלום בוסקילה, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ (להלן הבנק) לשנת 2023 (להלן הדוח).
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי, וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגיד מאוחד שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותו תאגיד, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אבשלום בוסקילה
מנהל כללי

3 במארס 2024
כג' אדר א' תשפ"ד

הצהרה (CERTIFICATION)

אני לימור פרידמן, מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ (להלן הבנק) לשנת 2023 (להלן הדוח).
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי, וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגיד מאוחד שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותו תאגיד, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

לימור פרידמן
סמנכ"ל, חשבונאית ראשית

3 במארס 2024
כג' אדר א' תשפ"ד

בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ והחברות המאוחדות שלו

דוח הדירקטוריון וההנהלה על אחריותם לדוח השנתי

ליום 31 בדצמבר 2023

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון וההנהלה של בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ (להלן הבנק) אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר 'דוח הדירקטוריון'). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של בטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של ה- Committee Of Sponsoring Organizations Of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה כי ליום 31 בדצמבר 2023, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי היא אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק - זיו האפט רואי חשבון, כפי שצוין בדוח שלהם בעמוד 94 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסוייגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023.

לימור פרידמן
סמנכ"ל, חשבונאית ראשית

אבשלום בוסקילה
מנהל כללי

ישראל אנגל
יו"ר הדירקטוריון

3 במארס 2024
כג' אדר א' תשפ"ד